

Učbenik za zavarovalne zastopnike in zavarovalne posrednike (september 2024) – dopolnitev zaradi zakonodajnih sprememb (objavljeno 27. 7. 2026)

Spoštovani,

obveščamo vas, da je bila zaradi zakonodajnih sprememb posodobljena vsebina **Učbenika za zavarovalne zastopnike in zavarovalne posrednike (september 2024)**, ki bo vključena v preverjanje znanja na preizkusih za zavarovalne zastopnike in zavarovalne posrednike v šolskem letu 2026/2027.

Spremembe se nanašajo na poglavje **3.3 Pokojninsko zavarovanje**, ki je bilo zaradi uskladitve z veljavno zakonodajo v celoti prenovljeno.

Hkrati vas obveščamo, da se iz učne obravnave izključijo naslednje vsebine o pokojninskih zavarovanjih iz **poglavja 3.1 Življenjsko zavarovanje**:

- **3.1.1.1 Trg in možnosti** (strani 10 in 11).
- **3.1.2.1.3 Vrzeli v starostni preskrbljenosti – Primer** (stran 16).

Vsebine teh dveh podpoglavij so namreč v celoti obravnavane v novem poglavju 3.3.

Želimo vam uspešno pripravo na preizkus znanja ter veliko uspeha pri njegovem opravljanju.

Lep pozdrav.

Slovensko zavarovalno združenje, GIZ

3.3 POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

Avtorica: dr. Helena Bešter

3.3.1 Načela in sistem pokojninskih zavarovanj

3.3.2 Dodatno pokojninsko zavarovanje v Sloveniji

3.3.3 Organizacije in prejemki v slovenskem pokojninskem sistemu

3.3.4 Distribucija vseevropskega osebnega pokojninskega produkta (PEPP)

3.3.1 NAČELA IN SISTEM POKOJNINSKIH ZAVAROVANJ

Učni cilj:

Ko bo slušatelj preučil to gradivo, bo vedel:

- čemu služijo sistemi pokojninski sistemi
- kakšen je namen pokojninskih zavarovanj
- kakšni so izzivi dolgožive družbe
- kako je zgrajen večstebni sistem priprave na upokojsko obdobje,
- katere so glavne značilnosti prvega, drugega in tretjega stebra pokojninskega sistema
- kakšen pokojninski sistem imamo v Sloveniji in
- kakšne so glavne značilnosti slovenskega javnega sistema pokojninskega zavarovanja (prvega stebra).

3.3.1.1 Pokojninski sistemi in razvoj pokojninskih zavarovanj

Pokojninski sistemi so namenjeni starejšim ljudem, ki niso več zaposleni. Namesto plače prejemajo eno ali več vrst pokojnin iz sistema pokojninskega zavarovanja. Ustrezne pokojnine naj bi preprečevale revščino in zagotavljale dostojno življenje v poznih letih.

Pokojninska zavarovanja, ki omogočajo redna izplačila pokojnin večini starejših prebivalcev, poznamo šele iz prejšnjega stoletja. V preteklosti so bili starejši, ki niso mogli več sami zaslužiti za preživetje, odvisni od dobre volje svojih otrok. Neformalni dogovor je določal, da mlajši, sposobni za delo in aktivni člani družine preživljajo starejše, ki ne morejo več poskrbeti zase. Ob slabih letinah, naravnih katastrofah in vojnah, ko je zmanjkovalo hrane, je bilo za starejše ljudi najslabše poskrbljeno. Sistem, ki je temeljil na družini ali na vaški skupnosti, je zlomila industrijska revolucija, ko se je kmečko prebivalstvo začelo množično odseljevati v mesto. Starejši prebivalci so bili odslej odvisni večinoma od svojih prihrankov. Ko zaradi starosti in bolezni niso mogli več delati, so pogosto životarili v skrajnem uboštvi. Kot odziv na težko situacijo so se začela oblikovati prva podjetniška in sindikalna pokojninska zavarovanja. Pokojninski načrti za državne uslužbence so bili organizirani v Veliki Britaniji že sredi 18. stoletja. Zakon, ki je nalagal podjetjem, da morajo za svoje delavce plačevati prispevke za invalidsko in pokojninsko zavarovanje, je bil v Nemčiji sprejet sredi 19. stoletja. Razvoj pokojninskih zavarovanj kaže, da je država s predpisi vedno bolj posegala na to področje in prevzemala tudi vedno večjo vlogo pri financiranju. Po drugi svetovni vojni so bili v večini zahodnih držav organizirani javni socialni pokojninski sistemi, ki so zajeli večino državljanov. Na ta način je bila med starejšimi prebivalci postopno odpravljena revščina.

Dolga tradicija pokojninskih zavarovanj je ena največjih pridobitev in prednosti evropske družbe. **Pravične in dostojne pokojnine so zapisane tudi v 15. načelu evropskega stebra socialnih pravic: »Zaposleni in samozaposleni imajo po upokojitvi pravico do pokojnine, ki je sorazmerna z njihovimi prispevki in zagotavlja ustrezen dohodek. Ženske in moški imajo enake možnosti za pridobitev pokojninskih pravic. Vsakdo ima v starosti pravico do dohodkov, ki zagotavljajo dostojno življenje«** (EU, 2017).

Pokojninski sistemi, kot jih poznamo danes, so dobro delovali, dokler je bil delež starejših – upokojenih – ljudi bistveno manjši od deleža mlajših, zaposlenih prebivalcev. Vendar je podaljševanje pričakovanega trajanja življenja ob nizkem številu rojstev povzročilo nastanek t. i. dolgožive družbe, v kateri se delež starejših hitro povečuje. Ta trend močno vpliva na vsakdanje življenje ljudi in na celotno družbo ter predstavlja

velik izziv tudi za pokojninske sisteme. Vpliv dolgožive družbe pa seže tudi na področje sistemov zdravstvenega zavarovanja in dolgotrajne oskrbe. S posledicami neugodne demografije se spopada celotna Evropa in razviti zahod, pa tudi najbolj razviti azijski državi Kitajska in Japonska.

3.3.1.2 Izzivi dolgožive družbe

Dolgo življenje je vedno pomenilo nekaj dobrega. Še nikoli ni toliko Evropejcev (in tudi Slovencev) živel tako dolgo. Zahvaljujoč sodobni medicini in visokemu življenjskemu standardu, lahko povprečni Evropejec pričakuje, da bo živel kar 81 let. Izjemno povečanje pričakovanega trajanja življenja je največji dosežek preteklega stoletja.

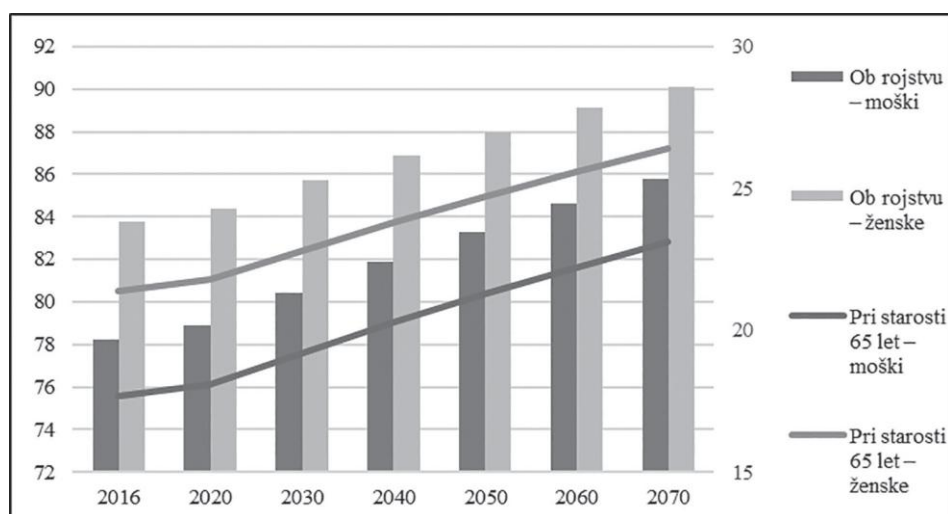
Podaljševanje življenjske dobe pa prinaša s seboj tudi vrsto izzivov. Sodobna družba doživlja neke vrste demografsko revolucijo, ki jo nekateri imenujejo kar »demografska zima«. Na kratko bi lahko zdajšnje stanje povzeli takole: živimo zmeraj dlje, rojstev je (pre)malo, družba se pospešeno stara, vlade izvajajo pokojninske reforme, pokojninski skladi se soočajo z velikimi tveganji finančnih trgov in grozečo inflacijo, bodoči upokojenci pa smo vedno bolj zaskrbljeni.

V zadnjih 20 letih se struktura evropskih prebivalcev zelo spremenila: število starejših od 65 let je leta 2020 predstavljalo že 21 % (leta 2001 16 %), delež starejših od 80 let pa se je povzpел na skoraj 6 % (s 3,4 % 2001). Hkrati se je delež mlajših od 20 let znižal s 23 % na 20 %. Evropska družba postaja iz leta v leto starejša, kar vpliva na življenje vsakega posameznika in vsake skupnosti, v kateri živimo in delamo. Socialni, zdravstveni in pokojninski sistemi so v evropskih državah najbolj razviti in predstavljajo za druge predele sveta skoraj nedosegljiv ideal. Naraščajoče število starejših in starih ljudi pa pomeni tudi vse več bolnih in invalidnih ljudi, ki potrebujejo zdravljenje in nego.

Zaradi staranja prebivalstva bodo naraščali stroški pokojninskega in zdravstvenega sistema ter stroški za dolgotrajno oskrbo. Zastavlja se vprašanje, kako bo vedno bolj stara družba lahko zagotavljala tako visoko raven pokojninskih in zdravstvenih pravic ob vedno manjšem številu zaposlenih ljudi. Poleg okoljskih izzivov in digitalizacije bodo prav demografske spremembe odločilno vplivale na prihodnost Evrope (EU, 2021b)

Tudi Slovenija se hitro spreminja v dolgoživo družbo. Od leta 1990 do 2018 se je pričakovano trajanje življenja povečalo kar za 8,7 leta za moške in 6,6 leta za ženske. Delež starejših od 65 let se je v zadnjih 30 letih povečal z 10,6 % na 21 % (SURs, 2021). Demografske napovedi kažejo, da naj bi se življenjska doba v Sloveniji še podaljševala: v dobrih 50-ih letih naj bi se povečala za 7,6 leta pri moških in za 6,3 leta pri ženskah. Prav tako naj bi se podaljševalo pričakovano trajanje življenja za starejše od 65 let: od 17,7 leta v letu 2016 na 23,1 leta v letu 2070 za moške in od 21,4 leta na 26,4 leta ženske (EU, 2018b). Slika 3 prikazuje podaljševanje pričakovanega trajanja življenja v Sloveniji do leta 2070, ločeno za moške in za ženske.

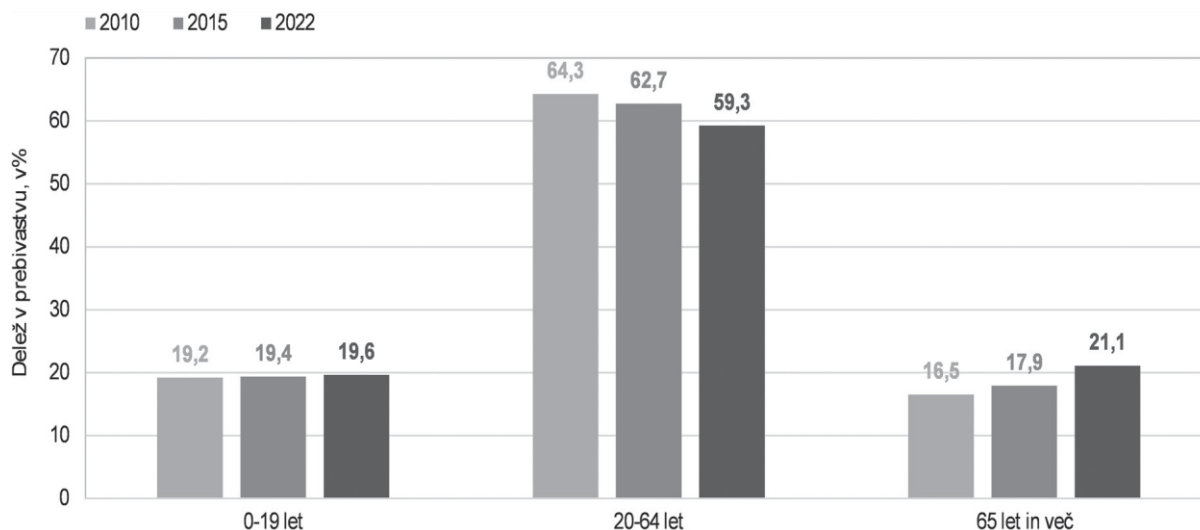
Slika 3: Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu in pri starosti 65 let (v letih)

Vir: EU

Delež starejših od 65 let se je od osamosvojitve do danes podvojil, hitro pa se je povečeval tudi v zadnjem desetletju in po letu 2015. Slika 4 prikazuje spremembe v starostni strukturi prebivalstva od leta 2010 dalje.

Slika 4: Spremembe v starostni strukturi prebivalstva v obdobju 2010–2022

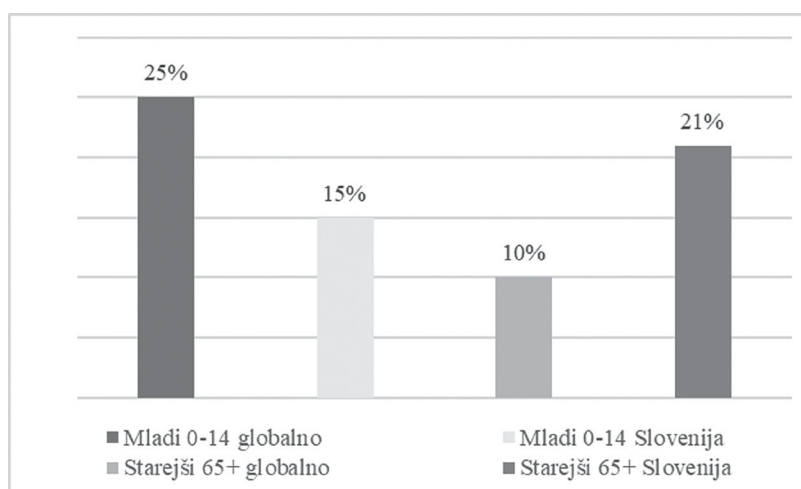

Vir: UMAR (2023)

Demografske projekcije kažejo, da naj bi se število prebivalcev ob ničelnih migracijah v obdobju 2023–2030 v povprečju zmanjšalo za 10 tisoč oseb na leto. Hkrati se bo po demografskih napovedih delež starejših od 65 let močno povečal in se po velikosti do leta 2050 skoraj izenačil s starostno skupino 25-54. Intenzivno bo rasla tudi skupina starih nad 85 let, kar bo vplivalo na povečanje izdatkov za zdravje in dolgotrajno oskrbo.

Slovenija ni vsak dan starejša le zaradi podaljševanja trajanja življenja, pač pa tudi zaradi premajhnega števila rojstev. Mlajših od 14 let je v Sloveniji le 15 % (svetovno povprečje je 25 %). Slika 5 prikazuje delež mlajših od 14 let in starejših od 65.

Slika 5: Delež mlajših od 14 let in starejših od 65 let – podatki Slovenija in svet

Vir: SURS

Ob opazovanju demografskih napovedi je treba opozoriti, da so projekcije za 30 in več let v prihodnost zelo negotove. To velja tudi za projekcije pričakovanega trajanja življenja v Sloveniji. Že v desetletju pred pojavom epidemije Covid-19 se je pospeševanje dolgoživosti začelo umirjati in se je vrnilo na ravni, značilne pred letom 1990. Med državami so velike razlike: življenjska doba se še naprej pospešeno podaljšuje v baltskih državah, Češki in Slovaški ter na Danskem, Islandiji in v ZDA ter Portugalski, podaljševanje

življenja pa se za ženske izrazito umirilo v Veliki Britaniji, Avstraliji, Finski, Irski, Italiji, Nizozemski in na Japonskem. Vzorec je za moške nekoliko drugačen: v mnogih državah pričakovano trajanje življenja za moške še naprej skokovito napreduje in se tudi razlike med povprečno dolžino življenja med moškimi in ženskami zmanjšujejo, v večini držav pa se je ta proces že zaustavil. Strokovnjaki ne poznajo vzrokov za velike razlike med državami, dopuščajo pa možnost, da je bilo obdobje zelo hitrega podaljševanja življenja, ki smo mu bili priča med leti 1995 in 2010, morda le izjema. Komentarji strokovnjakov tudi niso glede tega, ali gre le za kratkoročen odklon ali za dolgoročno spremembo trenda. Razlogi naj bi bili različni, od varčevanja v zdravstvenem zavarovanju do neučinkovitih cepiv za gripo. Poleg tega počasi umira populacija, rojena med obema vojnoma, ki je bistveno prispevala k fenomenu »dolgoživosti«. V zvezi s tem, tudi za strokovnjake presenetljivim zasukom, je še veliko odprtih vprašanj, trenutni podatki kažejo le, da se je pospešeno pospeševanje dolgoživosti zaključilo (OECD, 2021).

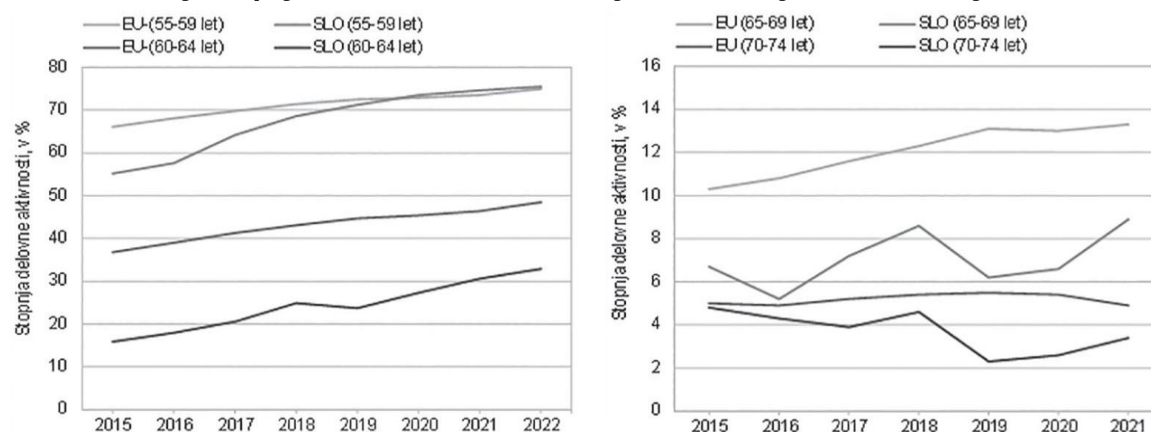
Ne glede na zadnja gibanja pa je slovenska družba že dlje časa stara in dolgoživa. **Glavni izzivi na področju dolgoživosti so:**

- premalo rojstev,
- starajoče se družba,
- zagotavljanje dostojnega življenja v vseh življenjskih obdobjih,
- različne oblike medgeneracijsko sodelovanja in sobivanja.

Z dvigovanjem zahtevane starosti za upokojitev se države prilagajajo podaljševanju trajanja življenja, vendar se v nekaterih državah čas preživet v upokojitvi podaljšuje še hitreje. Za države EU postaja vedno zahtevnejše iskanje ravnotežja med časom zaposlitve in časom upokojitve ob hkratnem zagotavljanju dolgoročno vzdržnih in dostojnih pokojnin. Čas, preživet v upokojitvi, predstavlja v povprečju EU 51 % časa v zaposlitvi. V Sloveniji je leta 2025 trajalo obdobje starostne upokojitve pri ženskah 66 % dopolnjene pokojninske dobe, pri moških pa 47 %.

Demografske spremembe že zmanjšujejo ponudbo delovne sile, kar bo vplivalo na gospodarsko rast. Od začetka 2015 do začetka 2022 se je število prebivalcev v najbolj aktivni dobi (20–64 let) zmanjšalo za 45 tisoč. Za Slovenijo je še posebej značilno, da je delovna aktivnost med odraslimi (starost 30–54 let) med najvišjimi v Evropski uniji (v nadaljevanju EU), hkrati imamo podpovprečno zaposlenost mladih v starosti 20–30 let. Opazno pozitivni pa so premiki v delovni aktivnosti starejših oseb. Delovna aktivnost starejših se je v zadnjih petih letih hitro povečevala in je v starostni skupini 55–59 let zmanjšala velik zaostanek za povprečjem držav EU. V tej starostni skupini se je od leta 2015 do 2022 stopnja delovne aktivnosti zvišala za več kot 20 o. t. (na 75,5 %). Kot je razvidno iz slike 7 (levo), je bila Slovenija tej starostni skupini leta 2022 že malo nad povprečjem EU. Tudi v starostni skupini 60–64 let se je stopnja delovne aktivnosti podvojila, vendar je še vedno med najnižjimi med državami EU. V starostnih skupinah 65–69 let in 70–74 let je stopnja delovne aktivnosti nizka in se v opazovanem obdobju tako v Sloveniji kot v povprečju EU ni bistveno spremenila (slika 9 desno). Pozitivni trendi pri zaposlenosti starejših v starostni skupini 55–59 let so lahko posledica zaostrenih pogojev za upokojevanje, spodbude za podaljšanje zaposlitve po izpolnitvi pogojev za upokojitev (t. i. pokojninski bonus) in pomanjkanje delovne sile (UMAR 2023).

Slika 6: Gibanje stopnje delovne aktivnosti starejših v Sloveniji in EU v obdobju 2015–2022

Vir: UMAR (2023) na podlagi projekcij Eurostat

Čas upokojitve torej pomeni razmeroma dolgo obdobje, povezano z velikimi priložnostmi in tudi določenimi tveganji. Ljudje se pogosto ne zavedajo tveganj, ki lahko v večji ali manjši meri učinkujejo na njihove pokojnine. **Na višino pokojninskih prihodkov vplivajo zlasti:**

1. **demografska tveganja (dolgoživost);**
2. **politična tveganja (pogoste spremembe pokojninske zakonodaje in velika negotovost glede prilagoditev pokojninskega sistema dolgoživi družbi);**
3. **ekonomska tveganja (rast/padec BDP);**
4. **finančna tveganja (inflacija, donosnost sredstev, gibanje obrestnih mer, javni dolg, itd);**
5. **tveganja na trgu dela (nestalne in negotove oblike zaposlitve, prekarno delo, obdobja brezposelnosti, nihanja višine plače).**

Naloga pokojninskih sistemov in zavarovanj je, da poskušajo ljudi v čim večji meri ščititi pred navedenimi tveganji. Doslej jim je v razvitih državah, tudi v Sloveniji, to precej dobro uspevalo. Kljub temu pa je zaupanje ljudi v pokojninske sisteme v državah OECD nizko. Države OECD sodijo med najbogatejše na svetu in njihovi praviloma izobraženi državljani živijo v povprečju daljše, varnejše in bolj zdravo življenje, kot je bilo dano ljudem kadarkoli prej. Kljub temu so prebivalci v teh državah nezadovoljni in ne zaupajo, da bo država poskrbela za dostojne pokojnine (OECD, 2019). Ljudje ne verjamejo več niti v javni sistem, ki temelji na medgeneracijski izmenjavi niti v varčevanje za starost v pokojninskih skladih. Vse to se je zgodilo kljub številnim pokojninskim reformam, ali pa tudi zaradi njih.

Eden največjih izzivov za oblikovalce pokojninskih politik je zato ponovna pridobitev zaupanja javnosti. **Pokojninske reforme morajo biti zastavljene celostno. Zajeti morajo vse pomembne vidike dolgožive družbe, od vseživljenjskega in medgeneracijskega učenja ter digitalne pismenosti, do posebnih ukrepov za povečevanje produktivnosti in specifične prilagoditve pogojev dela različnim starostnim skupinam.** Zaradi upadanja delovno sposobnega prebivalstva so države EU prisiljene iskati učinkovite modele zaposlovanja, ki zagotavljajo bolj uravnotežen odnos med delovnim časom in zasebnim življenjem ter večjo in bolj pravično medgeneracijsko solidarnost. **Dolgoživa družba zahteva tudi posodobitev zdravstvenega sistema in učinkovit sistem dolgotrajne oskrbe.**

Vendar ni dovolj le celosten nabor vsebin in ukrepov ter zadosten politični konsenz v parlamentu, rešitve morajo biti bolje predstavljene najširši javnosti. Posamezniki zlasti v drugi polovici kariere vedno bolj pogosto premišlujejo o pokojnini in načinu življenja po upokojitvi, ter ob tem izražajo veliko zaskrbljenost. Nezadovoljstvo in strah pa ne omogočata višjih pokojnin ter bolj kakovostne starosti.

Pomembno je vedeti:

1. Kaj lahko vsak posameznik **sam** naredi za svojo pokojnino?
2. Kako si lahko s **kombinacijo dela in upokojitve** povečamo svoje prihodke v zgodnji starosti?
3. Zakaj je pomembno **čim daljše pokojninsko zavarovanje v različnih** pokojninskih shemah?
4. Med katerimi oblikami pokojnin in pokojninskih rent lahko izbiramo?
5. **Kakšne pokojninske dohodke** lahko pričakujemo?

Prav tako je pomembno, da države zagotovijo robustno organizacijsko strukturo in učinkovit nadzor v vseh delih pokojninskega sistema. **Pokojninska politika mora zagotoviti jasna, stabilna in medsebojno konsistentna pravila v vseh oblikah pokojninskih zavarovanj** (OECD, 2018). Države pri tem ne smejo pozabiti na vedno bolj razširjene nestandardne oblike zaposlitve (t. i. »patchwork jobs«), ki ogrožajo pokojnine in izpodjedajo pokojninski sistem.

Z izzivom dolgoživosti se človeštvo spopada prvič. Nobene podobne izkušnje nimamo iz zgodovine in nobenega podobnega primera ne moremo uporabiti pri iskanju rešitev. Stara in dolgoživa družba vpliva na produktivnost delovne sile in s tem na gospodarsko rast, na zaposlovanje, na pokojnine in na davke, na zdravstvene sisteme in na nepremičninski trg, pa tudi na globalne kapitalske tokove in na družinsko življenje (Wong, 2010). Dolgo življenje brez dvoma predstavlja največji izziv, s katerim se soočajo politiki, snovalci gospodarskih strategij, družine in tudi vsak posameznik. »Demografski procesi so togi, zato demografski problemi nastajajo počasi in neopazno, potem pa zahtevajo zelo dolgoročne rešitve« (Malačič, 2022).

Čeprav se dostikrat le črnogledo opozarja na tveganja, povezana s pričakovano dolгим trajanjem življenja, je treba predstaviti tudi pozitivne vidike teh sprememb. Kljub številnim predsodkom dojemamo starost drugače kot pred desetletji. Pojmovanje tega življenjskega obdobja se je spremenilo in dobro zdravstveno stanje omogoča kakovostno, aktivno in polno življenje v pozna leta. Ker pa ima dolgoživa družba tudi nekatere značilnosti, ki za mlade družbe niso značilne, se je treba na te izzive pravočasno in učinkovito odzvati. Ne nazadnje – obdobje po upokojitvi se je raztegnilo že na več kot 20 let in zelo pomembno je, kako bomo ta leta preživeli.

3.3.1.3 Koliko stebrov potrebujemo za lepo starost?

Ob pričakovanju vse daljše življenjske dobe nas navdajajo mešani občutki: po eni strani smo veseli, ker se lahko nadejamo dolgega življenja, po drugi nas je strah. Bomo imeli na starost samo za preživetje ali niti to ne? Koliko stebrov pravzaprav potrebujemo za lepo starost? Enega, dva, tri ali morda kar celo stebrišče?

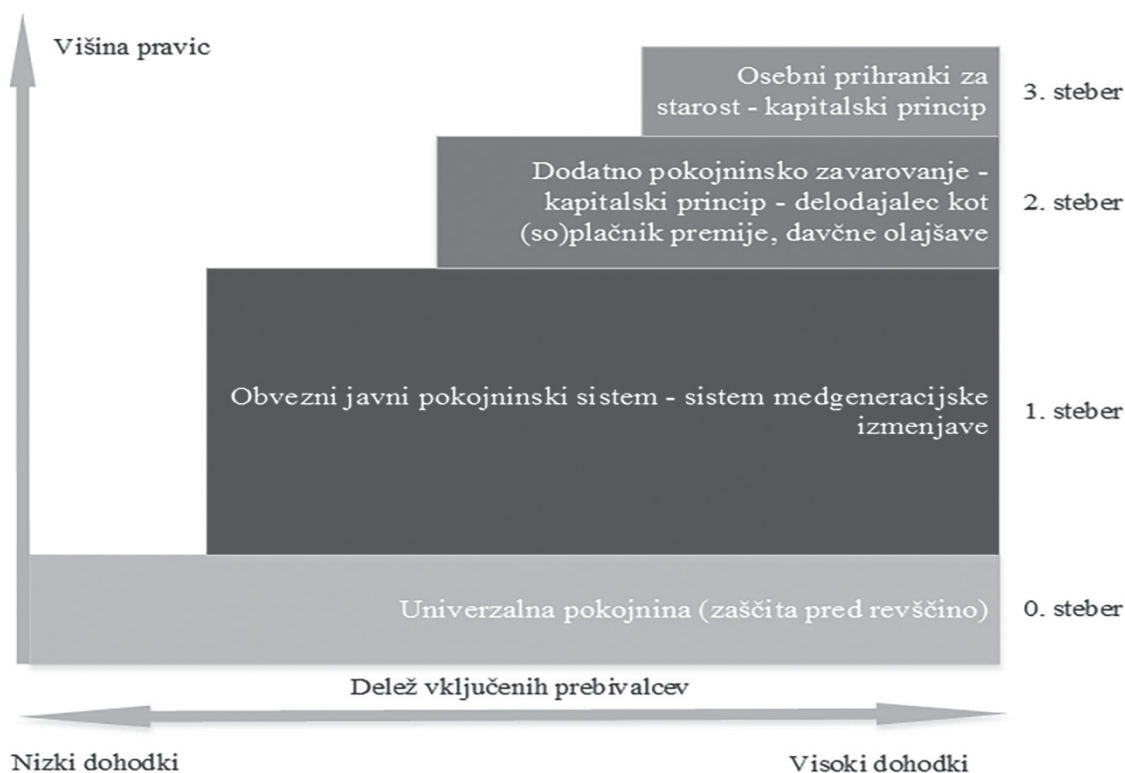
Idealno bi bilo, da bi vsak posameznik gradil svojo pokojninsko prihodnost na kombinaciji različnih možnosti. Čeprav je razprava o treh stebrih je v tujini že nekoliko presežena, se v strokovnih in političnih razpravah še vedno zelo pogosto pojavlja. Institucije, kot so npr. Svetovna banka, OECD in EU, največkrat opredeljujejo vsebino in obseg pokojninskih zavarovanj v okviru treh stebrov pokojninskega sistema, vendar pri tem niso vsebinsko poenotene. Definicije, podane v nadaljevanju, so povzete po dveh virih: Svetovni banki, ki je prva uporabila ta koncept leta 1994 (WB, 1994) in Daviesu (2013):

1. Prvi steber je javni, državno vodeni pokojninski sistem, ki je financiran s prispevki in davki. Vključitev v prvi steber je običajno obvezna in je povezana z zaposlitvijo. Pravice iz tega sistema največkrat temeljijo na letih delovne/pokojninske dobe in zaslužkih v tem času. Prvi steber običajno deluje po načelu medgeneracijske izmenjave/pogodbe (ang. *pay as you go* – PAYG), oziroma sprotnega financiranja: trenutno zaposlena populacija zagotavlja s svojimi prispevki pokojnine tistim, ki so že upokojeni. V državah, kjer prispevki zaposlenih ne zadoščajo v celoti, pokriva razliko državni proračun iz davkov. Prvi steber je del socialnega sistema posamezne države, zato je zanj značilno prerazporejanje: od tistih z višjimi prihodki k manj premožnim, od zdravih k invalidnim, od zaposlenih k upokojenim, od mlajših k starejšim. **V večini držav EU še vedno predstavljajo pokojnine iz prvega stebra kot največji in daleč najbolj pomemben prihodek upokojenih oseb.**
2. V drugi steber spadajo zasebna pokojninska zavarovanja, ki so povezana z zaposlitvijo in v katerih delodajalec delno ali v celoti plačuje premijo/prispevek za dodatne pokojnine svojih zaposlenih. Pokojninska zavarovanja v drugem stebru so lahko obvezna in/ali prostovoljna. Praviloma so pokojninska zavarovanja v drugem stebru deležna davčnih olajšav, s katerimi države spodbujajo vključevanje v to obliko pokojninskih zavarovanj. Za razliko od prvega, PAYG stebra, so ta pokojninska zavarovanja praviloma kapitalaska in zasebna. Predstavljajo namensko varčevanje za čas po upokojitvi. **Dodatna pokojnina iz drugega stebra pomeni dopolnitev k »glavni« pokojnini iz prvega stebra. Višina dodatne pokojnine je največkrat odvisna od vplačil v času zavarovanja in od donosnosti na privarčevana sredstva.** Cilj dodatnega pokojninskega zavarovanja v drugem stebru je izravnava razlik med prihodki v času zaposlitve in prihodki v času upokojitve oziroma zadržanje iste ravni standarda po upokojitvi.
3. Tretji steber pomeni osebna, prostovoljna dodatna pokojninska zavarovanja, ki jih izvajajo pokojninski skladi in finančne institucije po kapitalskem principu. Osebna dodatna pokojninska zavarovanja v tretjem stebru so po različnih državah različno urejena in tudi davčno zelo različno obravnavana. Ponekod so tudi pokojninska zavarovanja v tretjem stebru spodbujena z davčnimi olajšavami.

Svetovna banka in Mednarodna organizacija dela (ang. *International Labour Organization* – ILO) pogosto navajata tudi t. i. **ničelni steber** (ang. *zero pillar*), ki predstavlja **univerzalno pokojnino za vse državljane. Univerzalna pokojnina je praviloma financirana iz davkov. Univerzalna pokojnina pogosto ni povezana niti z zaposlitvijo, niti s plačevanjem prispevkov.** Po definiciji ILO predstavlja **ničelni steber skupaj z zdravstvenim zavarovanjem tisto minimalno osnovo, ki ščiti starejše pred revščino in omogoča kolikor toliko dostojen življenjski standard** (sistem treh stebrov in ničelnega stebra prikazuje slika 7). V Sloveniji smo imeli tako pokojninsko pravico pred leti, ko je bila sestavni del slovenskega pokojninskega sistema tudi t. i. državna pokojnina. Državna pokojnina je bila pri nas ukinjena leta 2012. V zadnjih letih, ko vedno bolj

uveljavlja koncept t. i. univerzalnega temeljnega dohodka (UTD), so tudi pozivi k ponovni uvedi ničelnega stebra oz. državne pokojnine, vedno bolj pogosti.

Slika 7: Večstebni pokojninski sistem koncept Svetovne banke in ILO

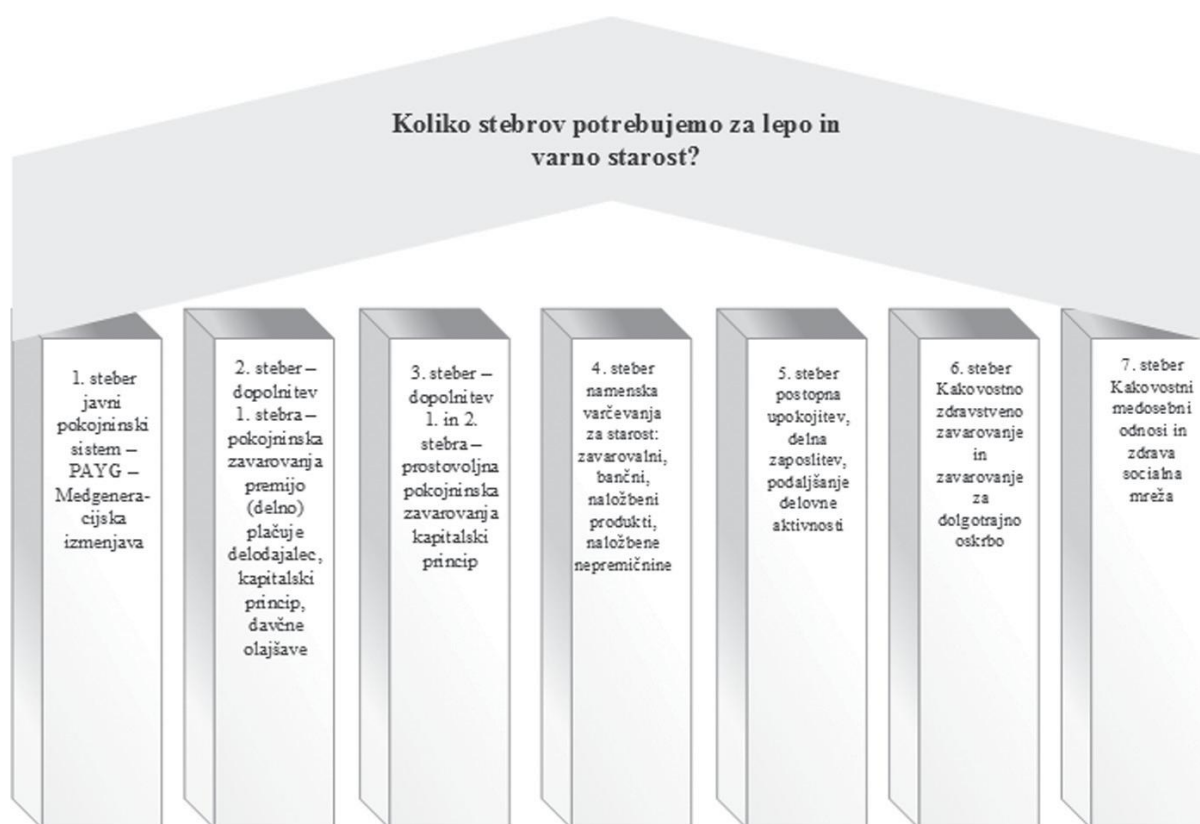
Vir: WB (1994) in ILO (2018)

Kot opozarja ILO, **pomenita drugi in tretji steber dopolnitev javnega pokojninskega sistema. V drugem in tretjem stebru se številna tveganja (makroekonomska, naložbena in demografska) prenašajo na zavarovanca.** Zato zavarovanja v teh dveh stebrih v nobenem primeru ne morejo in smejo nadomestiti javnih pokojninskih zavarovanj v prvem stebru (in ničelnem, kjer ta obstaja). Poleg navedenih treh stebrov (in ničelnega) so za varno in lepo starost pomembni še naslednji »stebri«:

- Četrty steber predstavljajo vsa namenska varčevanja za starost, kot npr: zavarovalni, bančni in naložbeni produkti z višjim tveganjem ter naložbene nepremičnine. Prihranki iz omenjenih produktov pomenijo dodatni vir dohodkov za čas po upokojitvi.
- Peti steber pomeni postopno upokožitev oziroma ohranjanje (delne) zaposlitve čim dlje v starost. Veljavni pokojninski zakon (v nadaljevanju ZPIZ-2) omogoča kombinacijo delne zaposlitve in delne upokožitve. Prav tako spodbuja zaposlene, da ostanejo polno zaposleni tudi še po izpolnitvi pogojev za upokožitev. Zaposleni je v tem primeru upravičen do dela pokojnine. Podaljšanje delovne aktivnosti torej pomeni dodatni vir zaslužka in omogoča ohranjanje psihofizične kondicije v pozno starost.
- Šesti steber zajema kakovostno zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za dolgotrajno oskrbo. S podaljševanjem življenjske dobe se povečuje obseg zdravstvenih težav, ki so značilne za starejše (telesna krhkost, padci, inkontinenca, bolezni zob, demenca). To vpliva na zdravstvene izdatke in na sposobnost samostojnega življenja (UMAR, 2017). Sistem dolgotrajne oskrbe je bil v Sloveniji uveden v letu 2025, in je še v procesu postopne implementacije.
- Sedmi steber predstavljajo dobri medosebni odnosi in bogata mreža socialnih stikov. Bogato socialno življenje ter kakovostni odnosi znotraj generacije in med generacijami so ključni za ohranjanje dobrega zdravja in za preprečevanje depresije.

Sistem sedmih stebrov je prikazan na sliki 8.

Slika 8: Večstebrni sistem priprave na starost

3.3.1.4 Temeljne značilnosti tri-stebrnega pokojninskega sistema

Prvi stebel: javna pokojninska zavarovanja – financiranje na podlagi medgeneracijske izmenjave – PAYG

Za večino državnih socialnih pokojninskih sistemov velja, da so financirani po načelu medgeneracijske izmenjave/pogodbe oziroma po sistemu »pay-as-you-go«: zaposlena, aktivna generacija plačuje s svojimi prispevki pokojnine upokojencem in pri tem pričakuje, da bo generacija njenih otrok po istem pravilu plačevala pokojnine njim. Če prispevki ne zadoščajo za izplačilo pokojnin iz prvega stebra, pokrije razliko proračun.

Javno socialno pokojninsko zavarovanje na državni ravni prerazporeja tveganje in spodbuja socialno blaginjo ter stabilnost. Upokojeno generacijo dokaj dobro ščiti pred revščino, recesijo, »tveganjem« nadpovprečno dolgega življenja, pred naložbenim tveganjem in delno tudi pred uničujočimi vplivi inflacije.

S staranjem prebivalstva pa se je razmerje med številom zaposlenih, ki plačujejo prispevke za pokojninsko zavarovanje, in številom upokojencev, ki prejemajo iz teh prispevkov pokojnine, porušilo. Dodatno poslabšujejo situacijo nestandardne in nestalne oblike zaposlitve ter morebitna brezposelnost.

Navedeni razlogi so povzročili visoke stroške in pripeljali državne pokojninske sisteme v krizo. S pokojninskimi reformami skušajo države obvladovati stroške pokojnin in doseči dolgoročno vzdržnost pokojninskih sistemov. S povečevanjem zahtevane starosti za upokojitvev skušajo prilagajati javne pokojninske sisteme dolgoživi družbi. Neprestane pokojninske reforme razburjajo državljane mnogih držav in Slovenija pri tem ni izjema. Vsakokratna zaostritev pokojninskih pogojev deluje kot alarm, ki počisti trg delovne sile in prežene v zatočišče upokojitve vse – tudi tiste, ki tja še ne sodijo. Model evropske socialne države blaginje se spreminja v boj proti revščini in promociji zaposlitve za vsako ceno.

Drugi steber: Dodatna, kapitalna pokojninska zavarovanja

Medtem, ko javni sistemi socialnih pokojninskih zavarovanj delujejo po načelu sprotnega financiranja oziroma t. i. medgeneracijske izmenjave/pogodbe (s prispevki zaposlenih se vsak mesec sproti izplačujejo pokojnine tistim, ki niso več zaposleni – upokojemcem), deluje večina zasebnih pokojninskih zavarovanj na kapitalni osnovi.

Sredstva članov pokojninskih načrtov se zbirajo na osebnih računih oziroma v pokojninskih skladih in so investirana v različne naložbe. **Prerazdeljevanje in načelo solidarnosti, ki sta značilna za javne, socialne pokojninske sisteme, sta v kapitalnih pokojninskih zavarovanjih zelo omejena ali pa ju sploh ni.** Kljub temu pa je vedno bolj poudarjeno načelo komplementarnosti. To pomeni, da morajo biti **tovrstna zavarovanja oblikovana tako, da učinkovito dopolnjujejo javni, socialni pokojninski sistem in skupaj z njim tvorijo učinkovit mehanizem zagotavljanja dostojnih pokojnin.**

Pokojninski načrti, ki so organizirani v zasebnih pokojninskih skladih, se v osnovi razlikujejo predvsem v tem, kako je med člani/zavarovanci načrta in njegovim ustanoviteljem oziroma upravljavcem sredstev porazdeljeno naložbeno tveganje. Izkušnje iz držav z dolgoletno s tradicijo zasebnih, kapitalnih pokojninskih zavarovanj kažejo, da povprečni zavarovanec ni usposobljen za učinkovite naložbene odločitve, zato se pogosto ne odloča ali pa se odloča narobe in preveč tvegano glede na svoj položaj. Zato so se razvili tudi pokojninski načrti z zaimčeno donosnostjo, v katerih je upravljavec dolžan zagotavljati določeno nizko (minimalno) donosnost. Zaimčena donosnost je bila do leta 2013 pomembna značilnost vseh dodatnih pokojninskih zavarovanj v slovenskem drugem stebru.

Ker smo ljudje različno nagnjeni k prevzemanju tveganj in ker smo tudi različno oddaljeni od trenutka upokojitve, so se v zadnjih 20-ih letih uveljavili t. i. **skladi življenjskega cikla** (ang. *life cycle funds*) in tudi t. i. »skladi ciljnih datumov« (ang. *target date funds*). V teh skladih se **naložbena politika prilagaja časovnemu horizontu posameznika, tako da se naložbeno tveganje portfelja zmanjšuje hkrati s skrajševanjem časa, ki še ostane do upokojitve.** OECD priporoča sklade življenjskega cikla kot ekonomsko utemeljen in dobro oblikovan model, primeren za večino zavarovancev dodatnih pokojninskih zavarovanj, ki se nočejo ali se niso sposobni ukvarjati z naložbenimi strategijami za svoje pokojninske prihranke (OECD, 2012). Ker gre za relativno nov model (uveden po letu 2000), ni mogoče z gotovostjo oceniti, da omogočajo skladi življenjskega cikla višje donose od drugih naložbenih strategij. Kljub temu velja, da so bolj varni in da naj bi bolje varovali pred velikimi izgubami v času hudih pretresov na finančnih trgih. Za razliko od raznih sofisticiranih naložbenih strategij je politika življenjskega cikla enostavna in lahko razumljiva. Ob tem pa OECD poudarja, da skladi življenjskega cikla niso čudežno zdravilo za vse težave kapitalnih pokojninskih zavarovanj. **Njihova dopolnilna vloga je pogosto okrnjena tako zaradi prenizkih vplačil v te oblike zavarovanj kot tudi zaradi splošnega nezaupanja javnosti do takih oblik varčevanja za starost** (OECD, 2013).

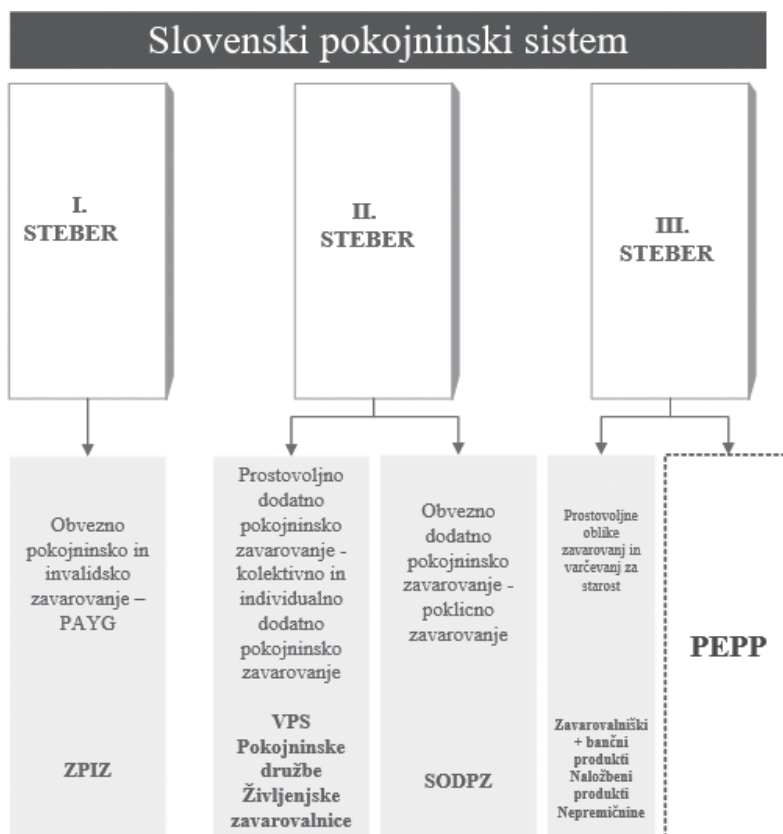
3.3.1.5 Pokojninski sistem v Sloveniji

V Sloveniji smo do leta 2000 poznali le javni sistem invalidskega in pokojninskega zavarovanja, ki temelji na načelu medgeneracijske izmenjave/pogodbe (PAYG). Vse druge oblike so bile bolj ali manj neuspešni poskusi, da bi razvili in ponudili tudi dodatne oblike prostovoljnih pokojninskih zavarovanj na kapitalni podlagi. Za uspešen razvoj kapitalnih dodatnih pokojninskih zavarovanj morata biti izpolnjena dva pogoja:

1. raven pokojnin iz socialnega pokojninskega zavarovanja mora biti tako nizka, da posameznikom po upokojitvi ne omogoča ohraniti enakega življenjskega standarda, kot so ga imeli prej, ko so bili zaposleni, oziroma, da ne omogoča dostojnega življenja po upokojitvi, in
2. prostovoljno pokojninsko zavarovanje mora biti stimulirano z davčnimi olajšavami.

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je začel veljati 1. januarja 2000 (ZPIZ-1), je ta dva pogoja omogočil: zaostril je pogoje za upokojitev in sprožil močno zniževanje pravic iz javnega sistema pokojninskega zavarovanja, ki deluje na podlagi medgeneracijske solidarnosti. Hkrati so bila uvedena dodatna pokojninska zavarovanja na kapitalni osnovi. Zanje je država uvedla davčne olajšave. Od leta 2000 vsebuje slovenski pokojninski sistem tri stebre, po letu 2022 pa je vsaj teoretično možno v tretjem stebru izvajati tudi »vseevropski osebni pokojninski produkt - PEPP (več o tem v podpoglavju 3.3.4). Slovenski tristebni sistem prikazuje slika 9.

Slika 9: Slovenski pokojninski sistem

Prvi in najpomembnejši stebel predstavlja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki se izvaja po načelu medgeneracijske izmenjave/pogodbe. Pokojninsko zavarovanje prvega stebra je del slovenskega socialnega sistema in ga izvaja Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju ZPIZ).

Drugi stebel predstavlja prostovoljno in obvezno/poklicno dodatno pokojninsko zavarovanje. Zelo pomembna značilnost slovenskega drugega stebra so davčne olajšave in velika povezanost z delodajalci, ki so v večini primerov (so)plačniki premije. Sredstva iz dodatnega pokojninskega zavarovanja se zbirajo in upravljajo v pokojninskih skladih. Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje izvaja Sklad obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja (v nadaljevanju SODPZ), ki je oblikovan kot vzajemni pokojninski sklad - VPS. To zavarovanje vključuje le zaposlene v poklicih, ki so nevarni ali jih ni mogoče več opravljati po določeni starosti.

Tretji/četrti stebel so vse druge oblike namenskih zavarovanj in varčevanj za starost, v katere se posamezniki vključijo prostovoljno. To so zavarovalni in bančni produkti z močno komponento varčevanja, naložbe v investicijske sklade, naložbene nepremičnine, dragocene kovine, kripto, itd. Tretji stebel kot podpora oblika varčevanj za starost je v Sloveniji zaradi nezadostne podpore državnih politik zelo šibek. Prav tako v Sloveniji še ni zaživel PEPP – vseevropski osebni pokojninski produkt.

Slovenski Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (v nadaljevanju ZPIZ-2¹) ureja tako prvi stebel (javni sistem, ki deluje po načelu sprotnega financiranja ter medgeneracijske solidarnosti) kot tudi drugi stebel (dodatno pokojninsko zavarovanje, ki deluje na kapitalni osnovi).

¹ V tem gradivu je upoštevan ZPIZ-2, veljaven v času priprave sprememb učbenika, to je 30.6. 2025

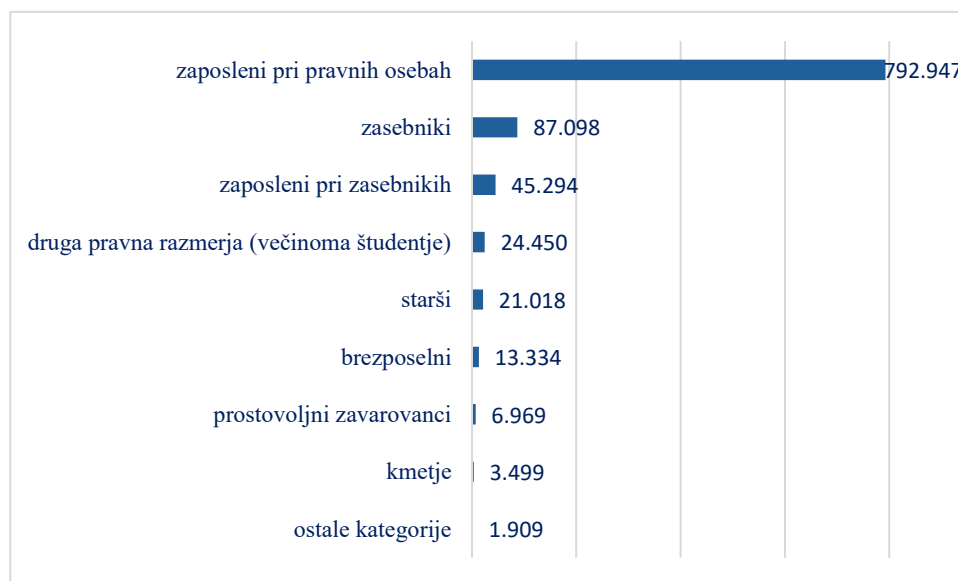
V nadaljevanju so podane nekatere značilnosti javnega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki predstavlja prvi steber. Značilnosti prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja (drugi steber) so opisane v poglavju 3.3.2, pravice iz prvega in drugega stebra pa so opisane v poglavju 3.3.3. Posebno poglavje (3.3.4) je namenjeno PEPP.

3.3.1.5.1 Obvezno pokojninsko zavarovanje na podlagi medgeneracijske solidarnosti – prvi steber

Kot že ime pove, je **pokojninsko zavarovanje na podlagi medgeneracijske solidarnosti – prvi steber – obvezno**. Vanj se morajo vključiti (in plačevati prispevke) vsi zaposleni in samozaposleni.

Plačevanje prispevkov skozi celotno kariero predstavlja podlago za kasnejšo pokojnino iz prvega stebra (za izračun t. i. pokojninske osnove). Povprečno število zavarovancev slovenskega obveznega javnega pokojninskega sistema v letu 2025 je bilo 996.518. Število zavarovancev se je v zadnjih 50-ih letih (od leta 1975 do 2025) povečalo za več kot 300.000 (Papež, 2025). Strukturo zavarovancev javnega pokojninskega sistema – prvega stebra – po kategorijah prikazuje slika 10.

Slika 10: Povprečno število zavarovancev ZPIZ po kategorijah leta 2025

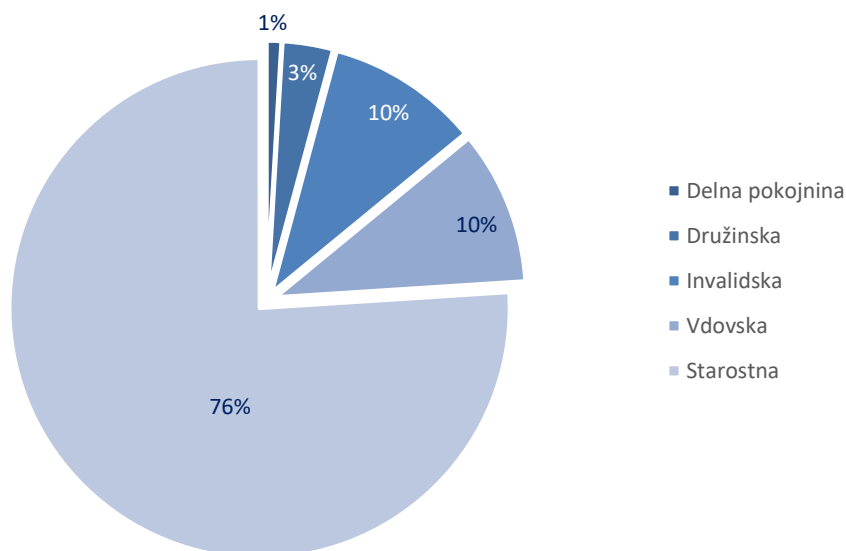

Vir: ZPIZ

V Sloveniji je upokojenih 31 % prebivalcev. Število upokojencev se je v zadnjih 50-ih letih povečalo za več kot trikrat, to je za skoraj 455 tisoč (Papež, 2025). **Glavnino dohodkov slovenskih upokojencev predstavljajo pokojnine iz javnega sistema, ki temelji na medgeneracijski solidarnosti in predstavlja prvi steber.** Leta 2025 je bilo v Sloveniji povprečno 653.376 prejemnikov pokojnin iz javnega sistema. Med njimi je največ starostnih upokojencev (76,02 %), sledijo pa vdovski (9,94 %) in invalidski upokojenci (9,86 %). Slika 11 prikazuje število upokojencev v javnem sistemu – prvi steber – po vrstah pokojnin.

Javni sistem slovenskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja temelji na t. i. Bismarckovem modelu socialnega zavarovanja. To je v preteklosti pomenilo razmeroma visoke pokojnine glede na plačo. Tako kot v večini razvitih držav, so se tudi pri nas nakopičile pomanjkljivosti, ki so potisnile celoten pokojninski sistem v krizo. Po letu 1982 so se začele bistveno povečevati pravice, kar je povzročilo naraščanje stroškov in njihov vse večji delež v bruto domačem proizvodu – BDP (Priatelj, 1998). Gospodarska kriza, ki je dosegla svoj vrhunec v začetku devetdesetih let preteklega stoletja z razpadom države in izgubo jugoslovanskih trgov, je povzročila pospešeno upokojevanje in tudi zelo visoko brezposelnost. Znižanje števila zaposlenih in hkrati povečanje števila upokojenih je povzročilo, da se je razmerje med enimi in drugimi dokončno porušilo.

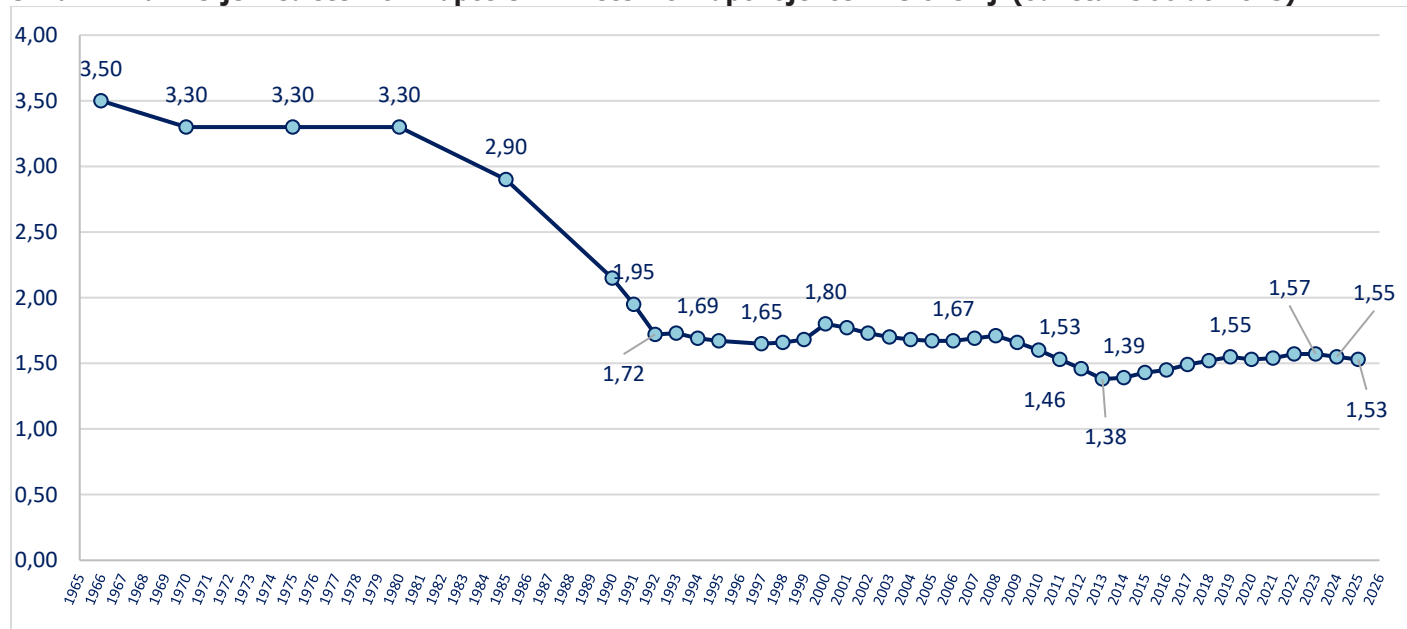
Slika 11: Povprečno število upokojencev ZPIZ po vrstah pokojnin leta 2025

Vir: ZPIZ

V Sloveniji je že leta 1991 razmerje med zaposlenimi in upokojenci padlo pod 2 (slika 12) in se v nadaljnjih letih še poslabševalo. V letu 2025 je bilo razmerje med zaposlenimi in upokojenimi le 1,53 : 1. Zaradi staranja prebivalstva pa naj bi leta 2060 število upokojencev v Sloveniji preseglo število zavarovancev, tako da bi bilo na 100 zavarovancev že 108 upokojencev (MDDSZ, 2016).

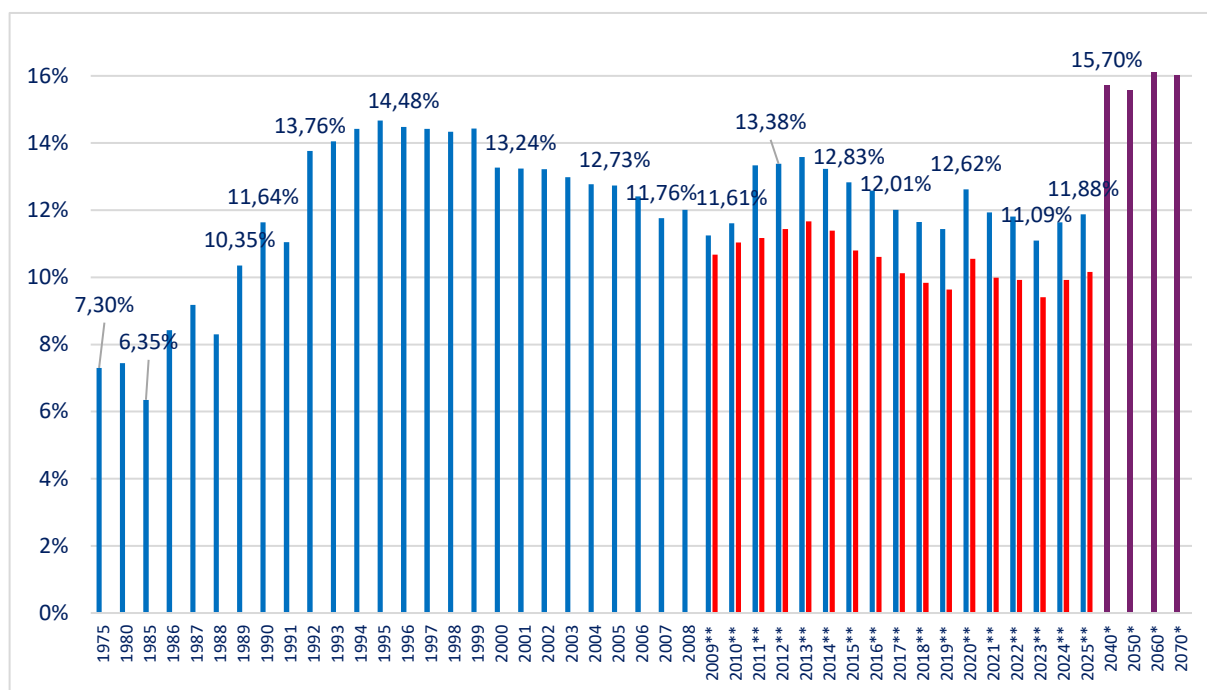
Slika 12: Razmerje med številom zaposlenih in številom upokojencev v Sloveniji (od leta 1966 do 2025)

Vir: ZPIZ

Leta 2025 je znašal strošek javnega pokojninskega sistema 11,88 % BDP, od tega je bil strošek pokojnin 10,16 % BDP. Po letu 2009 se je delež stroškov pokojninskega sistema v BDP znižal zaradi sprememb pokojninske zakonodaje in zaradi spremenjene metodologije zajema stroškov. Po napovedih naj bi do leta 2060 presegel 15 % BDP (EU, 2018a). Slika 13 prikazuje strošek pokojnin iz prvega stebra v deležu od BDP.

Slika 13: Strošek prvega stebra in strošek pokojnin v deležu od BDP (od 1975 do 2025 in projekcija do leta 2070)

** Od leta 2009 sta prikazana ločeno deleža odhodkov za pokojnine in skupnih odhodkov ZPIZ, ki vključuje tudi druge odhodke

* Projekcije deleža odhodkov ZPIZ v obdobju 2040-2070

Vir: ZPIZ in EU

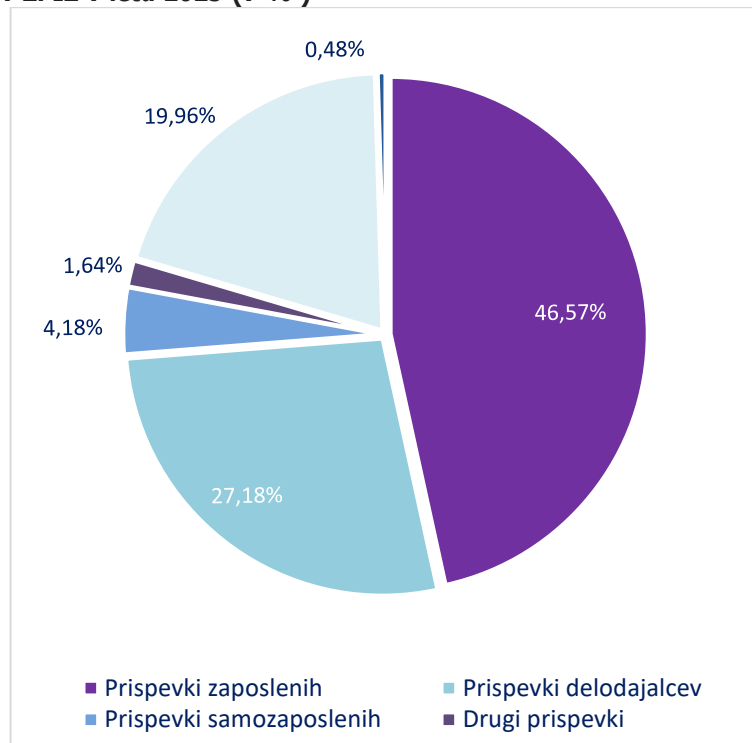
Pokojnine iz javnega pokojninskega in invalidskega zavarovanja izplačuje ZPIZ, ki je javni zavod in institucija socialnega zavarovanja. **Glavni vir financiranja teh pokojnin so prispevki delojemalcev (15,5 % plače) in delodajalcev (8,85 % plače)². Kar zmanjka, pokrije državni proračun. Prispevki znašajo skupaj 24,35 % bruto plače.** Za tiste zavarovance, ki so dopolnili 60 leto starosti, so prispevki delodajalca za 30 % nižji. Strukturo prihodkov ZPIZ Slovenije prikazuje slika 14.

Slovenski zavarovanec je v letu 2025 skupaj s svojim delodajalcem vplačal v prvi stebel pokojninskega sistema povprečno 6.686 evrov oziroma 557 evrov na mesec. Na ta način se je v javnem sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja v letu 2025 s prispevki zbralo skoraj več kot 6,7 mrd evrov, kar predstavlja slabih 80 % vseh potrebnih sredstev za pokojnine slovenskih upokojencev. **Razliko do skoraj 8,4 mrd (toliko je bil strošek javnega pokojninskega sistema v letu 2025) pokriva državni proračun** (t. i. transferni prihodki). V letu 2025 je proračun moral prispevati skoraj 1,7 mrd evrov. Slika 15 prikazuje delež transfernih prihodkov (v obdobju od 2000 do 2025), s katerimi državni proračun pokriva »luknjo« v javnem sistemu pokojninskega zavarovanja.

Pokrivanje manjkajočih sredstev za pokojnine v javnem pokojninskem sistemu je v Sloveniji urejeno s t. i. »avtopilotom«: državni proračun mora pokriti razliko med pokojninskimi prispevki in stroškom pokojnin iz prvega stebra, zato je proračun Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje vedno uravnotežen. Skupni prihodki/odhodki ZPIZ-a so v letu 2025 slabih 8,4 mrd evrov, za pokojnine pa je bilo porabljen 7,2 mrd evrov, kar predstavlja 85,54 % vseh ZPIZ-ovih odhodkov. Pomembna odhodka ZPIZ sta še prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje upokojencev in socialni transferji, povezani s pokojninami. Strukturo odhodkov ZPIZ prikazuje slika 16.

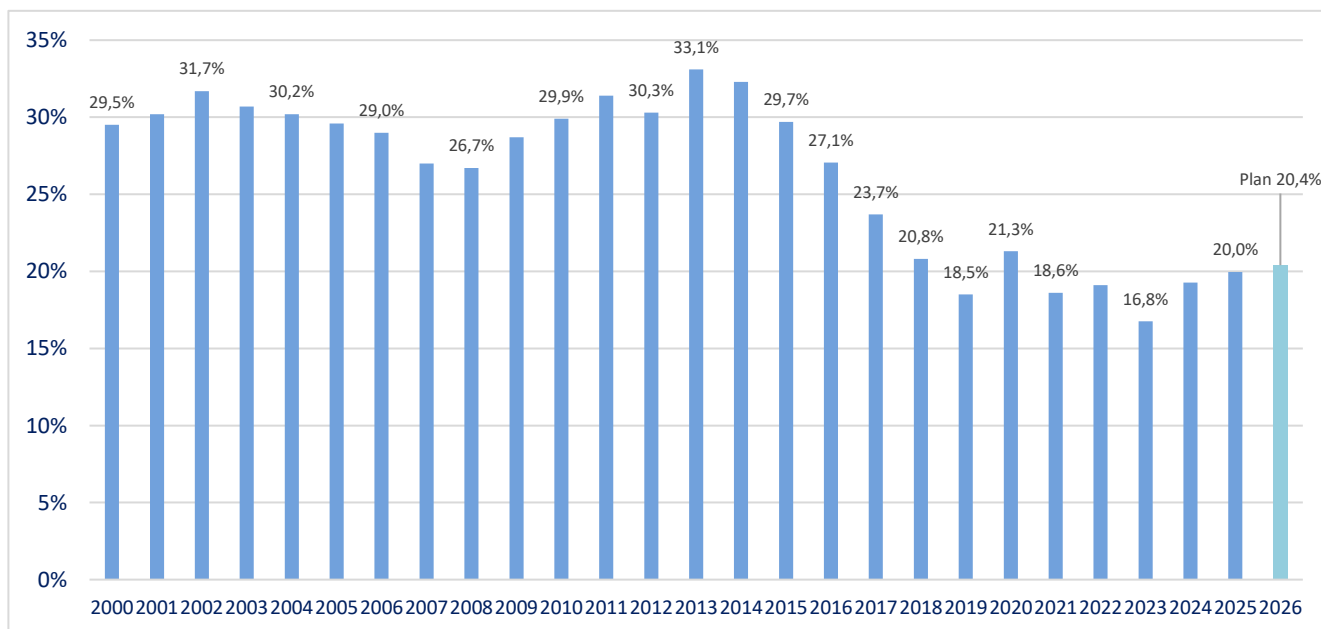
² Državni zbor je maja 2026 sprejel Zakon o interventnih ukrepih za razvoj Slovenije (v nadaljevanju ZIURS), v katerem je določena t. i. socialna oziroma razvojna kapica. To pomeni, da se nad višino bruto plače 7.500 evrov prispevki ne obračunavajo in ne plačujejo. V času priprave tega učbenika je zakon v presoji na Ustavnem sodišču glede možnosti referendumskega odločanja, zato še ne velja.

Slika 14: Struktura prihodkov ZPIZ v letu 2025 (v %)

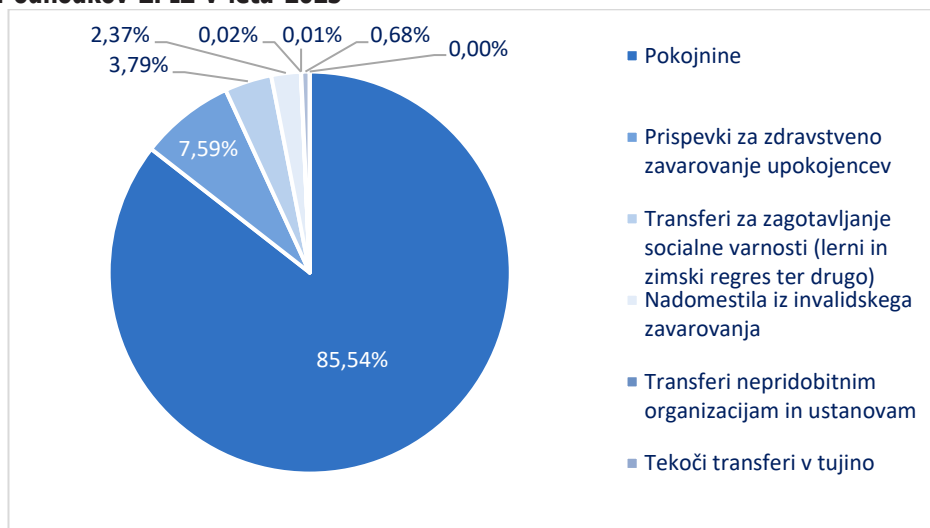
Vir: ZPIZ

Slika 15: Delež transfernih prihodkov v javnem pokojninskem sistemu od 2000 do 2025 (in plan za 2026)

Vir: ZPIZ

Slika 16: Struktura odhodkov ZPIZ v letu 2025

Vir: ZPIZ

3.3.5.5.2 Izzivi prvega stebra slovenskega pokojninskega sistema

Evropska komisija ugotavlja, da slovenski pokojninski sistem dokaj dobro opravlja svojo vlogo pri zaščiti starejše populacije pred materialno ter socialno prikrajšanostjo. Vendar pa so nekateri kazalniki, kot npr. nadomestitvena stopnja (to je razmerje med neto pokojnino posameznika in njegovo neto plačo pred upokojitvijo), pod povprečjem EU (EC, 2018).

Slovenske pokojnine so bile po letu 2012 pogosto zamrznjene in šele uskladitve v zadnjih letih so nadomestile znižanje njihove realne vrednosti. Tveganje za revščino med starejšimi nad 65 let je v Sloveniji višje od povprečja EU. Pokojninski zakon iz leta 2012 je tudi ukinil t. i. državno pokojnino, kar je več kot 11.000 posameznikom odvzelo pokojninske dohodke. Še posebej veliki izzivi čakajo Slovenijo na področju zagotavljanja ustreznih pokojnin za tiste posameznike, ki imajo krajša ali daljša obdobja nezaposlenosti in/ali so vključeni v nestandardne oblike zaposlitve. V ta okvir sodijo tudi sedanje in prihodnje pokojnine samozaposlenih in nezaposlenih oseb (t. i. prekarci). Okoli 70 % samozaposlenih plačuje najnižje možne pokojninske prispevke. To pomeni, da bo njihova pokojnina odmerjena od najnižje pokojninske osnove. **Ker se mlajše generacije zaposlujejo kasneje in bodo težko dosegle zahtevanih 40 let pokojninske dobe, bodo njihove pokojnine v primerjavi s sedanjimi upokojenci, nižje** (EC, 2021).

Višina pokojnin mora odražati (v veliko večji meri kot doslej) višino vplačanih prispevkov in dolžino pokojninske dobe. Zato je treba **povečati transparentnost javnega pokojninskega sistema.** Zviševanje upokojitvene starosti naj bi bilo avtomatsko povezano z gibanjem pričakovanega trajanja življenja, prav tako odmera pokojnin. Upoštevajoč gospodarske in proračunske omejitve bi bilo treba **odpraviti omejitve za delo upokojencev** (OECD, 2022).

Pokojninska reforma zahteva holističen pristop, ki stremi k varnemu in zdravemu življenju vseh generacij (EC, 2021). Samo odprta in neprestana razprava, temelječa na predhodnih kakovostnih analizah, lahko zagotovi ustrezno soočenje z izzivi dolgožive družbe na področju pokojnin, dolgotrajne oskrbe, trga dela in izobraževanja (EC, 2018).

Slovenije je v letu 2025 izpeljala t. i. pokojninsko reformo, s katero je vsaj deloma prilagodila pokojninski sistem dolgoživi družbi in vse slabšemu razmerju med zaposlenimi in upokojenci. Najbolj pomembne spremembe, uvedene s pokojninskim zakonom, ki je začel veljati 1. januarja 2026, so:

- **Višja upokojitvena starost**
- **Razširitev obdobja za izračun pokojninske osnove**
- **Zvišanje odmernega odstotka**
- **Spremenjeno usklajevanje pokojnin.**

Te spremembe so opisane v poglavju 3.3.3.

VPRAŠANJA ZA UTRJEVANJE IN SAMOPREVERJANJE ZNANJA

1. Komu so namenjeni pokojninski sistemi in kakšna je njihova vloga?
2. S kakšnimi izzivi se soočajo sodobni pokojninski sistemi?
3. Kaj je glede pravičnih in dostojnih pokojnin zapisano v 15. načelu evropskega stebra socialnih pravic?
4. Kateri so glavni izzivi na področju dolgoživosti v Sloveniji? ?
5. Na katerih področjih se bodo zaradi staranja prebivalstva stroški zelo povečali?
6. Naštejte glavna tveganja, ki vplivajo na višino pokojninskih dohodkov?
7. S katerimi pristopi lahko posameznik vpliva na svoje prihodke v tretjem življenjskem obdobju?
8. Kaj želijo države doseči s pokojninskimi reformami?
9. Kaj je značilno za javna pokojninska zavarovanja, ki delujejo na podlagi medgeneracijske izmenjave – PAYG – (prvi steber)?
10. Kaj je značilno za dodatna, kapitalska pokojninska zavarovanja, ki sodijo v drugi steber?

Koliko stebrov ima slovenski pokojninski sistem in kaj je značilno za posamezne stebre?
11. Katere so glavne značilnosti javnega pokojninskega zavarovanja v Sloveniji (prvi steber)?
12. Kako pomembne so za slovenske upokoјence pokojnine iz prvega stebra? Zakaj?
13. Kakšno je razmerje med zaposlenimi in upokoјenci v slovenskem prvem stebru?
14. Kako je v Sloveniji urejeno financiranje prvega stebra?

3.3.2 PROSTOVOLJNO DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE V SLOVENIJI

Učni cilj:

Ko bo slušatelj preučil to gradivo, bo poznal:

- namen in glavne značilnosti prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja,
- značilnosti kolektivnih in individualnih pokojninskih načrtov,
- značilnosti osebnih računov in vplačil/premij ter stroškov v prostovoljnem dodatnem pokojninskem zavarovanju,
- sredstva v slovenskem drugem stebru in njihove značilnosti,
- naložbeno politiko življenjskega cilja.

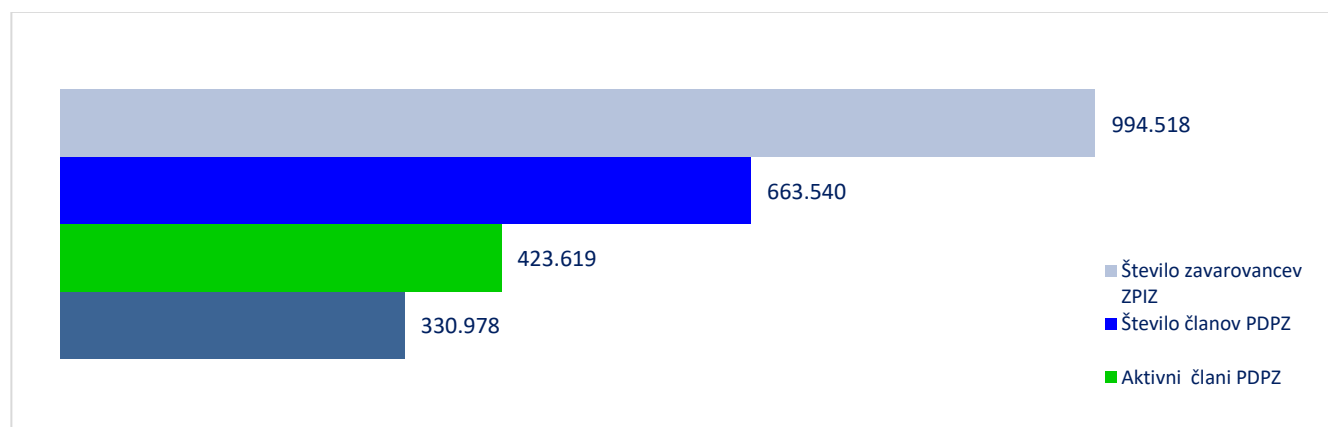
3.3.2.1 Kaj je dodatno pokojninsko zavarovanje in kakšen je njegov namen

Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje (v nadaljevanju DPZ) predstavlja temeljno obliko varčevanja za starost v Sloveniji, ki jo država spodbuja z davčnimi olajšavami (MDDSZ, 2022). To je drugi steber slovenskega pokojninskega sistema in predstavlja dopolnitev prvega stebra. DPZ – drugi steber – deluje na kapitalski osnovi, za razliko od prvega stebra, ki temelji na medgeneracijski izmenjavi. **Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje je zbiranje denarnih sredstev na osebnih računih zavarovancev, s katerih se po upokojitvi zagotavlja dodatna pokojnina oziroma renta. Gre za namensko varčevanje z namenom zagotovitve dodatnih prihodkov po upokojitvi v obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju (MDDSZ, 2019).**

V dodatno pokojninsko zavarovanje se lahko vključi le oseba, ki je zavarovana ali upokojena pri ZPIZ.

Konec leta 2025 je bilo v DPZ vključenih 663.540 oseb, kar predstavlja 66,72 % zavarovancev obveznega pokojninskega zavarovanja. Delež **aktivnih zavarovancev, to je tistih, ki plačujejo, je bil konec leta 2025 42,60 % zavarovancev ZPIZ (423.619 zavarovancev DPZ).** Slika 17 prikazuje število zavarovancev DPZ, ločeno na aktivne in neaktivne zavarovance. V DPZ ni bilo vključenih 330.978 zaposlenih.

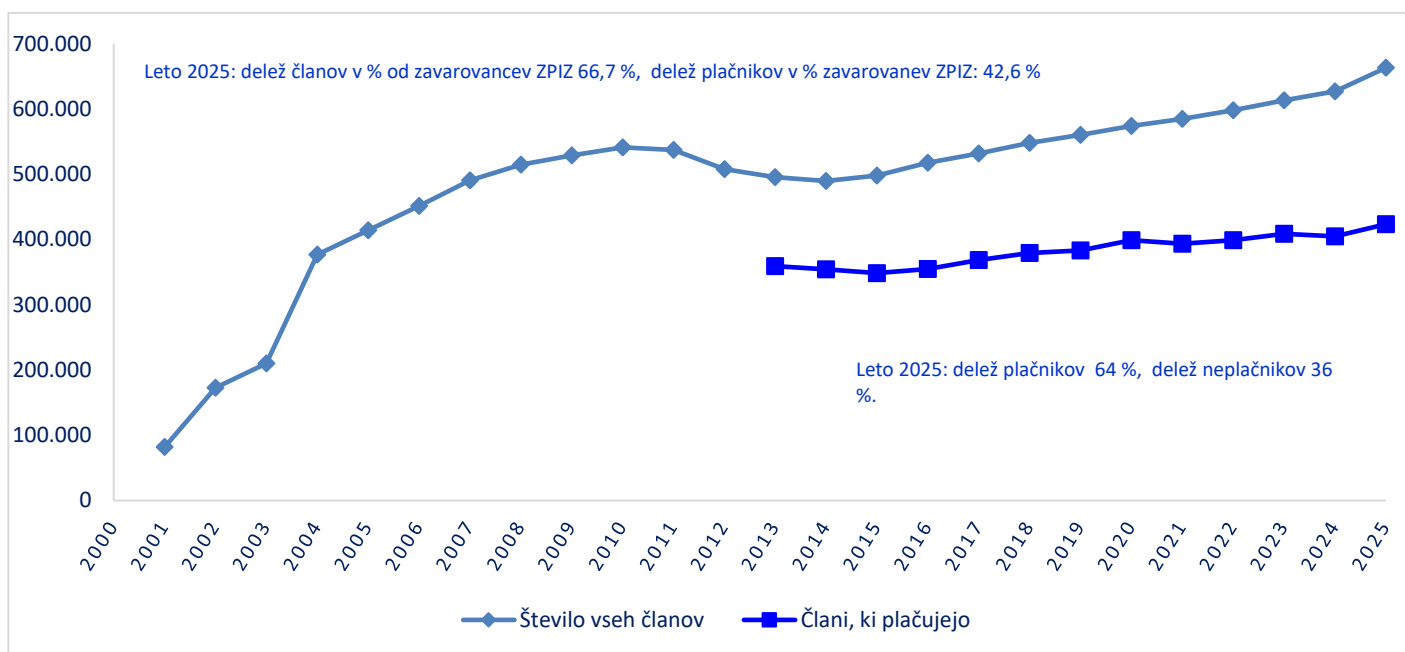
Slika 17: Število zavarovancev ZPIZ in DPZ na 31. 12. 2025 po kategorijah

Vir: SZZ in ZPIZ

Število se je povečevalo do leta 2011, ko je začelo strmo padati in je doseglo dno v letih 2013 in 2014, torej neposredno po letih velikih odlivov sredstev iz drugega stebra. Šele v letu 2021 je število zavarovancev preseglo dotedanji rekord iz leta 2011. Podobno, ko se je gibalo število vseh zavarovancev, se je v istem obdobju spreminjalo tudi število aktivnih zavarovancev, torej tistih, ki plačujejo (slika 18).

Slika 18: Gibanje števila zavarovancev v obdobju 2002 – 2025

Vir: SZZ in ZPIZ

3.3.2.2 Pokojninski načrt DPZ

Dodatno pokojninsko zavarovanje se vzpostavi **na podlagi odobrenega pokojninskega načrta, ki ga odobri minister za delo**. Pokojninski načrt določa pogoje za pridobitev pravic iz DPZ, vrsto in obseg teh pravic ter postopek za njihovo uveljavitev. Ločimo kolektivno in individualno dodatno pokojninsko zavarovanje (slika 19), ter posledično kolektivne in individualne pokojninske načrte.

Slika 19: Dodatno zavarovanje na kapitalski osnovi je dopolnitev obveznega pokojninskega zavarovanja

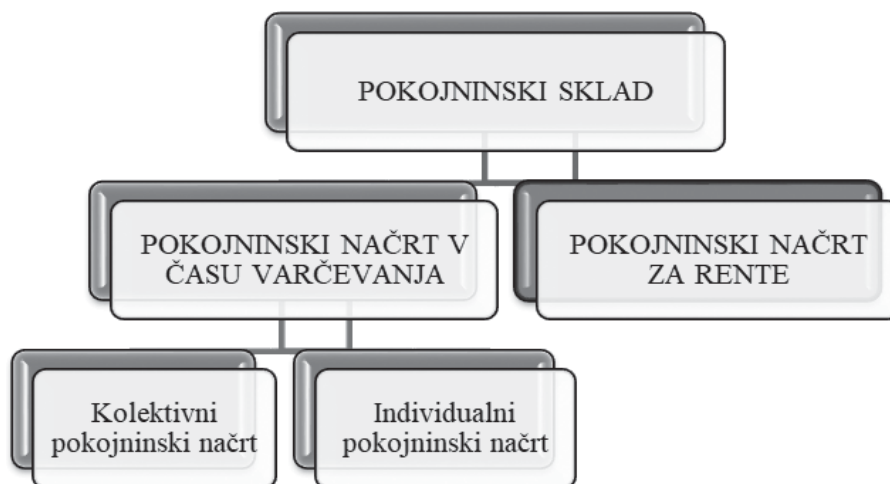

Kadar se posameznik vključi v DPZ v povezavi s podjetjem, v katerem je zaposlen, govorimo o kolektivnem dodatnem zavarovanju (KDZ). V tem primeru plačuje premijo za dodatno zavarovanje delno ali v celoti delodajalec. V kolektivno dodatno zavarovanje se lahko vključijo tudi zavarovanci, ki opravljajo pridobitno ali drugo samostojno dejavnost. Svojim zaposlenim je decembra 2025 dodatno pokojninsko zavarovanje omogočalo 7.026 delodajalcev.

O individualnem dodatnem zavarovanju (IDZ) govorimo, kadar se vključi vanj vsak posameznik sam, neodvisno od delodajalca, kjer je zaposlen, in si v celoti sam plačuje premijo. Posameznik je lahko hkrati aktivno vključen (da se plačujejo premije) v en kolektivni in en individualni načrt.

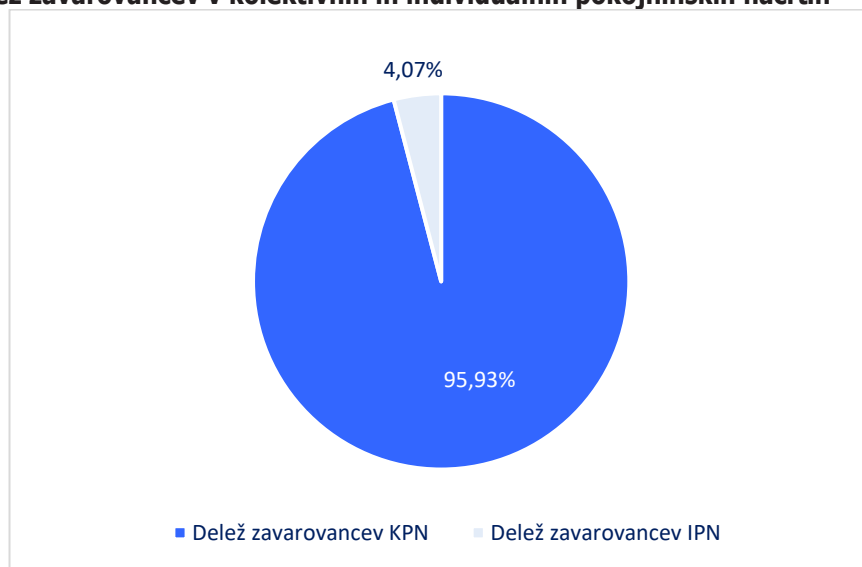
Poleg kolektivnih in individualnih pokojninskih načrtov, v katere vplačujejo zavarovanci v času varčevanja, poznamo tudi **pokojninski načrt za rente, ki urejajo izplačevanje pokojninskih rent** (slika 20).

Slika 20: Vrste pokojninski načrtov

V Sloveniji izrazito prevladuje kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje: od skupno 663.540 zavarovancev, jih je bilo leta 2025 skoraj 96 % vključenih v kolektivne pokojninske načrte in le dobre 4 % v individualno dodatno zavarovanje (slika 21).

Slika 21: Število in delež zavarovancev v kolektivnih in individualnih pokojninskih načrtih

Vir: SZZ

Kolektivne in individualne pokojninske načrte ter načrte za pokojninske rente mora odobriti minister za delo. Odobreni pokojninski načrti so vpisani v posebnem registru, ki ga vodi Finančna uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju FURS). Samo odobreni pokojninski načrti so deležni davčnih olajšav.

3.3.2.2.1 Vključitev v kolektivni pokojninski načrt

Kolektivno dodatno zavarovanje se lahko organizira s pogodbo o oblikovanju pokojninskega načrta med delodajalcem in zaposlenimi ali z zavezo delodajalca v kolektivni pogodbi, da bo plačeval premijo za svoje zaposlene. Delodajalec potem pristopi k že odobrenemu kolektivnemu pokojninskemu načrtu, ki ga izvaja pokojninski sklad in podpiše z upravljavcem pokojninskega sklada pogodbo o financiranju.

Zakon ZPIZ-2O določa, da morajo vsi delodajalci, ki imajo več kot 10 zaposlenih in še nimajo vzpostavljenega kolektivnega DPZ, do konca leta 2028 opraviti kolektivno dogovarjanje s svojimi zaposlenimi. Če do sklenitve pogodbe o oblikovanju pokojninskega načrta ne pride, morajo delodajalci skupaj s predstavniki zaposlenih podpisati skupno izjavo, ki jo posredujejo Inšpektoratu za delo.

V kolektivno dodatno zavarovanje so vključeni vsi zaposleni z možno izjemo tistih, ki so zaposleni manj kot eno leto, in tistih, ki pisno izjavijo, da tega zavarovanja ne želijo. Zaposleni so o vključitvi obveščeni in lahko izbirajo naložbeno politiko. Tiste, ki se v roku 10 dni o tem ne opredelijo, upravljavec razporedi glede na njihovo starost.

V kolektivni pokojninski načrt mora vsaj del premije plačevati delodajalec, lahko pa plačuje tudi zaposleni sam.

Ob prenehanju delovnega razmerja ima zavarovanec pravico prenesti sredstva oziroma odkupno vrednost v drug kolektivni pokojninski načrt (pokojninski načrt novega delodajalca). **Prenos sredstev med kolektivnimi in individualnimi pokojninskimi načrti ni dovoljen.**

3.3.2.2 Vključitev v zavarovanje – individualni pokojninski načrt

Pogoj za vključitev v individualni pokojninski načrt je podpis izjave o pristopu k pokojninskemu načrtu in plačilo premije. Tudi individualni zavarovanec lahko izbira naložbeno politiko. Če se ne opredeli, ga upravljavec razporedi glede na njegovo starost. Ob prenehanju zavarovanja oziroma izstopu (kadar pogoji za pokojninsko rento še niso izpolnjeni) lahko zavarovanec zahteva prenos sredstev v drug individualni pokojninski načrt.

3.3.2.3 Osebni računi in vplačila – premije

V kolektivni pokojninski načrt lahko vplačujeta delodajalec in zavarovanec. Plačila zavarovanca imajo enak status kot vplačila v individualno zavarovanje, kar je pomembno zlasti zaradi morebitnih izplačil odkupne vrednosti. Zaradi tega dejstva in zaradi uveljavljanja davčnih olajšav, morajo biti na **osebnem računu vplačila delodajalca ločena od vplačil zavarovanca. Delodajalec je dolžan leta 2025 plačati za posameznega zavarovanca najmanj 432,61 evrov premije, kar znaša najmanj 36,05 evrov na mesec.**

V individualni pokojninski načrt vplačuje zavarovanec sam.

Vplačila (premije), so lahko mesečna, četrtna, polletna in letna, možna so tudi dodatna izplačila. Dogovorjeno začasno prenehanje plačevanja, če tako omogoča pokojninski načrt, se imenuje mirovanje.

Vsak zavarovanec ima osebni račun, ki vsebuje podatke o vplačilih in o vrednosti privarčevanih sredstev.

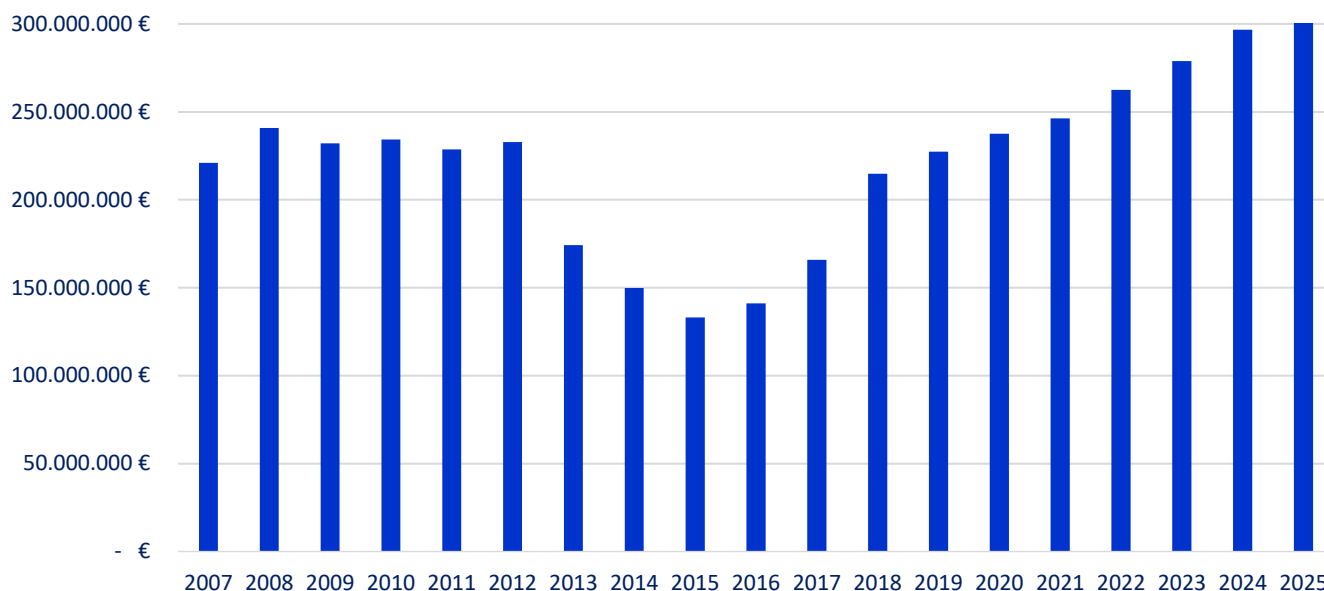
Če se od vplačila za dodatno pokojninsko zavarovanje odštejejo vstopni stroški, ki pripadajo upravljavcu pokojninskega sklada, dobimo čisto vplačilo (slika 22). Donosnost in zajamčena donosnost se izračunavata na čisto vplačilo.

Slika 22: Vplačilo (premija) in čisto vplačilo (čista premija)

Gibanje čistih premij, vplačanih v DPZ, kaže podobno sliko, kot gibanje članstva in sredstev: svoj vrh so dosegle premije v letu 2012, ko je bilo vplačanih dobrih 296 milijonov evrov. Sledil je strm padec vplačil, ki je dosegel dno 2015. Odtlej so se vplačila vsako leto nekoliko povečala, tako, da je bilo 2025 vplačanih dobrih 326 milijonov evrov. Slika 23 prikazuje vplačila čistih premij v obdobju 2007 – 2025.

Slika 23: Čiste premije od leta 2007 do 2025

Vir: SZZ

Ena od slabosti prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja je nizka povprečna mesečna premija. Ta se sicer nekoliko razlikuje med izvajalci in znaša od 53,40 evra v vzajemnih pokojninskih skladih (brez Krovnega pokojninskega sklada javnih uslužbencev bi bila 113,57 evra) do 98,88 evra v pokojninskih družbah. V zavarovalnicah je bila 57,96 evra (podatki so za leto 2025, vir je MGDS).

O stanju na osebni računu in o uspešnosti poslovanja so upravljavci pokojninskega sklada dolžni redno obveščati tako zavarovance kot tudi delodajalce in javnost. **Obvestilo o stanju na osebni računu mora vsebovati tudi informacijo o pričakovani višini dodatne pokojnine.** Obveščanje je lahko elektronsko oziroma preko varovanih spletnih naslovov.

3.3.2.4 Stroški v DPZ

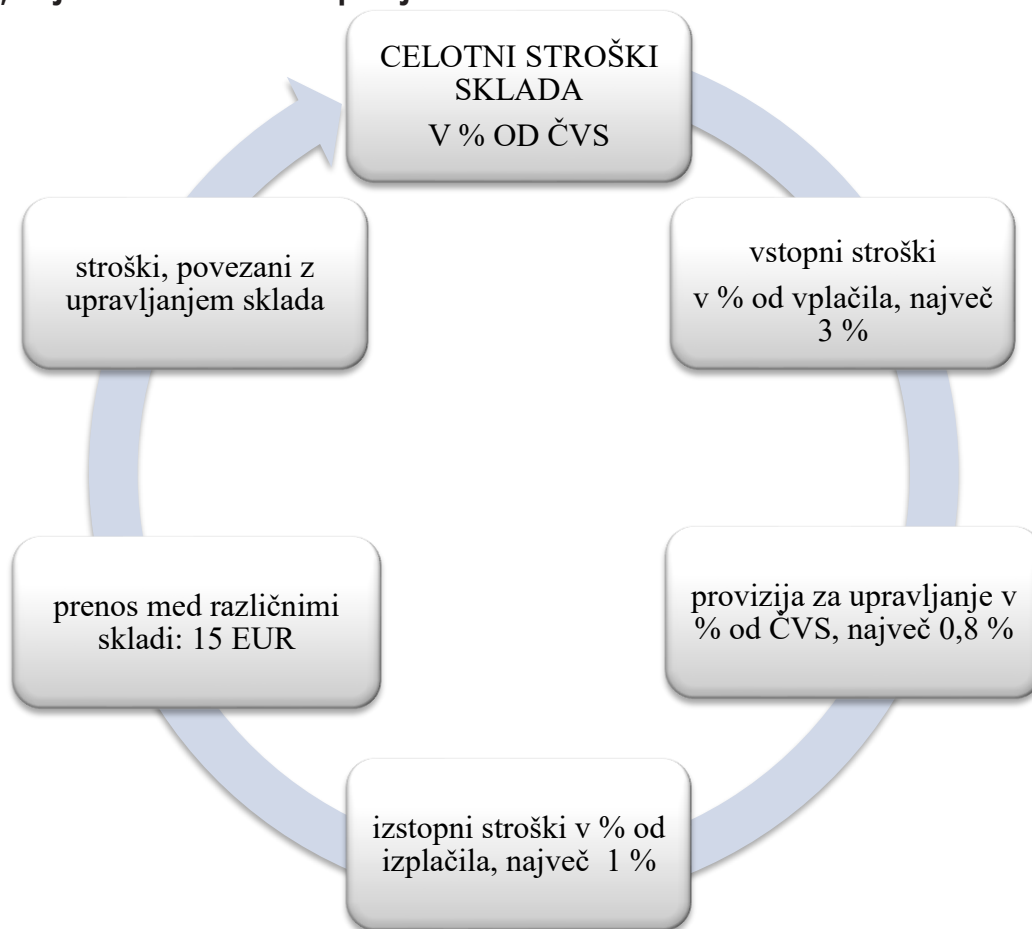
Upravljavci pokojninskih skladov zaračunavajo za svoje poslovanje provizijo za upravljanje, vstopne in izstopne stroške, stroške, povezane z upravljanjem sklada, in stroške prenosa. ZPIZ-2 določa:

1. provizija za upravljanje se obračunava v odstotku od povprečne čiste letne vrednosti sredstev (ČVS) in lahko znaša največ 0,8 % (v letu 2026 0,9 %);
2. vstopni stroški se obračunajo v odstotku od vplačila – premije in lahko znašajo največ 3 %; vplačilo, od katerega se odštejejo vstopni stroški, se imenuje »čisto vplačilo« (slika 23);
3. izstopni stroški se obračunajo v odstotku od odkupne vrednosti ob njenem izplačilu in lahko znašajo največ odstotek (1%);
4. pri prenosu sredstev med pokojninskimi skladi istega upravljavca ni dovoljeno zaračunavati stroškov;
5. pri prenosu sredstev med pokojninskimi skladi različnih upravljavcev, lahko upravljavec, od katerega se prenašajo sredstva, zaračuna 15,00 evrov.

Pri poslovanju sklada nastajajo tudi različni stroški, povezani z upravljanjem sklada. To so predvsem neposredni stroški raznih provizij (bančnih, posredniških, KDD, skrbniške banke itd).

Višina stroškov, ki jih zaračunava izvajalec, je določena v pokojninskem načrtu oziroma v pogodbi o oblikovanju pokojninskega načrta in v pogodbi o financiranju pokojninskega načrta (v primeru kolektivnih pokojninskih načrtov). Upravitelj mora izračunavati in letno objavljati celotne stroške poslovanja sklada. Celotni stroški so izraženi v odstotku od povprečne letne čiste vrednosti sredstev (slika 24) in morajo biti objavljeni v letnem poročilu pokojninskega sklada.

Slika 24: Stroški, ki jih lahko zaračunava pokojninski sklad

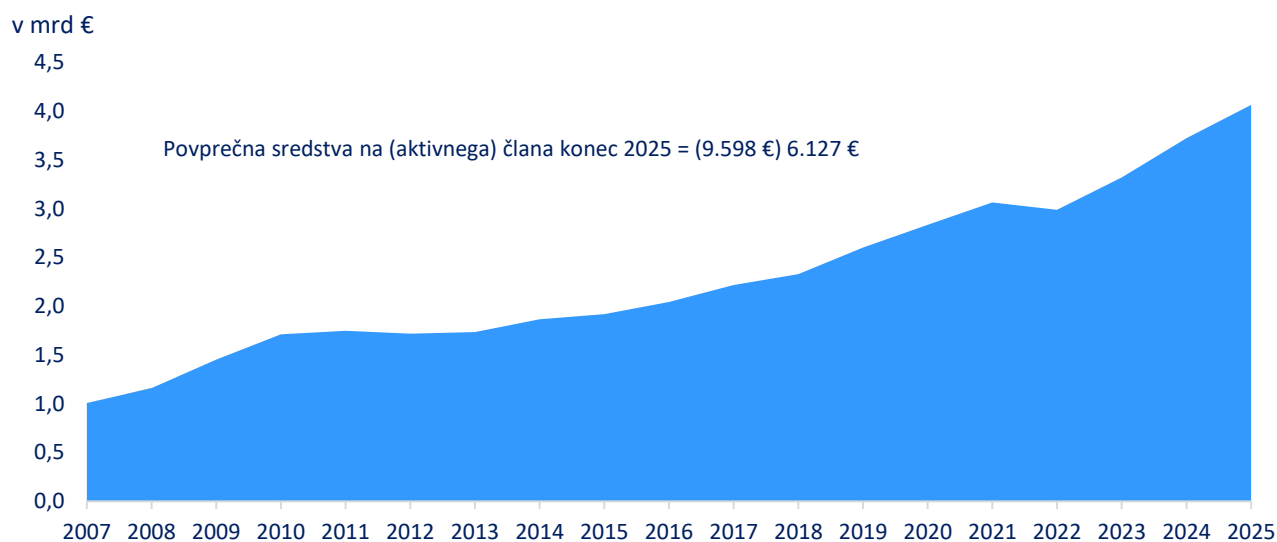
3.3.2.5 Sredstva pokojninskega sklada

V drugem stebru – dodatnem pokojninskem zavarovanju – je bilo **konec leta 2025 zbranih dobre 4 milijarde evrov sredstev** (MGDS, ATPV in AZN 2025). To so prihranki zavarovancev, vključenih v DPZ in zbranih na njihovih osebnih računih. Sredstva zavarovancev na osebnih računih se oblikujejo s premijami, ki so jih vplačali sami in/ali njihovi delodajalci. Gibanje zbranih sredstev od leta 2007 prikazuje slika 25.

Glavnina sredstev je bila konec leta 2025 zbrana v pokojninskih družbah (dobri 2 milijardi evrov sredstev), sledijo vzajemni in krovni pokojninski skladi z malo manj kot dvema milijardama evrov sredstev in zavarovalnice, v katerih je slabih 40 milijonov evrov. Delež sredstev drugega stebra po vrstah izvajalcev konec 2025 (v %) prikazuje slika 26.

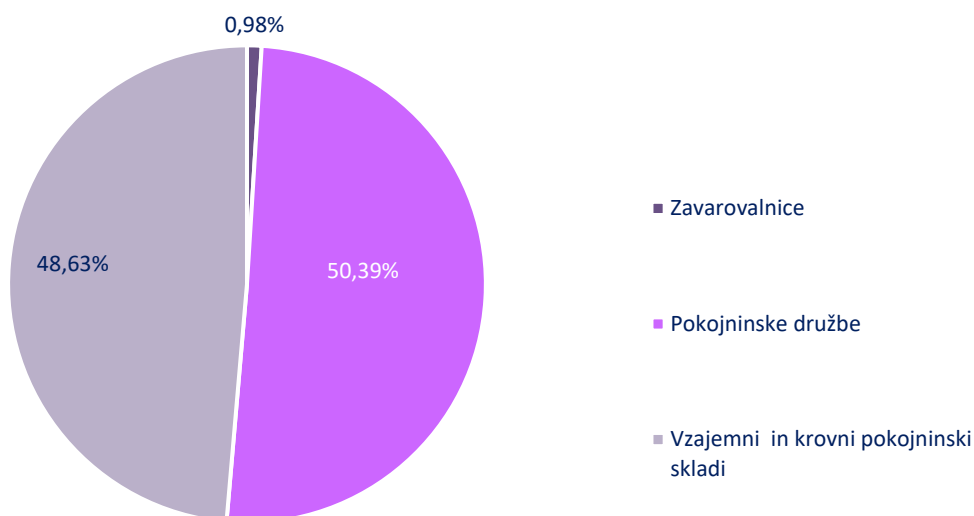
Povprečno je imel posameznik na računu konec leta 2025 dobrih 6.000 evrov; če upoštevamo samo aktivne člane (torej tiste, za katere se plačujejo premije), pa ima posamezni zavarovanec na svojem računu povprečno slabih 9.600 evrov. Sredstva dodatnega pokojninskega zavarovanja predstavljajo 5,77 % bruto domačega proizvoda in hkrati le slabih 49 % letnega proračuna ZPIZ.

Slika 25: Gibanje sredstev DPZ v obdobju 2007 – 2025

Vir: (MDDSZ, MGDS, ATPV in AZN 2025)

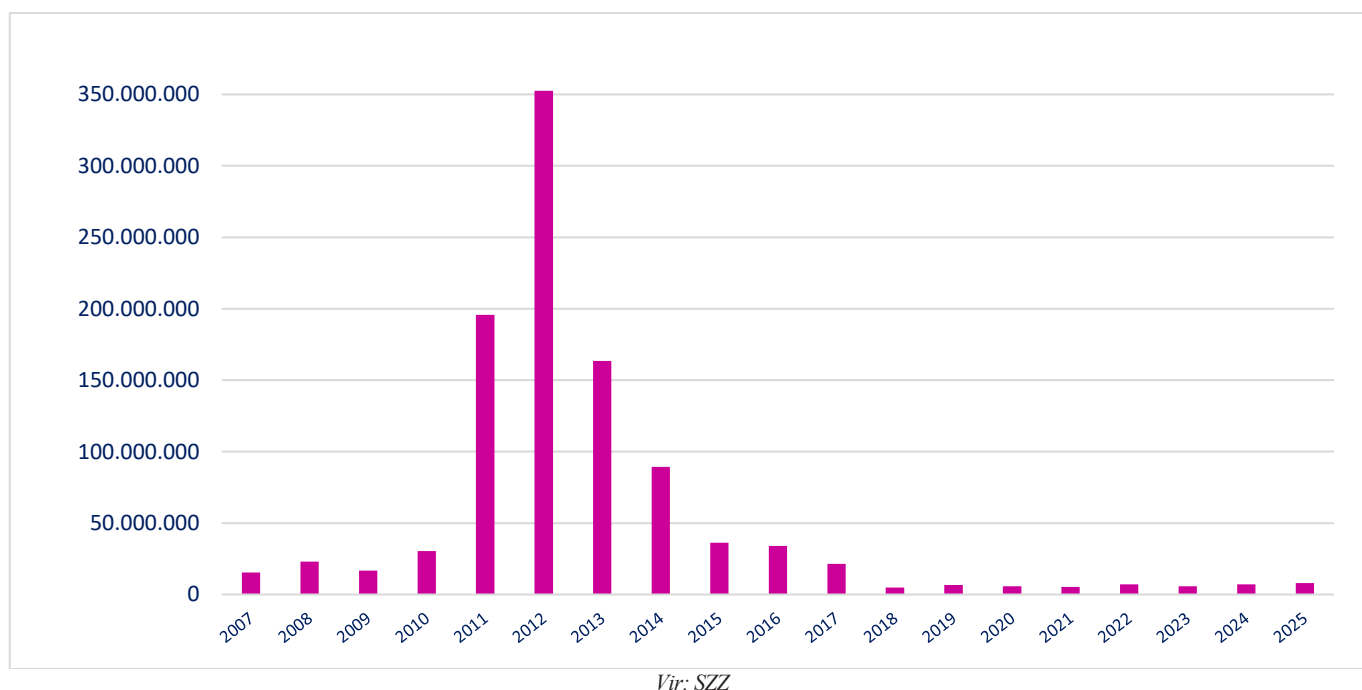
Slika 26: Sredstva drugega stebra po vrstah izvajalcev konec 2025 (v %)

Vir: MGDŠ

Tako nizki prihranki za dodatne pokojnine so posledica prenizkih povprečnih premij in velikih odlivov iz drugega stebra v letih 2010 – 2017 (t. i. odkupi po ZPIZ-1). V teh 8-ih letih so zavarovanci dvignili za več kot 922 milijonov prihrankov (slika 27).

Slika 27: Odkupi po ZPIZ-1 v obdobju 2007 – 2025

Ocenjuje se, da so s plačilom dohodnine morali vrniti državi med 240 in 305 milijonov evrov (enkratna izplačila povečajo davčno osnovo za dohodnino). Zaradi teh dvigov se je znižala višina skupne premije, vplačane v drugi steber, zmanjšalo pa se je tudi število zavarovancev.

3.3.2.6 Naložbena politika življenjskega cikla

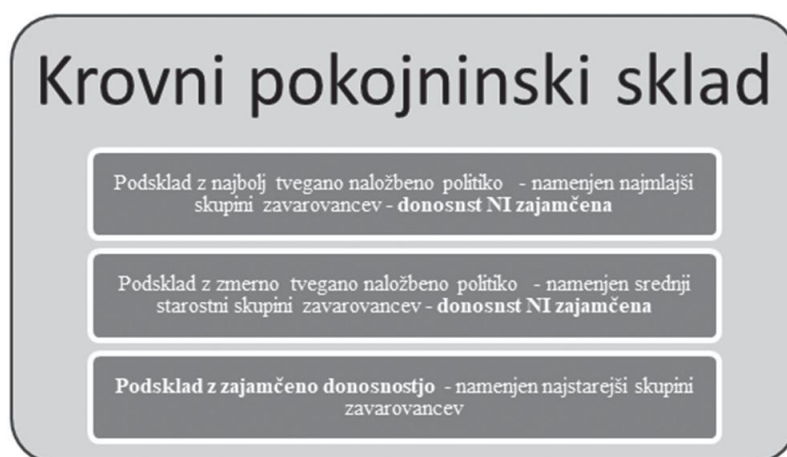
Upravljavec mora sredstva pokojninskega sklada investirati izključno v korist članov in z upoštevanjem ravnotežja med donosnostjo in tveganjem. Zagotavljati mora ustrezno razpršenost in uravnavati likvidnost naložb s pričakovanimi obveznostmi. Izdelati mora načrt upravljanja tveganj in ga neprekinjeno izvajati, naložbe mora izvajati skladno z izjavo o naložbeni politiki. Izjava o naložbeni politiki vsebuje zlasti: metode in postopke za ugotavljanje in merjenje tveganj, opis postopkov za obvladovanje posameznih vrst tveganj in strateško porazdelitev sredstev glede na vrsto in trajanje obveznosti pokojninskega sklada.

Upravljavec pokojninskega sklada lahko zbrana sredstva upravlja:

1. ali v skladu z naložbeno politiko zagotavljanja zajamčene donosnosti,
2. ali pa v skladu z naložbeno politiko življenjskega cikla.

Naložbena politika življenjskega cikla se izvaja v krovnem skladu s tremi podskladi, ki so opredeljeni glede na starost zavarovanca (slika 28). Za vsakega od podskladov je določena ciljna starostna skupina, kateri je podsklad namenjen: mlajšim je namenjen podsklad z bolj dinamično in najbolj tvegano naložbeno politiko, zreli populaciji je namenjen podsklad z zmerno tvegano naložbeno politiko, tistim, ki se bližajo upokojitvi pa je namenjen sklad z zajamčeno donosnostjo.

Slika 28: Naložbena politika življenjskega cikla

O izbiri podsklada odloča, ob upoštevanju svoje starosti, vsak zavarovanec sam. Lahko izbere tudi manj tvegan podsklad, kot je določen za njegovo starostno skupino. Tisti, ki niso naklonjeni tveganju pa lahko ne glede na starost izberejo podsklad z zajamčeno donosnostjo. Zavarovance, ki se ne odločijo, razporedi upravljavalec sam, glede na starost zavarovanca.

Prav tako upravljavalec tekom zavarovanja sam premika zavarovance v manj tvegane podsklade, ko dosežejo določeno starost. Ne glede na to pa ima vsak zavarovanec enkrat letno možnost, da brez stroškov prestopi v drug podsklad, ki še ustreza njegovi starosti. Mlajši zavarovanci imajo največ možnosti in lahko izbirajo med vsemi tremi podskladi oziroma vsemi tremi, različno tveganimi naložbenimi politikami. S starostjo se te možnosti zmanjšujejo in prehod v najbolj tvegan sklad po določeni starosti ni več mogoč. Za najstarejše zavarovance ostane samo še sklad z zajamčeno donosnostjo.

Z letom 2026 je (glede na starost) dana možnost daljšega članstva v bolj tveganem/dinamičnem podskladu (uvedeno z zakonom ZPIZ-20).

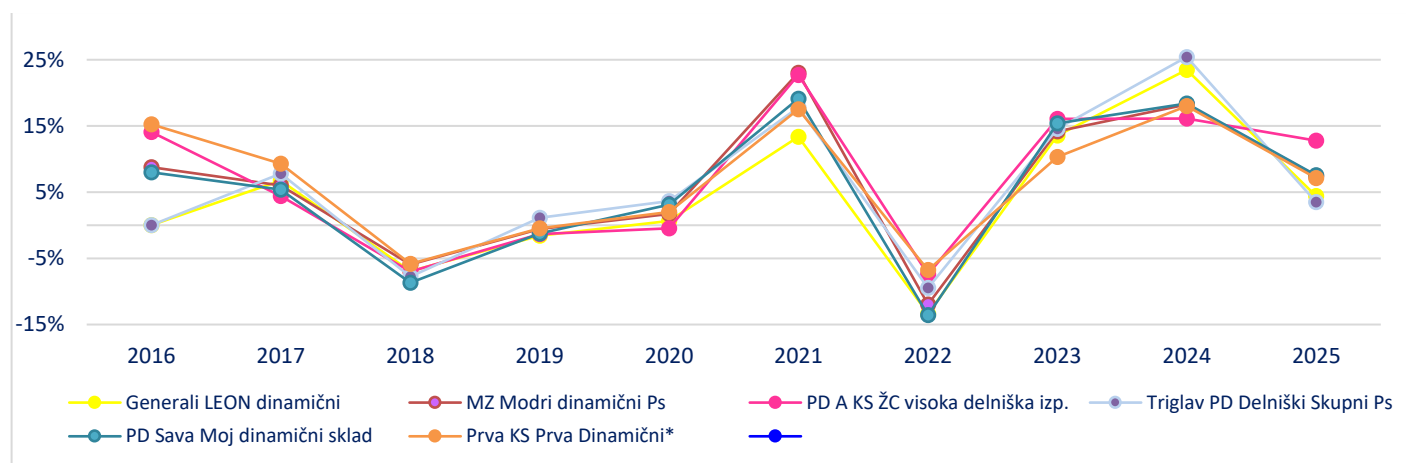
Naložbena politika življenjskega cikla pomeni večjo naložbeno svobodo in prinaša možnost višjih donosnosti obenem z večjimi tveganji. Tako, kot so lahko neomejeni donosi navzgor, so možne tudi neomejene izgube. Zajamčena donosnost, ki pomeni omejitev možnih izgub, ostaja le v enem podskladu kot možnost za zavarovance pred upokojitvijo in za vse konservativne zavarovance, ki niso naklonjeni naložbenemu tveganju.

Naložbena politika življenjskega cikla temelji na predpostavki, da prinašajo bolj tvegane naložbe dolgoročno višje donose in posledično lahko omogočajo višje pokojninske rente. Bela knjiga o pokojninah, ki jo je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ) objavilo v aprilu 2016, pravi: »Naložbena politika življenjskega cikla zavarovancem omogoča, da poleg obstoječe naložbene politike zajamčenega donosa, v katerem so sredstva investirana zelo konservativno, izberejo naložbeno politiko življenjskega cikla, ki bo sredstva investirala v bolj dinamične delniške naložbe. **Naložbena politika skladov življenjskega cikla je prilagojena starosti posameznega zavarovanca, ki z dosegom določene starosti prehaja v vedno bolj konservativne sklade.**

Naložbena politika življenjskega cikla temelji na zgodovinskih podatkih, da so delnice dolgoročno donosnejše od preostalih manj tveganih naložb. Tako je za mlajše, ki bodo varčevali daljše obdobje, smiselno, da imajo v začetnem obdobju varčevanja svoje prihranke investirane večinoma v delnice. Ko se začnejo bližati upokojitvi in obdobju, ko bodo začeli prejemati iz prihrankov dodatno pokojnino, pa je smiselno, da se prične delež delnic zniževati, povečevati pa se prične delež kratkoročno bolj varnih naložb, kot so obveznice, za katere je značilno manjše nihanje vrednosti. S tem je zagotovljeno optimalno razmerje med donosom in tveganjem tekom celotnega varčevanja. Nov produkt je v praksi zaživel konec leta 2015, zato učinki produkta še niso znani« (MDDSZ, 2016). Dosedanje osemletno poslovanje krovnih skladov z različno tveganimi naložbenimi politikami (2016 – 2025) je po eni strani »dokazalo«, da so bolj tvegane naložbe bolj donosne, po drugi strani pa tudi zelo volatilne. Slika 32 prikazuje donosnosti podskladov z najbolj tvegano naložbeno politiko po letih.

V ZDA, kjer so naložbeno politiko življenjskega cikla najprej uvedli, lahko zavarovanci običajno izbirajo med petimi različno tveganimi naložbenimi politikami. Slovenski trg dodatnih pokojninskih zavarovanj je majhen in morda tudi preveč razdrobljen, zato so z zakonom predvideni samo trije podskladi. Pomanjkljivost take ureditve je, da so mnogi izvajalci za zavarovance, mlajše od 50 let oblikovali najbolj agresivno naložbeno politiko, čeprav se bodo po veljavni ureditvi mnogi taki zavarovanci lahko upokojili že čez 10 let. Ker je izbira naložbene politike vezana na starost in ne na čas predvidene upokojitve, bodo morda ti zavarovanci prevzemali previsoko naložbeno tveganje. V Sloveniji je obdobje poslovanja skladov življenjskega cikla še prekratko, zato še ne moremo presojati uspešnosti tega modela. Ugotavljamo pa, da so dosedanje povprečne donosnosti so v podskladih z najbolj tvegano in srednje tvegano naložbeno politiko bistveno višje od dosežene donosnosti v zjamčenih skladih. Slika 29 prikazuje donosnosti podskladov z najbolj tvegano naložbeno politiko od začetka poslovanja vključno 2025.

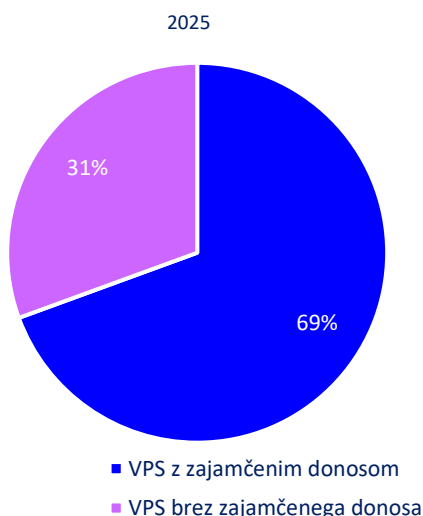
Slika 29: Donosnosti podskladov z najbolj tvegano naložbeno politiko od začetka poslovanja 2016 do 2025

Vir: Finance in spletne strani upravljalcev skladov

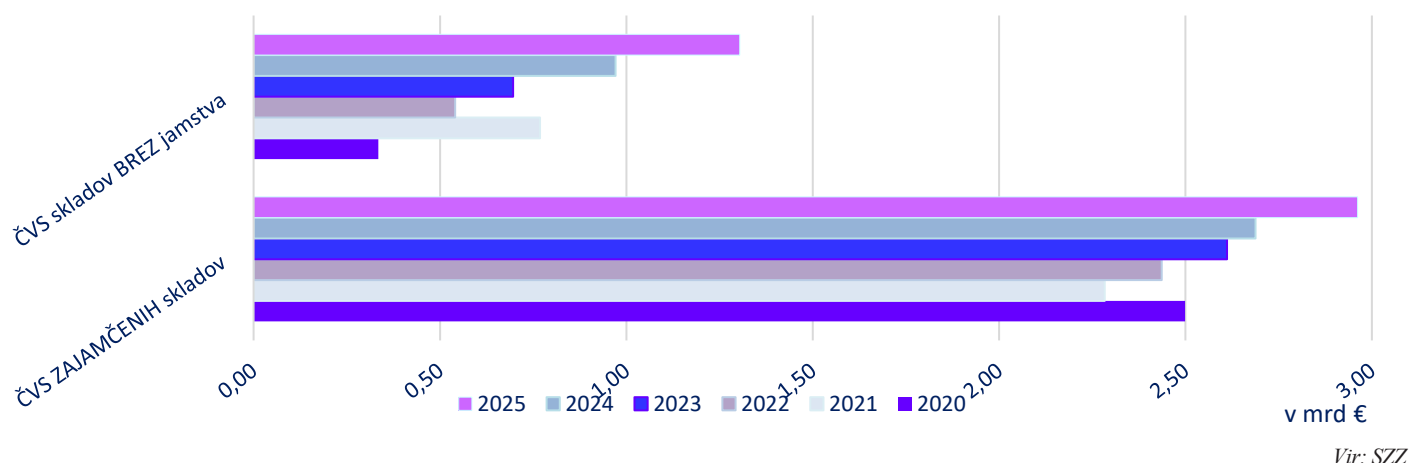
Kljub možnostim občutno višjih donosov pa večina zavarovancev ostaja zvesta podskladom z zjamčeno donosnostjo. Konec leta 2025 se je delež sredstev v skladih z bolj tvegano naložbeno politiko, ki omogoča višje donosnosti nekoliko povečal in je znašal 31% vseh prihrankov v dodatnem pokojninskem zavarovanju (sliki 30 in 31). Vztrajanje v skladih z zjamčeno donosnostjo je po mnenju OECD ena od večjih slabosti slovenskega drugega stebra (OECD, 2022). S tem se mlajša in srednja generacija zavarovancev zelo verjetno odreja višjim prihodnjim rentam.

Slika 30: Delež sredstev v zjamčenih podskladih in podskladih z bolj tvegano naložbeno politiko (brez zjamstev) konec 2025

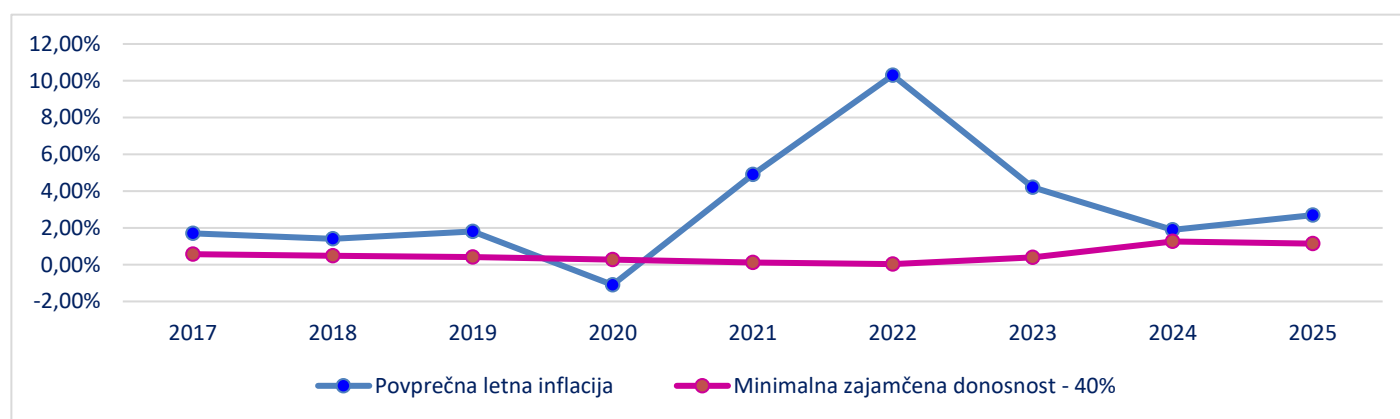
Vir: SZZ

Slika 31: Gibanje sredstev v zjamčenih in nezajamčenih skladih v letih 2020 do 2025

Skladi z zjamčeno donosnostjo zagotavljajo veliko varnost, ne omogočajo pa doseganja višjih donosnosti. Minimalna zjamčena donosnost prav tako zelo redko presega stopnjo inflacije (slika 32). Predpisana letna zjamčena donosnost je zelo nizka in znaša v letu 2026 od 1,15 % do 1,73 % (tabela 16).

Slika 32: Primerjava višine inflacije in minimalne zjamčene donosnosti

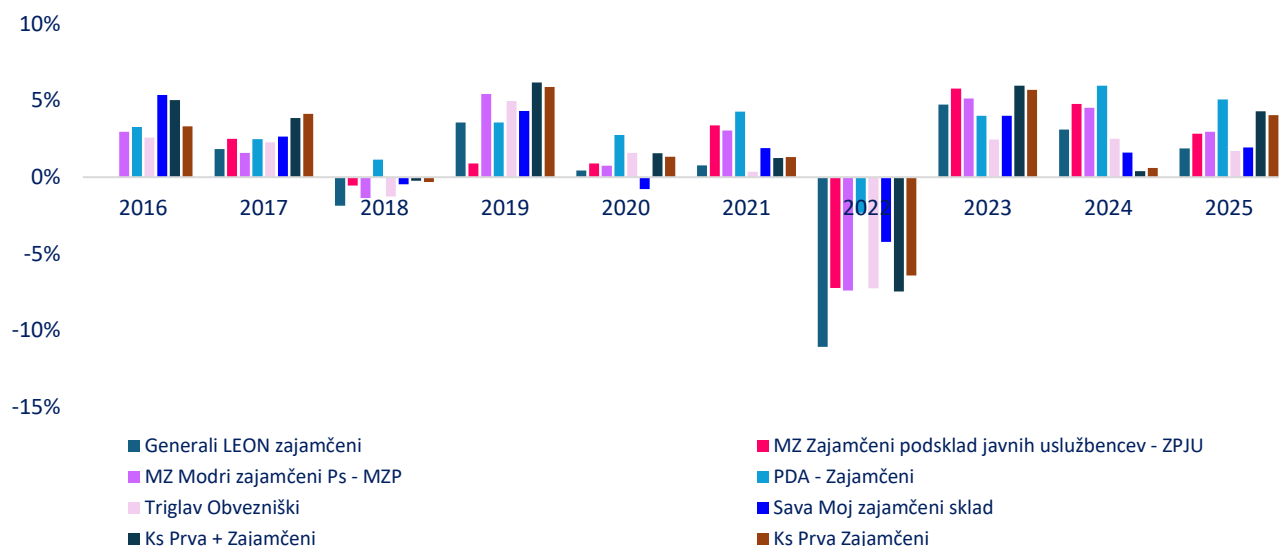
Zavedati pa se je treba tudi tveganj: leta 2008 so izgube, povezane z naložbenimi tveganji, utrpeli izvajalci. V naslednji krizi jih bodo vsi tisti, ki so se odločili za podsklade brez zjamčene donosnosti. Za mlajše in srednje generacije to ne bi smelo imeti neprijetnih posledic. Realni test skladov življenjskega cikla bo prva resna finančna kriza. Takrat se bo pokazalo, kako dobro ali slabo prenašamo Slovenci naložbene izgube, še zlasti, če gre za pokojninsko zavarovanje.

Tabela 16: Minimalne višine zjamčenih donosnosti v letu 2026

MZD (G=40%)	1,15 %	ZDm (G=40%)	0,0953 %
MZD (G=50%)	1,44 %	ZDm (G=50%)	0,1192 %
MZD (G=60%)	1,73 %	ZDm (G=60%)	0,143%

Dejanske donosnosti v zjamčenih skladih so višje minimalnih oziroma predpisanih donosnosti, čeprav v povprečju še zdaleč ne dosegajo podskladov s tvegano naložbeno politiko (slika 33).

Slika 33: Dejanske donosnosti v zajamčenih podskladih od 2016 do 2025

Vir: Finance in spletne strani upravljalcev skladov

3.3.2.7 Izzivi DPZ– drugega stebra slovenskega pokojninskega sistema

Temelji drugega stebra so dobro postavljeni. Treba ga je le bolje izkoristiti za prilagoditev velikim demografskim izzivom slovenske dolgožive družbe. Slovenski drugi steber deluje šele 25 let. Zaradi kratke dobe še ne more v polnosti opravljati svoje vloge dopolnilnega vira pokojninskih dohodkov slovenskih upokojencev. Prav tako se še vedno spopada z začetniškimi težavami in posledicami nekaterih neposrečenih razvojnih rešitev.

Drugi steber pa je doslej pokazal zadostno trdnost in brez večjih težav prenesel tako finančno krizo 2008 kot tudi velike odlive zaradi črpanja pokojninskih prihrankov v letih 2011 – 2017. Kljub temu ostaja še veliko priložnosti za izboljšanje (na to nas pogosto opozarjata tudi EC (2021) in OECD (2022)).

Politični odločevalci kot tudi splošna javnost se ne zavedata razbremenitvega potenciala dodatnega pokojninskega zavarovanja **Z razširitvijo vključenosti in višjimi premijami, bi lahko z dodatnimi pokojninami bistveno zmanjšali pritisk na javni pokojninski sistem v prihodnjih desetletjih.**

Demografska slika jasno kaže veliko povečanje bremen in finančnih potreb prvega stebra v naslednjih 30-ih letih. Na te velike pritiske slovenska družba ni pripravljena in javni sistem jih bo zelo težko vzdržal. Z vsakim odstotkom pokojninskih dohodkov, ki bi prišel iz drugega (ali morda celo tretjega stebra) bi se napetosti v javnem pokojninskem sistemu zmanjšale.

Zadostna višina pokojnin iz drugega stebra bi tudi zmanjšala pritisk na financiranje dolgotrajne oskrbe: pokojnina iz prvega stebra bi lahko skupaj s pokojnino iz drugega stebra zadoščala za pokrivanje stroškov oskrbe v zadnjem življenjskem obdobju bodisi v institucionalnem varstvu bodisi v domačem okolju.

Z ustreznimi pokojninami iz drugega stebra bi ljudje lahko namenili sredstva tudi za lažji, hitrejši in bolj kakovosten dostop do zdravstvenih storitev. Potrebe po teh so v zadnjih letih življenja največje.

Pogoj pa je, da bi vsaj ~80 - 90 % ZPIZ–ovih upokojencev prejelo rento iz drugega stebra, ki bi znašala ~ 13-15 % povprečne plače oziroma več kot 20 % povprečne starostne pokojnine.

Navedeni pogoj ni dosežen, ker se slovenski drugi steber ubada z izzivi, med katerimi so najbolj pomembni:

- **povprečna privarčevana sredstva zavarovancev DPZ so za ustrezne dodatne pokojnine mnogo prenizka;**
- **vključen je premajhen delež zaposlenih, ki skupaj s svojim delodajalcem plačujejo premije. V drugi steber bi morali biti vključeni vsi zaposleni in tudi samozaposleni;**
- **premije so mnogo prenizke in bi morale biti veliko višje;**
- **obdobje vplačevanja bi moralo biti raztegnjeno na celotno kariero, brez prekinitev in brez dvigov sredstev.**

Simbolična plačila za oblikovanje relevantnih pokojninskih prihrankov ne zadoščajo, vendar je možno tudi z relativno nizkimi plačili skozi 40-letno obdobje oblikovati ustrezne prihranke. Zavarovance mlajše in srednje generacije je treba seznaniti z naložbenimi priložnostmi v skladih življenjskega cikla in jim z vključitvijo v bolj tveganje sklade omogočiti višje donose, s tem pa tudi višje dodatne pokojnine. Ker je zavedanje o priložnostih in izzivih na področju dodatnih pokojninskih zavarovanj prešibko, je treba vzpostaviti stalen dialog z vsemi generacijami in jih seznaniti z možnostmi drugega stebra, ki kljub velikim potrebam ostajajo neizkoriščene. Povečanje davčnih olajšav in dodatne finančne spodbude s strani države bi lahko odklenile neizkoriščene potenciale drugega stebra, ki bi se na ta način spremenil v funkcionalno učinkovito dopolnitev prvega stebra.

VPRAŠANJA ZA UTRJEVANJE IN SAMOPREVERJANJE ZNANJA

1. Kaj je dodatno prostovoljno pokojninsko zavarovanje – DPZ – in kakšen je njegov namen?
2. Katere osebe se lahko vključijo v DPZ?
3. Kaj je značilno za pokojninski načrt?
4. Kakšne pokojninske načrte poznamo?
5. Kaj je značilno za kolektivni pokojninski načrt oziroma kolektivno dodatno zavarovanje?
6. Kaj je značilno za individualni pokojninski načrt oziroma individualno dodatno zavarovanje?
7. Razloži vplačila v dodatno pokojninsko zavarovanje in značilnosti osebnega računa.
8. Katere stroške poznamo v DPZ? Kako se obračunajo in koliko največ lahko znašajo?.
9. Kaj je značilno za naložbeno politiko življenjskega cikla?
10. Koliko različnih podskladov imamo v okviru življenjskega cikla in kakšne so njihove naložbene politike?
11. V kakšni vrsti podsklada je vključenih največ slovenskih zavarovancev DPZ?
12. Kdo prevzema naložbeno tveganje okviru posameznih skladov življenjskega cikla?
13. Kateri so največji izzivi dodatnega pokojninskega zavarovanja (drugega stebra) v Sloveniji?

3.3.3 ORGANIZACIJE IN PREJEMKI, KI JIH ZAGOTAVLJA POKOJNINSKI SISTEM V SLOVENIJI

Učni cilj:

Ko bo slušatelj preučil to gradivo, bo poznal:

- organizacije pokojninskega sistema v Sloveniji – prvi in drugi steber,
- nadzor nad organizacijami in izvajalci prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja (DPZ – 2. steber),
- prejemke iz javnega sistema pokojninskega zavarovanja (1. steber) in njihov davčni položaj
- prejemke prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja (DPZ –2. steber),
- davčni položaj vplačil in prejemkov iz prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja (DPZ – 2. steber).

3.3.3.1 Organizacije pokojninskega sistema v Sloveniji

Tristebrno strukturo slovenskega pokojninskega sistema, ki ga prikazuje slika 10, sestavljajo:

- javni sistem pokojninskega zavarovanja – prvi steber – (PAYG),
- obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje – poklicno – drugi steber in
- prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje DPZ – drugi steber ter
- prostovoljne oblike zavarovanj, varčevanj in vlaganj za starost – tretji/četrti steber.

Nosilec in izvajalec obveznega pokojninskega zavarovanja (javni sistem – prvi steber) je Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje – ZPIZ. ZPIZ je pravna oseba, ki ima status javnega zavoda. Sedež ima v Ljubljani, po Sloveniji pa še devet območnih enot. Vodi ga generalni direktor. Organ upravljanja ZPIZ-a je svet zavoda, ki ga sestavljajo: predstavniki reprezentativnih sindikatov, delodajalskih združenj in upokojenskih organizacij, predstavniki vlade, invalidskih organizacij, Študentske organizacije in zaposlenih ZPIZ.

Nosilec in izvajalec obveznega dodatnega – poklicnega zavarovanja je Sklad obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja – SODPZ, ki ga upravlja Kapitalska družba, d. d. V SODPZ so zavarovane osebe, ki opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela ter zaposleni v poklicih, ki jih po določeni starosti ni več mogoče opravljati. SODPZ je vzajemni pokojninski sklad in ni pravna oseba. Poslovanje sklada spremlja odbor sklada. To je strokovni organ, ki ima 12 članov in ga sestavljajo predstavniki reprezentativnih sindikatov, delodajalskih organizacij in vlade.

Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje – DPZ – je opisano v poglavju 3.3.2. V nadaljevanju so opisane organizacije in nosilci DPZ in njihove nadzorne institucije.

3.3.3.1.1 Organizacije prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja

Nosilci DPZ so pokojninski skladi. V pokojninskih skladih se zbirajo in upravljajo sredstva iz DPZ.

Pokojninski skladi so lahko:

1. vzajemni pokojninski skladi,
2. krovni pokojninski skladi in
3. kritni skladi.

Vzajemni pokojninski sklad ni pravna oseba, pač pa je premoženje, financirano z vplačili v DPZ, ki je v lasti članov sklada.

Krovni pokojninski sklad je vzajemni pokojninski sklad, sestavljen iz treh podskladov, ki se med seboj razlikujejo po naložbeni strukturi in ciljni skupini vplačnikov.

Življenjske/kompozitne zavarovalnice in pokojninske družbe lahko izvajajo DPZ tudi preko kritnega sklada ali skupine kritnih skladov (kadar izvajajo naložbeno politiko življenjskega cikla).

Preko kritnih skladov se izvaja tudi izplačevanje dodatnih pokojninskih rent.

Pokojninske sklade lahko oblikujejo in upravljajo:

1. **pokojninske družbe,**
2. **zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za izvajanje življenjskih zavarovanj in**
3. **banke, ki imajo dovoljenje za upravljanje pokojninskih skladov (vzajemnih/krovnih pokojninskih skladov).**

Seznam upravljavcev pokojninskih skladov, ki ga na svoji spletni strani objavlja MGDŠ, vključuje 4 vzajemne oziroma krovne sklade: Krovni pokojninski sklad Moj steber (Banka Intesa Sanpaolo), Krovni pokojninski sklad Leon 2 (Generali zavarovalnica, d. d.), Modri krovni pokojninski sklad in Krovni pokojninski sklad javnih uslužbencev (Modra zavarovalnica); 4 pokojninske družbe: Pokojninska družba A, Triglav pokojninska družba, d. d., Sava pokojninska družba, d. d. in Prva pokojninska družba, d. d., ter eno zavarovalnico, to je Generali zavarovalnica, d. d.

3.3.3.1.2 Nadzor nad organizacijami in izvajalci prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja

Zaradi velikega pomena, ki ga ima drugi steber kot dopolnitev pokojninam iz prvega stebra, je dodatno pokojninsko zavarovanje močno regulirana in nadzorovana dejavnost. Namen nadzora je zaščita pravic zavarovancev – članov in zagotavljanje varnosti pokojninskih prihrankov.

Vsak pokojninski sklad in skupina kritnih skladov, v katerih se izvaja naložbena politika življenjskega cikla, mora imeti **odbor sklada**. Odbor je strokovni organ, ki ima pet članov (trije predstavniki članov in dva predstavnika delodajalcev) in se mora sestati vsaj 1-krat letno. **Naloga odbora je, da spremlja poslovanje sklada in nadzoruje delo upravljavca.** Zato daje mnenje k letnemu poročilu sklada, spremembi pravil sklada in spremembi naložbene politike, spremlja poslovanje sklada in doseganje donosnosti, obravnava poročilo o tveganjih sklada, itd.

Odbor sklada poleg tega obravnava način in pravilnost obveščanja delodajalcev in članov pokojninskega sklada ter njihove pritožbe. Kadar ugotovi nepravilnosti pri poslovanju pokojninskega sklada, jih je upravljavec dolžan odpraviti. Če tega ne stori, obvesti odbor sklada Agencijo za trg vrednostnih papirjev (v primeru vzajemnih/krovnih pokojninskih skladov) oziroma Agencijo za zavarovalni nadzor (v primeru kritnih skladov).

Poleg odbora nadzoruje poslovanje sklada tudi **skrbniška banka**. **Skrbniška banka spremlja denarne tokove pokojninskega sklada, nadzoruje izračun vrednosti enote sklada in zagotavlja, da vplačila in izplačila pokojninskega sklada potekajo v skladu s pravili sklada in zakonodajo.** V primeru nepravilnosti skrbniška banka obvesti Agencijo za trg vrednostnih papirjev.

Poleg odbora sklada in skrbniške banke nadzorujejo pokojninske sklade in njihove upravljavce še naslednje institucije:

1. Za nadzor nad pokojninskim načrtom in pravicami iz načrta je pristojen inšpektorat za delo, ki deluje v okviru MDDSZ.
2. Za nadzor nad **pokojninskimi družbami in življenjskimi/kompozitnimi zavarovalnicami**, ki upravljajo vzajemne in/ali krovne pokojninske sklade, je pristojna Agencija za zavarovalni nadzor.
3. Za nadzor nad **bankami, ki upravljajo vzajemne in/ali krovne pokojninske sklade, je pristojna Banka Slovenije.**
4. Za nadzor nad **upravljanjem in poslovanjem vzajemnih/krovnih pokojninskih skladov je pristojna Agencija za trg vrednostnih papirjev.**
5. Za nadzor nad **upravljavci kritnih skladov ter nad upravljanjem in poslovanjem kritnih skladov je pristojna Agencija za zavarovalni nadzor.**
6. **Agencija za zavarovalni nadzor je pristojna tudi nad izplačevalci pokojninskih rent.**
7. **Nadzor nad davčnimi olajšavami v sistemu dodatnega pokojninskega zavarovanja izvaja FURS.**

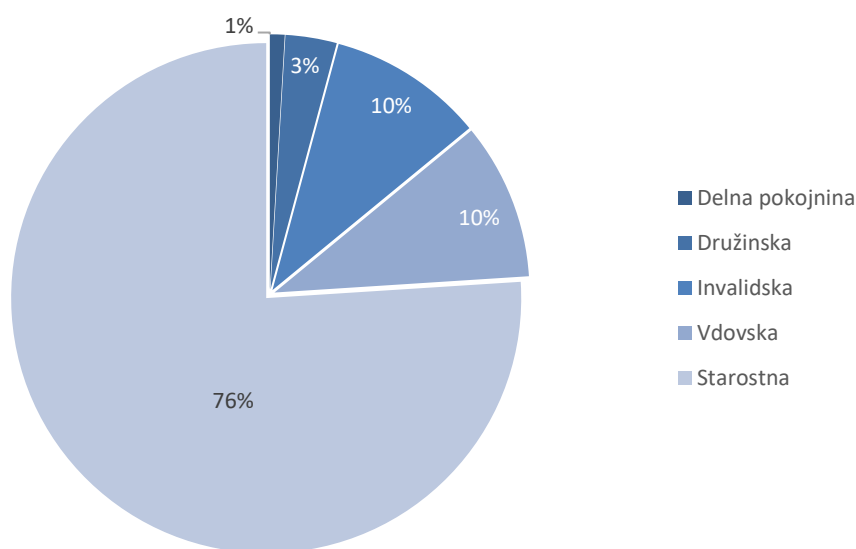
3.3.3.2 Prejemki iz javnega sistema pokojninskega zavarovanja – PAYG – 1. steber

V Sloveniji je bilo leta 2025 povprečno 653.376 upokojencev, ki so prejeli pokojnino iz prvega stebra. Od tega je bilo največ starostnih upokojencev – 496.688. Pomemben segment predstavljajo še vdovski (64.938) in invalidski (64.398) upokojenci ter družinski upokojenci (21.251). Deleže upokojencev prikazuje slika 34.

Vedno večja je tudi kategorija t. i. »uživalcev dela 40 % pokojnine«. To so zaposleni, ki kljub izpolnitvi pogojev za starostno pokojnino ostanejo zavarovani za polni delovni čas in imajo zato tri leta pravico prejemati 40 % njihove starostne pokojnine. Aprila 2026 je bilo takih prejemnikov 17.705. Posamezniki, ki ostanejo zaposleni tudi po preteku teh treh let, prejemajo 20 % pokojnino. Teh je bilo v istem obdobju 4.793.³ Povprečno število upokojencev v zadnjih 10-ih letih po vrstah pokojnin prikazuje tabela 17.

Pomembno je tudi, da so vsi upokojenci obvezno zdravstveno zavarovani. **Strošek obveznega zdravstvenega zavarovanja je vključen v stroške slovenskega javnega sistema pokojninskega zavarovanja.**

Slika 34: Vrste pokojnin v letu 2025(v % glede na povprečno število upokojencev)

Vir: SZZ

Tabela 17: Povprečno število upokojencev po vrstah pokojnin v obdobju 2016 - 2026

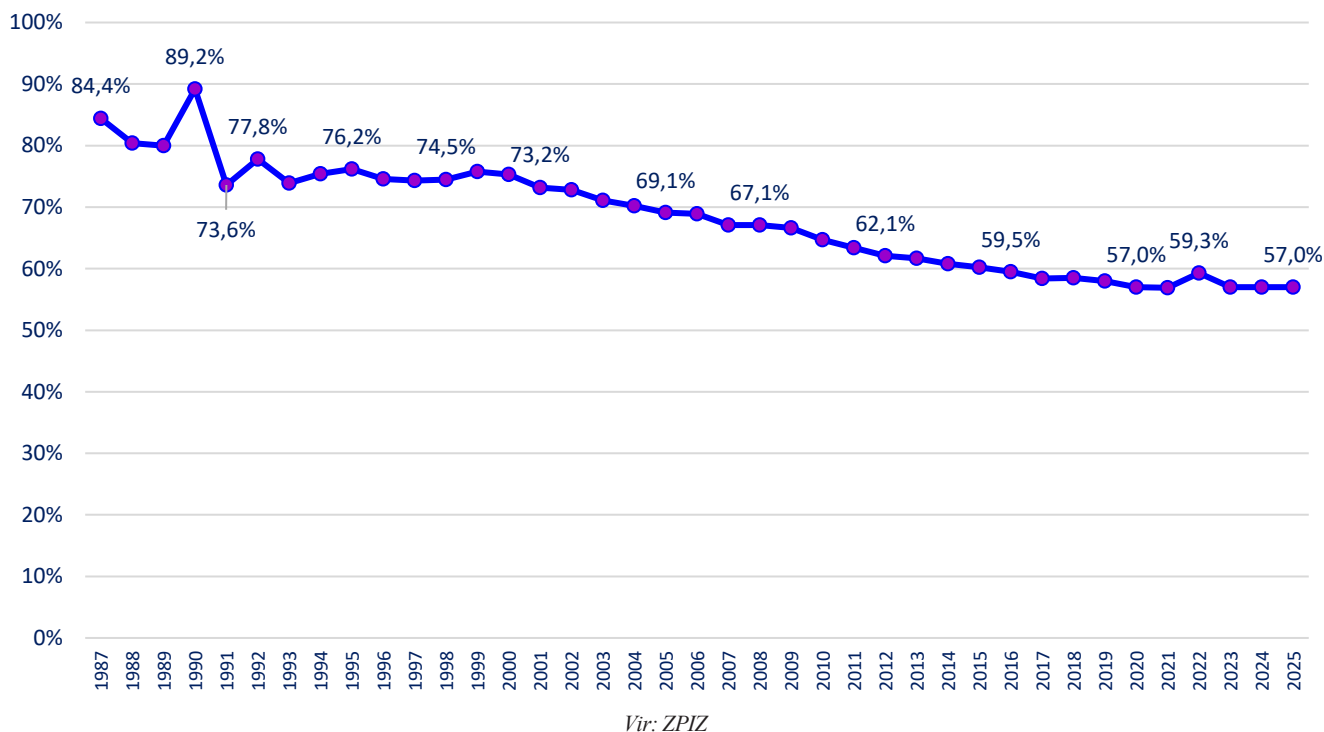
Leto	Starostna	Delna	Invalidska	Družinska	Vdovska	SKUPAJ
2016	435.339	1.789	84.045	42.098	50.412	613.683
2017	440.247	2.257	81.995	39.139	52.043	615.681
2018	445.236	2.628	79.982	36.360	53.093	617.299
2019	451.499	3.158	78.131	33.814	53.857	620.459
2020	458.765	3.602	76.480	31.420	54.468	624.735
2021	463.509	3.866	73.717	28.903	54.773	624.768
2022	470.501	4.204	71.376	26.775	55.226	628.082
2023	479.916	4.672	69.708	25.125	55.591	635.012
2024	489.486	5.283	67.719	23.422	57.400	643.310
2025	496.688	6.101	64.398	21.251	64.938	653.376

Vir: ZPIZ

³ Sprejeti, a v času priprave tega učbenika še ne uveljavljeni Zakon o interventnih ukrepih za razvoj Slovenije – ZIURS, določa, da bi posameznik, ki bi izpolnil pogoje za starostno pokojnino in bi s soglasjem delodajalca ostal še naprej zaposlen, prejemal 100 % pokojnino.

Povprečna pokojnina znaša v zadnjih letih 57 % povprečne plače. Gibanje pokojnin glede na plačo prikazuje slika 35.

Slika 35: Povprečna pokojnina glede na povprečno plačo

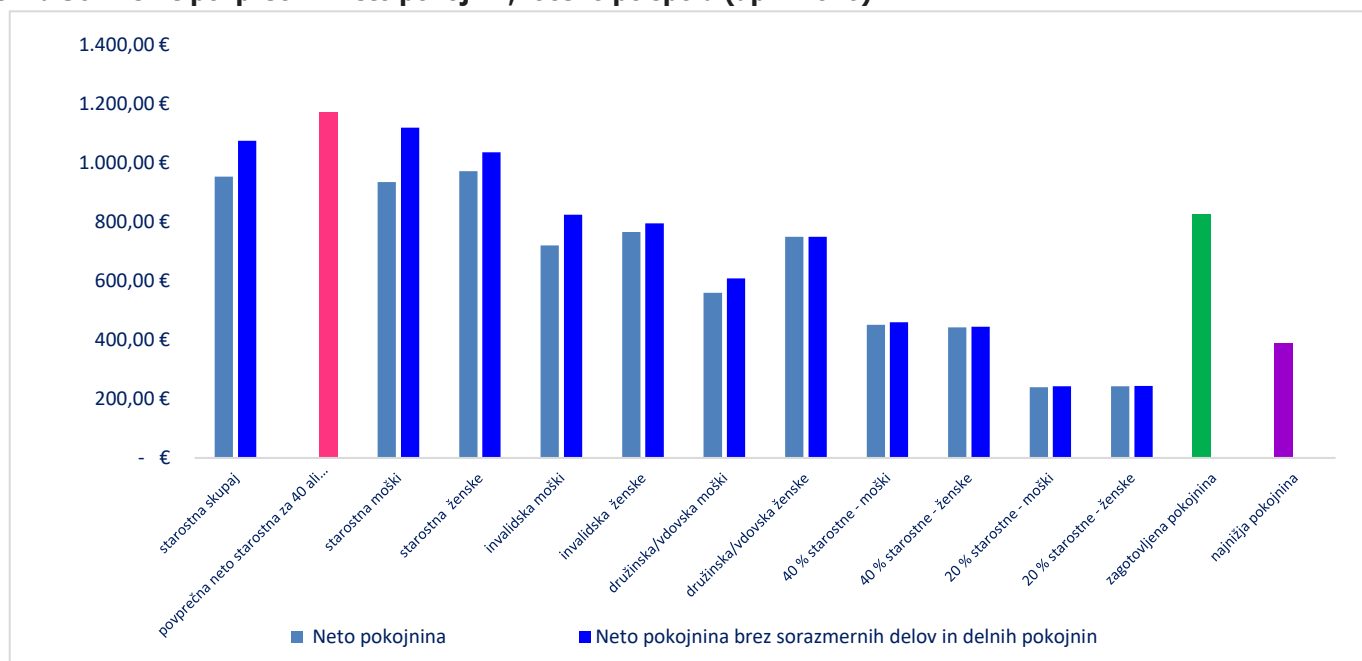
Povprečna bruto starostna pokojnina (moški in ženske skupaj) je aprila 2026 znašala 998,11 evrov, povprečna neto starostna pokojnina pa 952,58 evra (MSP ZPIZ, 2026). Višine povprečnih neto pokojnin iz prvega stebra, ki jih izplačuje ZPIZ, prikazujeta tabela 18 in slika 36. Pri tem je treba poudariti še dve pomembni kategoriji pokojnin, to sta »zagotovljena pokojnina« (826,15 evra) in »najnižja pokojnina« (386,93 evra).

Tabela 18: Višine povprečnih neto pokojnin, ločeno po spolu (april 2026)

Vrsta pokojnine	Neto pokojnina	Neto pokojnina brez sorazmernih delov in delnih pokojnin
starostna skupaj	952,58 €	1.075,06 €
povprečna neto starostna za 40 ali več let		1.172,06 €
starostna moški	934,60 €	1.119,37 €
starostna ženske	971,37 €	1.035,75 €
invalidska moški	720,04 €	823,99 €
invalidska ženske	765,46 €	794,68 €
družinska/vdovska moški	559,25 €	608,25 €
družinska/vdovska ženske	749,30 €	749,30 €
40 % starostne - moški	450,71 €	460,11 €
40 % starostne - ženske	442,60 €	444,98 €
20 % starostne - moški	239,03 €	242,88 €
20 % starostne - ženske	242,61 €	244,20 €
zagotovljena pokojnina	826,15 €	
najnižja pokojnina	386,93 €	

Vir: ZPIZ

Slika 36: Višine povprečnih neto pokojnin, ločeno po spolu (april 2026)

Vir: ZPIZ

Na ekonomski položaj slovenskih upokojencev pomembno vplivata t. i. **najvišja in najnižja pokojninska osnova**. Najvišja pokojninska osnova se uporablja v primerih visokih plač oziroma visokih pokojninskih osnov. Pri izračunu pokojnine iz prvega stebra je najvišja pokojninska osnova absolutni limit in predstavlja »kapico« na višino odmerjene starostne pokojnine.

Najvišja pokojninska osnova je po zakonu enaka štirikratniku najnižje pokojninske osnove in je aprila 2026 znašala 5.159,12 evrov, starostna pokojnina, odmerjena od te osnove za 40 let pokojninske dobe pa je znašala 3.276,04 evrov.

Najnižja pokojninska osnova se uporablja v primerih najnižjih plač oziroma pokojninskih osnov. Aprila 2026 je najnižja pokojninska osnova znašala 1.289,78 evrov.

V povprečju imajo moški nekoliko višje starostne pokojnine kot ženske. Zaradi več zaporednih uskladitev so se pokojnine v zadnjih letih povečale. K boljšemu gmotnemu položaju upokojencev sta pripomogli tudi t. i. **zagotovljena in najnižja pokojnina**. Starostne pokojnine po razredih so prikazane v spodnji tabeli 18.

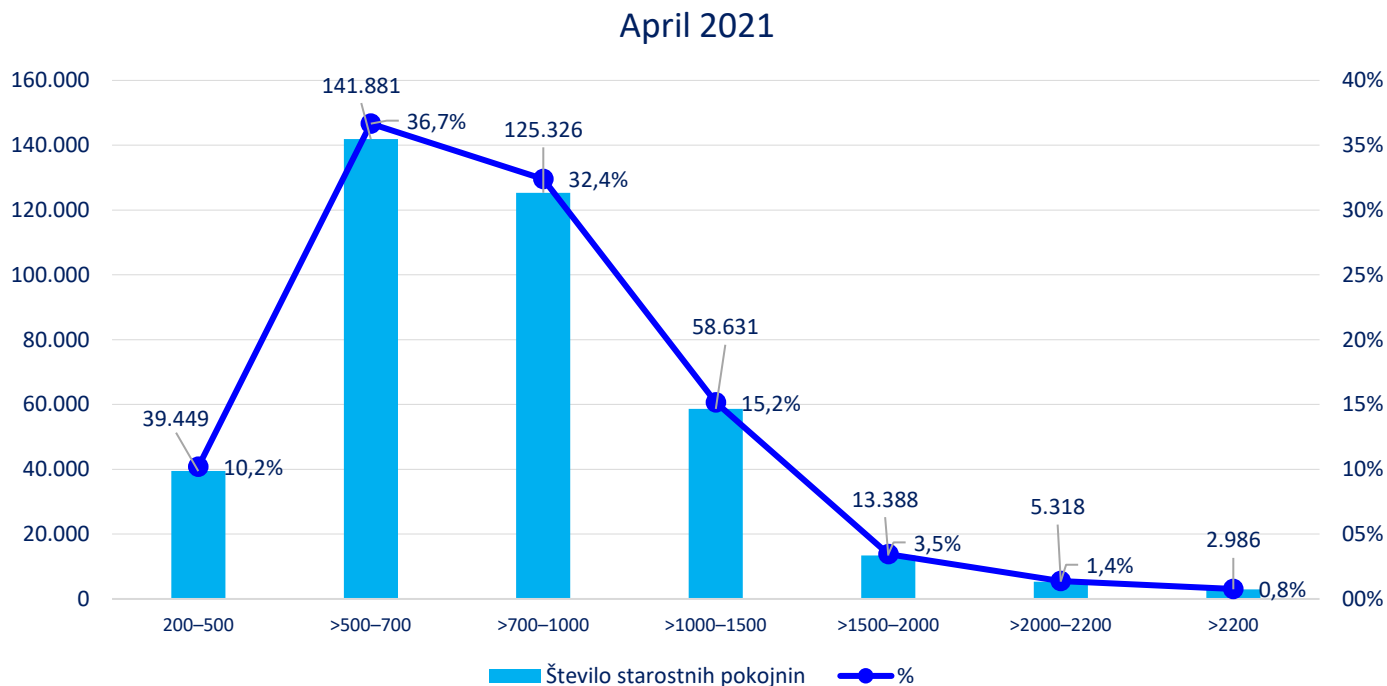
Tabela 19: Višine starostnih pokojnin po razredih (april 2026)

Razredi bruto starostnih pokojnin - april 2026		
Razred	Število	Delež v %
300 - 500	14.134	3,4%
> 500 do 700	26.150	6,2%
> 700 do 1000	183.335	43,6%
> 1000 do 1500	130.632	31,0%
> 1500 do 2000	39.182	9,3%
> 2000 do 2500	13.063	3,1%
> 2500 do 3000	9.557	2,3%
> 3000	4.736	1,1%
Skupaj	420.789	100%

Vir: ZPIZ

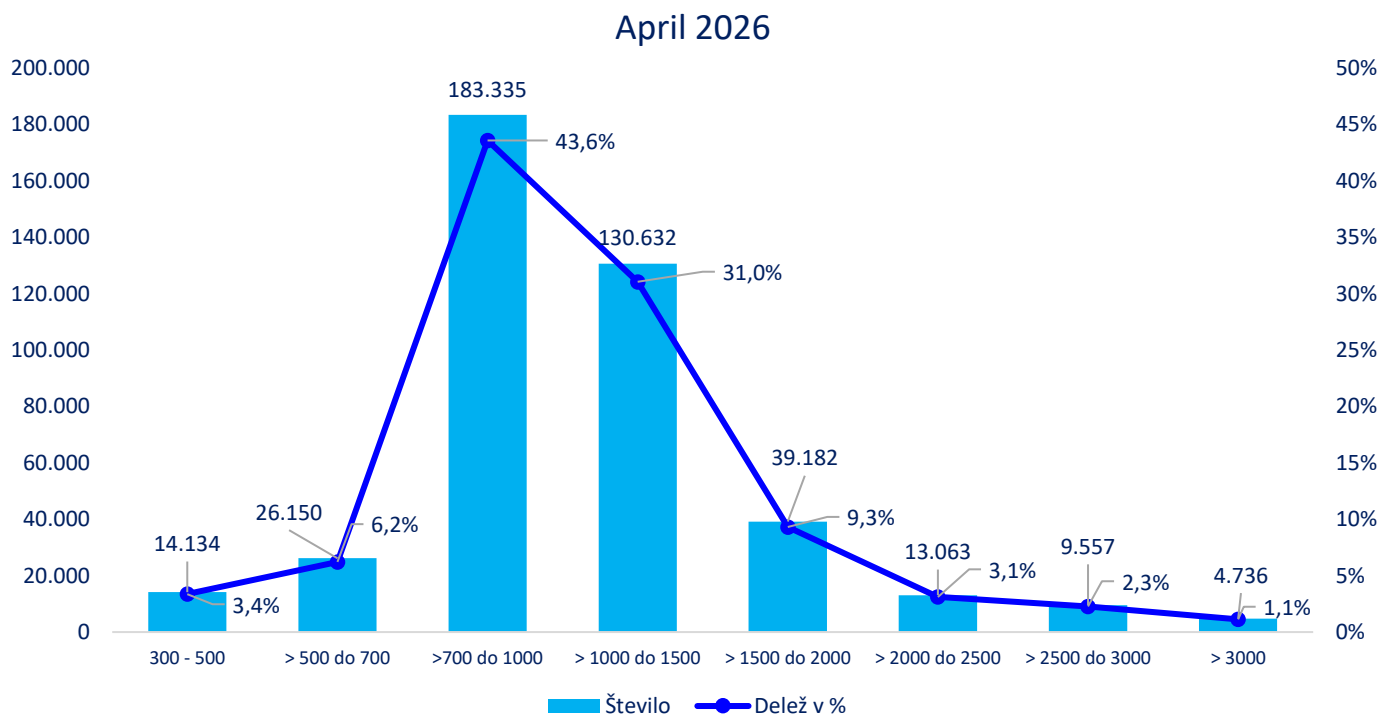
V zadnjih letih je zaradi usklajevanja pokojnin in zaradi t. i. zagotovljenih pokojnin prišlo do precejšnjih premikov med razredi. Sliki 37 in 38 prikazujeta spremembe v pokojninskih razredih med aprilom 2021 in aprilom 2026.

Slika 37: Razporeditev starostnih pokojnin po razredih (april 2021)

Vir: ZPIZ

Slika 38: Razporeditev starostnih pokojnin po razredih (april 2026)

Vir: ZPIZ

3.3.3.2.1 Starostna pokojnina iz prvega stebra – kako se določi in kaj vpliva na njeno višino

Za pridobitev starostne pokojnine moramo izpolniti dva pogoja, ki ju določa zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju:

- 1) starost,**
- 2) število let vključenosti v prvi steber - t. i. pokojninsko/zavarovalno dobo.**

Oba pogoja (lahko) vplivata tudi višino starostne pokojnine, za katero so pomembni še naslednji kriteriji:

- 3) pokojninska osnova,**
- 4) odmerni odstotek,**
- 5) usklajevanje pokojnin.**

Kriteriji 1) do 4) – starost, pokojninska doba, pokojninska osnova in odmerni odstotek – so pomembni ob odmeri, 5) kriterij (usklajevanje pokojnin) pa igra pomembno vlogo med prejemanjem pokojnine.

Zadnja pokojninska reforma (zakon ZPIZ-2O) je prinesla novosti glede vseh zgoraj navedenih kriterijev, razen pokojninske dobe:

- a) postopno zviševanje starosti, tako da bo leta 2035 veljal pogoj za upokojitev:
 - **62 let starosti / 40 let pokojninske dobe brez dokupa ALI**
 - **67 let starosti / najmanj 15 let zavarovalne dobe;**
- b) postopna **razširitev/podaljšanje obdobja za izračun pokojninske osnove iz 24 let na 40 let z izključitvijo 5 najslabših let** (v letu 2035 in naprej);
- c) postopno **zvišanje odmernega odstotka s sedanjih 1,36 % na 1,6 %** v letu 2035 in naprej.

V obdobju od 2026 do vključno 2034 se **pokojnine usklajujejo po formuli 50/50** (50 odstotkov rast plač, 50 odstotkov inflacija), od 2035 dalje pa se usklajevanje v vse večji meri naslanja na inflacijo in vse manj na rast plač.

V nadaljevanju so opisane podrobnosti postopnega spreminjanja pokojninskih pogojev in kriterijev.⁴

Starostna meja za upokojitev se bo začela postopno zviševati leta 2028 (tabela 20).

Tako se bo **starost 60 let dvigovala od leta 2028 po 3 mesece na leto, tako da bo v letu 2035 zahtevana starost ob hkrati 40-ih letih pokojninske dobe, 62 let.**

Starost 65 let se bo od leta 2028 prav tako povečevala po 3 mesece na leto in dosegla 67 let v letu 2035.

⁴ Teksti in tabele so delno povzeti po <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/reforma-pokojninskega-sistema/>.

Tabela 20: Postopno zviševanje starostnega pogoja za upokojitev.

Leto	Starost	Leto	Starost
2026	65 let	2026	60 let
2027	65 let	2027	60 let
2028	65 let in 3 mesece	2028	60 let in 3 mesece
2029	65 let in 6 mesecev	2029	60 let in 6 mesecev
2030	65 let in 9 mesecev	2030	60 let in 9 mesecev
2031	66 let	2031	61 let
2032	66 let in 3 mesece	2032	61 let in 3 mesece
2033	66 let in 6 mesecev	2033	61 let in 6 mesecev
2034	66 let in 9 mesecev	2034	61 let in 9 mesecev
2035	67 let	2035	62 let

Starostni pogoj se lahko zniža zaradi skrbi za otroke (praviloma to lahko uveljavljajo ženske) in zaradi obveznega služenja vojaškega roka in zaposlitve pred 20 letom starosti (v letih 2026 in 2027 pred 18 letom), vendar ob pogoju 38 oziroma 40 let pokojninske dobe.

Višina starostne pokojnine je odvisna od

- **višine pokojninske osnove in**
- **dolžine dopolnjene pokojninske dobe.**

Pokojninsko osnovo določa povprečje plač posameznika v trenutno 24 (velja v 2026 in 2027) najugodnejših zaporednih letih pokojninskega zavarovanja. Plače so za potrebe izračuna pokojninske osnove upoštevane v neto znesku (bruto plača, zmanjšana za povprečne davke in prispevke).

Pogoj za upoštevanje plače ali osnove iz posameznega koledarskega leta zavarovanja pa je, da je konkretnem koledarskem letu dopoljenih **najmanj šest mesecev zavarovalne dobe. Osnove iz koledarskega leta, v katerem posameznik uveljavi pravico do starostne pokojnine, se pri izračunu pokojninske osnove ne upoštevajo.**

Ne glede na višino pokojninske osnove velja, da pokojnina za moške in ženske, ki se upokojijo s 40 leti pokojninske dobe brez dokupa, ne more biti nižja od t. i. **zagotovljene pokojnine, ki znaša v aprilu 2026 826,15 evrov.**

Spodnjo mejo zneska odmerjenih pokojnin predstavlja **t. i. najnižja pokojnina, ki znaša 386,93 evrov (podatek za april 2026).** Ne glede na vse predpostavke izračuna odmerjena pokojnina, ki jo izračuna ZPIZ, ne more biti nižja od zneska najnižje pokojnine (izjeme so delne in sorazmerne pokojnine).

Obdobje za izračun pokojninske osnove se s sedanjih 24 najboljših zaporednih let na podaljšuje na 40 let. Pri izračunu se bo odštelo pet najslabših let, ki niso nujno zaporedna. Spremembe bodo uvedene postopoma od leta 2028 do 2035, vzporedno z višanjem odmernih odstotkov in zviševanjem starostnih meja za upokojitev (tabela 21).

Tabela 21: Postopno podaljševanje obdobja za izračun pokojninske osnove in število izločenih let

Leto	Najugodnejša leta	Število izločenih let
2026	24	0
2027	24	0
2028	26	0
2029	28	-1
2030	30	-1
2031	32	-2
2032	34	-3
2033	36	-3
2034	38	-4
2035	40	-5

Na osnovi dolžine dopolnjene pokojninske dobe se določi t.i. odmerni odstotek ki določa, v kolikšnem deležu od pokojninske osnove se odmeri pokojnina. Za leti 2026 in 2027 se prvih 15 let vrednoti po 29,5 %, nato 1,36 % za vsako nadaljnje leto (**63,5 % za 40 let pokojninske dobe**).

Če pa pokojninska doba ne znaša eno leto, znaša pa vsaj 6 mesecev, se vrednoti s polovico navedenega odstotka za posamezno koledarsko leto. Za pokojnine uveljavljene po 1. 1. 2020, velja dodatni odmerni odstotek za otroke, največ za tri, to je 4,08 odstotka. Za enega otroka znaša odmerni odstotek 1,36 odstotka.

Če se uveljavlja višji odmerni odstotek za otroka, se ne more uveljaviti znižanje starostne meje zaradi otrok.

Pokojninska reforma je prinesla tudi zvišanje odmernega odstotka. **V letih 2026 in 2027 znaša odmerni odstotek za oba spola za 40 let pokojninske dobe brez dokupa 63,5 odstotka.**

Z reformo se odmerni odstotek postopno zvišuje na 70 odstotkov do leta 2035 (tabela 22).

Tabela 22: Postopno povečevanje odmernega odstotka

Leto	Odmerni %	Povečevanje odmernega odstotka		Skupaj za 40 let
		Za 15 let	Za preostalih 25 let	
2026	1,36	29,5	34	63,5
2027	1,36	29,5	34	63,5
2028	1,39	30	34,75	64,75
2029	1,42	30	35,5	65,5
2030	1,45	30	36,25	66,25
2031	1,48	30	37	67
2032	1,51	30	37,75	67,75
2033	1,54	30	38,5	68,5
2034	1,57	30	39,25	69,25
2035	1,60	30	40	70

Odmerni odstotek se lahko poveča zaradi skrbi za otroke in/ali služenja vojaškega roka, če posameznik ni uveljavil teh kriterijev za znižanje starostne meje.

Pogoji za pridobitev predčasne starostne pokojnine so:

- 60 let starosti (starosti ni mogoče znižati) in
- 40 let pokojninske dobe, ki ne predstavlja v celoti pokojninske dobe brez dokupa. Pogoji za pridobitev so za ženske in moške enaki.

Predčasna pokojnina se odmeri glede na dopolnjeno pokojninsko dobo od pokojninske osnove na enak način kot starostna pokojnina, vendar se nato za vsak mesec manjkajoče starosti do dopolnitve starosti 65 let (velja za žensko in moškega) trajno zmanjša za 0,3 odstotka, skupaj največ 18 % (t. i. pokojninski malus). To velja v letih 2026 in 2027.

Pokojninski malus se bo od leta 2028 naprej postopno zniževal. Malusa od vključno 2035 leta več ne bo (tabela 23).

Predčasni upokojenci tudi niso upravičeni do zagotovljene pokojnine.

Tabela 23: Postopno zniževanje malusa zaradi predčasne upokojitve

Znižanje pokojnine v primeru predčasne pokojnine

Leto	Zmanjšanje v % za vsak mesec
2026	0,30
2027	0,30
2028	0,25
2029	0,25
2030	0,20
2031	0,20
2032	0,15
2033	0,15
2034	0,10
2035	0,00

Ker želi država povečati delež zaposlenih v starostni skupini 55-64 let, je uvedla posebne spodbude. Posameznik, ki izpolni pogoje ta starostno pokojnino in ostane zaposlen za polni delovni čas, ima pravico do 40 % svoje odmerjene pokojnine. Če je obenem dopolnil tudi 40 let pokojninske dobe, ima tri leta tudi ugodnejše vrednotenje pokojninske dobe: vsako leto tako odložene upokojitve je vredno 3 % (namesto 1,36 %). Posameznik si tako lahko poveča odmerni odstotek za največ 9 %.

Vseh »bonusarjev« je bilo aprila 2026 22.498 (79 % jih je prejelo 40% pokojnine). Opisani bonus lahko posameznik uživa 3 leta, potem pa prejema (če ostane zaposlen) 20 % pokojnine. Pokojninski bonus miruje v primeru bolniške, ki je daljša od 30 dni.

ZPIZ, ki je izvajalec javnega sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja (prvi steber) posreduje na zahtevo **informativni izračun** o predvidenem datumu izpolnitve pogojev za starostno (ali predčasno) upokojitev in višino pokojnine (oddati je treba vlogo). Tistim, ki dopolnijo starost 58 let, pa **informacijo o pričakovani višini predčasne oziroma starostne pokojnine posreduje po uradni dolžnosti** (osebne okoliščine, ki vplivajo na pridobitev pravice in višino pokojnine, kot so znižanja starosti, dodatni odmerni odstotek za otroke, dopolnjena doba v tujini, pri tem niso upoštevane). Za preverjanje pogojev za upokojitev in informativni izračun zneska je na spletni strani ZPIZ na voljo »Splošni informativni pokojninski kalkulator.⁵«

3.3.3.2.2 Podatki o upokojevanju za leto 2025

V letu 2025 so se ženske upokojevale pri povprečni starosti 61 let in 9 mesecev, moški pa pri starosti 62 let in 10 mesecev.

Povprečna pokojninska doba pri upokojitvi (pove nam, koliko časa so posamezniki, upokojeni v letu 2025, delali za pokojnino) je znašala za ženske 38 let in 3 mesece, za moške pa 37 let in 2 meseca. V letu 2025 se je 76,5 % žensk in 67,8% moških upokojilo s 40 ali več leti pokojninske dobe.

Povprečni čas, ki ga starostni upokojenec preživi v upokojitvi, je leta 2025 znašal 25 let in 4 mesece za ženske ter 17 let ter 6 mesecev za moške.

⁵ <https://www.zpiz.si/content2019/splosni-informativni-izracun-visine-pokojnine#x1>

3.3.3.2.1.1 Obdavčitev pokojnin iz javnega sistema

Odmera starostnih pokojnin predstavlja **bruto znesek starostne pokojnine**. Večina pokojnin (pokojnine, delne pokojnine, sorazmerni deli pokojnin, dodatki k pokojninam, vojaške pokojnine, kmečke starostne pokojnine, letni dodatek, dodatki k tuji pokojnini, akontacije tujih pokojnin in nadomestila iz invalidskega zavarovanja) je obdavčenih po zakonu o dohodnini (ZDoh-2). Plačila dohodnine je – med drugim – oproščena družinska pokojnina.

Prejemniki pokojnin, ki so rezidenti Republike Slovenije, imajo pravico do t. i. **pokojninske olajšave, ki znaša 13,5 % pokojnine**.

V letu 2022 je bila ponovno uvedena t.i. »seniorska olajšava«. To je olajšava za rezidenta po dopolnjenem 70. letu starosti, ki znaša 138,80 evrov na mesec.

Z upoštevanjem dohodninske lestvice in olajšav, veljavnih v 2026, se **akontacija dohodnine (po lestvici) odtegne od pokojnin, višjih od 1.729 evrov** (upoštevana je splošna in pokojninska olajšava). **Ob upoštevanju tudi seniorske olajšave pa je akontacija dohodnine odtegnjena od pokojnin, višjih od 1.940 evrov.**

V primerih, ko ZPIZ ni glavni izplačevalec (delne pokojnine in izplačila dela pokojnin), se obračuna davčni odtegljaj v višini 25 % davčne osnove.

3.3.3.3 Prejemki iz prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja – 2. steber

Zavarovancu ob prenehanju dodatnega zavarovanja in po pogojih, kot so določeni v ZPIZ-2, pripada pravica do dodatne pokojnine ali/in do odkupne vrednosti. Kadar pogoji za dodatno pokojnino ali odkupno vrednost niso izpolnjeni, govorimo o »zadržanju pravic«. To pomeni, da zavarovanec ne more uporabiti sredstev ne za rento ne v enkratnem znesku (kot odkupno vrednost), niti jih ne prenese v drug pokojninski sklad. Sredstva, ki jih član »zadrži« v pokojninskem skladu, se obravnavajo enako, kot sredstva članov, ki še naprej vplačujejo v pokojninski sklad.

3.3.3.3.1 Načini prenehanja DPZ

Dodatno pokojninsko zavarovanje preneha, kadar zavarovanec uveljavi pravico do:

1. dodatne/predčasne starostne pokojnine (pokojninske rente) ali do
2. izplačila odkupne vrednosti.

Zakon določa pogoje in primere, ko se to lahko zgodi in razlikuje med rednim in izrednim prenehanjem. Slika 41 prikazuje redno in izredno prenehanje (ločeno na kolektivno in individualno zavarovanje). Primeri **izrednih prenehanj se v nekaterih primerih razlikujejo glede na to, ali gre za kolektivno ali individualno zavarovanja**. Razlik ni v primeru izrednega prenehanja zaradi smrti in zaradi prenehanja pokojninskega sklada.

V primeru smrti ima upravičenec/dedič pravico do izplačila sredstev iz osebnega računa pokojnega člana. Izplačilo se izvede v obliki odkupne vrednosti, ki je opisana v podpoglavju 3.3.3.3.3.

Kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje lahko izredno preneha tudi **zaradi prenehanja delovnega razmerja**. V tem primeru ima zavarovanec pravico prenesti sredstva na drugega izvajalca dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki je določen z akti novega delodajalca. V takem primeru gre za prenos iz kolektivnega pokojninskega načrta v drug kolektivni pokojninski načrt.

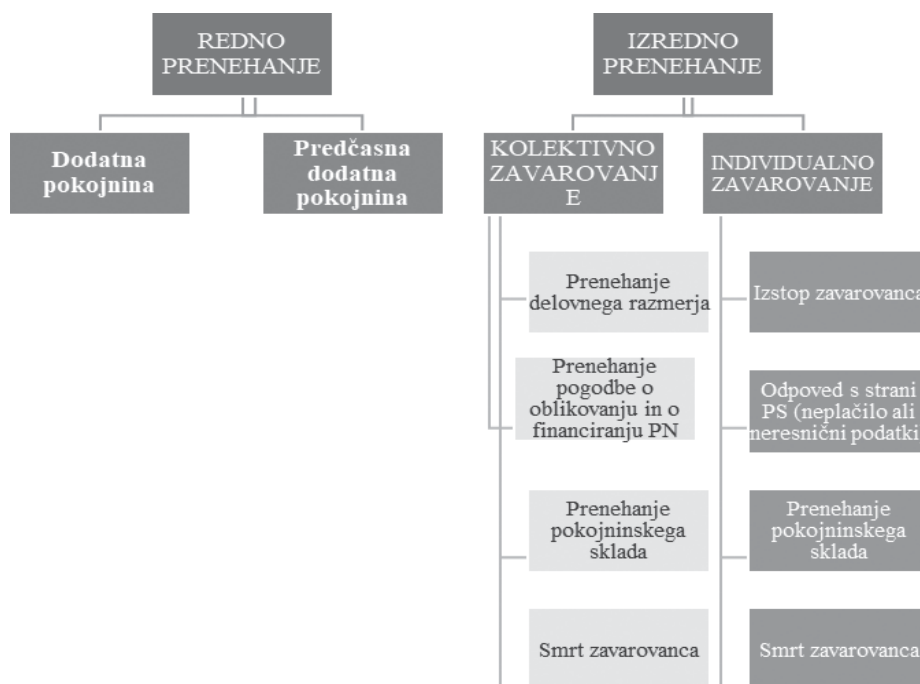
Tak prenos nima davčnih posledic, izvajalec, od katerega se prenašajo sredstva, pa lahko zaračuna 15 evrov stroškov. Zakon ne dovoljuje prenosa sredstev iz kolektivnega v individualni pokojninski načrt.

Kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje lahko izredno preneha tudi zaradi prenehanje pogodbe o oblikovanju in pogodbe o financiranju pokojninskega načrta. V tem primeru lahko zavarovanec zadrži

sredstva; če pa izpolnjuje pogoje za starostno/predčasno pokojninsko rento ali za odkupno vrednost, pa lahko uveljavi te pravice.

Razen v primeru smrti lahko individualno pokojninsko zavarovanje preneha tudi zaradi izstopa zavarovanca in zaradi odpovedi s strani sklada zaradi neplačila ali podanih neresničnih podatkov ob vključitvi. V obeh primerih lahko zavarovanec zahteva izplačilo odkupne vrednosti. Tako izplačilo nima omejitve v višini privarčevanih sredstev (kot je to v primeru kolektivnega zavarovanja), je pa obremenjeno s plačilom dohodnine in v primeru, da je zavarovalno obdobje krajše od 10 let še z davkom od prometa zavarovalnih poslov.

Slika 39: Redno in izredno prenehanje DPZ

3.3.3.3.2 Redno prenehanje – dodatna pokojnina – pokojninska renta

Redno prenehanje pomeni uveljavitev dodatne starostne pokojnine ali predčasne starostne pokojnine.

Dodatna starostna pokojnina je glavna pravica iz dodatnega pokojninskega zavarovanja. **Zavarovanec pridobi pravico do dodatne starostne pokojnine, ko se upokoji pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ).**

Dodatna pokojnina se lahko izplačuje v obliki mesečne, kvartalne, polletne ali letne rente. S 1. januarjem 2026 je bila z zakonom ukinjena obveznost izplačevanja doživljenjske rente. Pokojninske rente se izplačujejo na podlagi pokojninskega načrta za izplačevanje pokojninske rente.

Za pridobitev predčasne dodatne starostne pokojnine mora zavarovanec dopolniti 53 let in ne sme biti več zavarovan pri ZPIZ (brezposelnost).

Ob uveljavitvi dodatne pokojnine izvajalec DPZ unovči odkupno vrednost premoženja, ki jo ima zavarovanec na osebem računu, in jo vplača na račun izplačevalca pokojninske rente v dobro zavarovanca. Ob tem si lahko obračuna največ 1 % izstopnih stroškov. Tako »kupi« doživljenjsko rento za zavarovanca pri izplačevalcu rente, ki ga je zavarovanec sam izbral.

Izplačevalci pokojninske rente so lahko življenjske zavarovalnice in pokojninske družbe, ki morajo imeti s strani ministra za delo odobren pokojninski načrt za rente. Pravila za doživljenjske pokojninske rente so predpisana s posebnim pravilnikom.

Poleg navedene značilnosti je pri izbiri pokojninske rente pomembna tudi odločitev glede dedovanja. **Pokojninska renta se bo v vsakem primeru izplačevala do zavarovančeve smrti, z elementom dedovanja pa**

se lahko vključi še t. i. **zajamčena doba izplačevanja**. Če zavarovanec/prejemnik rente umre v času zajamčene dobe, se bo renta izplačevala do konca te dobe njegovemu upravičencu oziroma dediču oziroma bo upravičenec/dedič prejel odkupno vrednost v višini neizplačanih pokojninskih rent.

Zaradi velikega števila različnih pokojninskih rent/dodatnih pokojnin, ki so dostopne na slovenskem trgu, je treba narediti **pred nakupom pokojninske rente** nekaj pomembnih korakov:

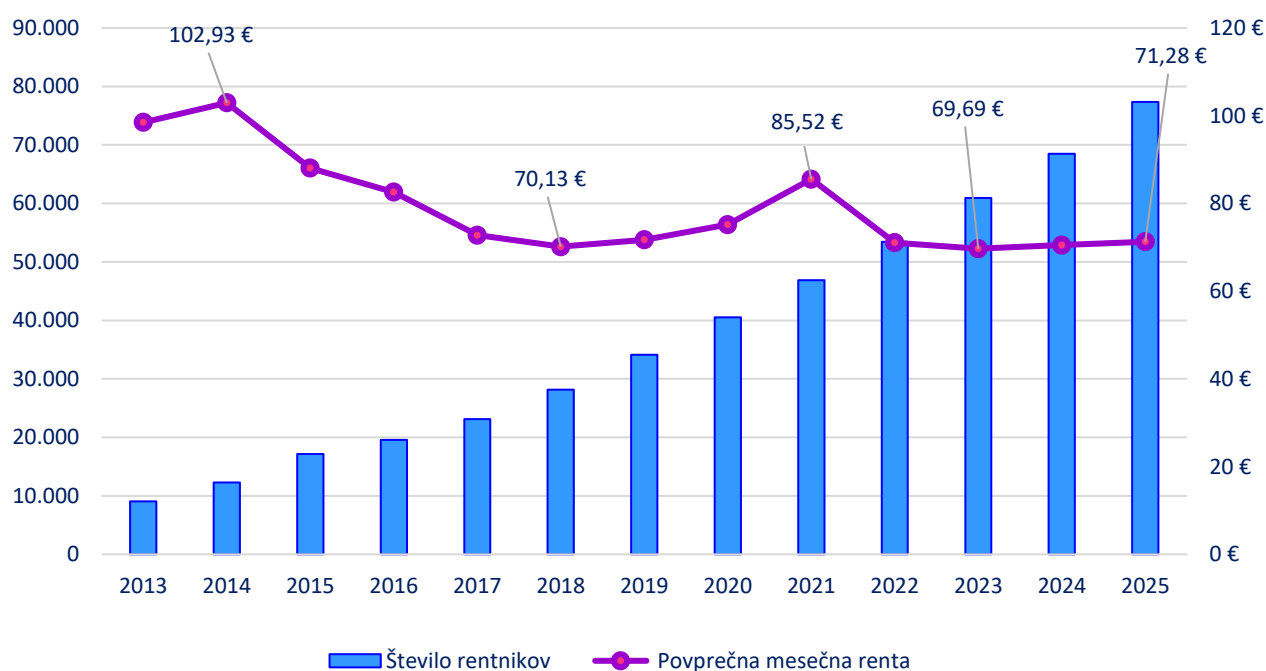
1. **Zbrati informativne izračune ponudnikov rent** in izbrati najbolj ugodno različico pri najbolj zanesljivem in kakovostnem izplačevalcu rent.
2. Sprejeti odločitev glede **vrste in oblike rente**.
3. Sprejeti odločitev glede **izplačevanja rente »z« ali »brez« zajamčene dobe** izplačevanja (renta z dedovanjem li renta brez dedovanja).
1. **Določiti še upravičenca v primeru rente z zajamčeno dobo izplačevanja (z dedovanjem).**

Število prejemnikov dodatnih pokojnin postopno raste. V letu 2025 je prejelo pokojninsko rento iz DPZ 77.357 upokojencev, **povprečna renta pa je znašala 71,28 evra**. Slika 40 prikazuje število rentnikov in višino rente v obdobju od 2013 do 2025.

Povprečna renta iz DPZ predstavlja dobrih 7,48 % starostne pokojnine. To je mnogo premalo, da bi pokojnina iz drugega stebra ustrezno dopolnjevala pokojnine, ki jih izplačuje javni sistem.

Dodatno pokojnino prejema le 15,57 % ZPIZ-ovih starostnih upokojencev (slika 41).

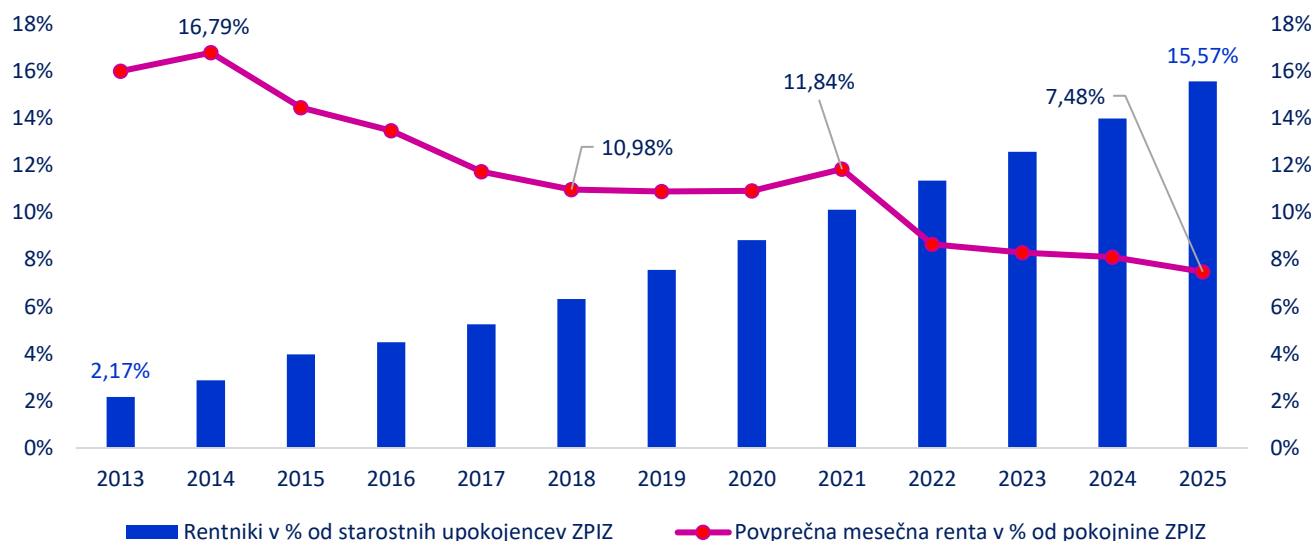
Slika 40: Število rentnikov in povprečna višina rente v letu 2025

Vir: SZZ

Prikazani skromni rezultati na področju pokojninskih rent so glede na kratko obdobje delovanja DPZ razumljivi. Drugi steber pokojninskega zavarovanja po 25 letih še ni zrel. Kljub temu pa bi lahko bistveno bolje dopolnjeval pokojnine iz prvega stebra, če bi bila vključena večina zaposlenih in če bi bile povprečne premije bistveno višje.

Če bi vsi slovenski upokojenci prejeli iz drugega stebra dodatno pokojnino v višini vsaj 20 % ZPIZ-ove pokojnine, bi to zelo razbremenilo javni pokojninski sistem. Z okrepitevijo drugega stebra bi postal prvi steber dolgoročno bistveno bolj vzdržan in trajnosten.

Slika 41: Prejemniki rent v deležu od starostnih upokojencev ZPIZ in renta v % od starostne pokojnine ZPIZ v letu 2025

Vir: SZZ

3.3.3.3 Izplačilo odkupne vrednosti

Izplačilo odkupne vrednosti pomeni, da posameznik zahteva izplačilo prihrankov, ki jih ima na osebem računu. Odkupna vrednost se v vzajemnem pokojninskem skladu izračuna glede na vrednost enot premoženja, ki velja na obračunski dan. Tako izračunana vrednost se zmanjša za izstopne stroške (največ 1 %).

V skladih z zajamčeno donosnostjo se izračunata dejanska in zajamčena vrednost sredstev. Izplača se tista od obeh, ki je višja. V takem primeru je zavarovancu tudi ob velikih naložbenih izgubah zagotovljena vsaj zajamčena donosnost. Za sklade življenjskega cikla z visoko tvegano in srednje tvegano naložbeno politiko to ne velja: v teh skladih nosijo celotno naložbeno tveganje zavarovanci sami.

Pri izplačilu odkupne vrednosti je zelo pomembno, ali je zavarovanje kolektivno ali individualno. **V kolektivnem zavarovanju imajo pravico zahtevati izplačilo odkupne vrednosti le osebe, ki so se že upokojile pri ZPIZ in imajo na osebem računu 12.000 evrov⁶ ali manj.**

Prav tako je možen dvig sredstev iz premij, ki so jih posamezniki sami vplačali (t. i. individualno plačilo v kolektivni pokojninski načrt). Izjema so tudi t. i. »stari« zavarovanci/člani, ki lahko zahtevajo izplačilo v enkratnem znesku do višine, ki je bila na njihovem osebem računu na dan 31. 12. 2012.

V individualnem zavarovanju takih omejitev ni: vedno, kadar zavarovanec izstopi iz zavarovanja, lahko zahteva izplačilo odkupne vrednosti oziroma enkratno izplačilo. Izplačilo odkupne vrednosti brez omejitve zneska je prav tako mogoče za tista sredstva, ki jih je vplačal zavarovanec sam (vplačila posameznika v kolektivno zavarovanje imajo enak status kot vplačila v individualni zavarovanje).

V primeru dviga sredstev se znesek odkupne vrednosti všteva v davčno osnovo posameznika pri dohodnini. Izplačilo odkupne vrednosti lahko zahteva tudi upravičenec oziroma dedič po umrlem zavarovancu. **Ob izplačilu odkupne vrednosti si pokojninski sklad obračuna izstopne stroške ter odtegne davčni odtegljaj v višini 25 % odkupne vrednosti** (stopnja akontacije dohodnine je lahko tudi nižja, če prejemnik to zahteva, vendar mora biti vsaj 16 %).

⁶ Znesek velja v letu 2026 in se spreminja zaradi usklajevanja.

3.3.3.4 Davčni položaj vplačil in prejemkov iz prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja

ZPIZ-2 ureja tiste oblike prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, pri katerih zavarovanci, vključeni v to obliko zavarovanja, in delodajalci, ki v korist zavarovancev plačujejo premijo prostovoljnega dodatnega zavarovanja, pridobijo davčne olajšave. Davčne olajšave je mogoče uveljaviti le v okviru tistih pokojninskih načrtov, ki so odobreni s strani ministra za delo in so vpisani v poseben register pokojninskih načrtov, ki ga vodi FURS.

3.3.3.4.1. Davčne olajšave v času varčevanja

Znesek davčne olajšave za vplačila/premije prostovoljnega DPZ, vplačane v koledarskem letu, lahko znaša največ **24 % obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje oziroma 5,844 % pokojnine zavarovanca, vendar ne več kot 3.224,18 evrov letno⁷**. Če plačujeta premijo tako zaposleni kot delodajalec, se pri določitvi maksimalne višine premije, za katero se prizna davčna olajšava, upošteva vsota vseh vplačanih premij.

Kadar skupni znesek premije, ki jo plačujeta zavarovanec in delodajalec, presega maksimalno višino premije, za katero se prizna davčna olajšava, ima prednost pri uveljavljanju olajšave delodajalec. Zavarovanec lahko uveljavi davčno olajšavo le za razliko med maksimalno višino premije (davčni limit) in premijo, ki jo je plačal delodajalec.

Vplačila/premije prostovoljnega pokojninskega zavarovanja, ki jih za svoje zaposlene plačuje delodajalec, so:

1. oproščene plačila prispevkov za socialno zavarovanje in
2. se ne všttevajo v osnovo za dohodnino (ni plačila akontacije dohodnine) ter
3. se ne štejejo za izplačilo plače in se ne upoštevajo pri izračunu pokojninske osnove, ki jo izračunava ZPIZ pri izračunu pokojnine iz prvega stebra.

Vplačila/premije, ki jih v korist svojih zaposlenih plača delodajalec, se delodajalcu priznajo kot davčna olajšava pri davku od dohodkov pravnih oseb oziroma pri davku od dohodkov iz dejavnosti.

Vplačila/premije prostovoljnega pokojninskega zavarovanja, ki jih plača zavarovanec sam, pomenijo davčno olajšavo pri plačilu dohodnine (znižujejo osnovo za dohodnino v okviru maksimalne letne davčne olajšave).

3.3.3.4.1.1 Primer vpliva davčne olajšave DPZ na dohodnino

DPZ nam omogoča, da hkrati, ko varčujemo za starost, izkoristimo davčne olajšave: vplačano premijo upošteva FURS pri določanju osnove za dohodnino. V nadaljevanju je prikazan vpliv davčnih olajšav na dohodnino pri različnih višinah vplačanih premij.

V izračunu je kot dohodek posameznika upoštevana povprečna slovenska plača za leto 2025, ki je znašala 2.536,03 evrov bruto oziroma 1.606,37 evrov neto⁸. Zaradi poenostavitve ni drugih dohodkov (regres in božičnica sta upoštevani v neobdavčljivi višini), niti niso upoštevane olajšave za vzdrževane družinske člane. Tabela 24 vsebuje podatke, upoštevane v izračunu, tabela 25 pa prikazuje pet različno visokih vplačil premije v DPZ in njihov vpliv na vračilo dohodnine.

⁷ Znesek velja v letu 2026.

⁸ Vir: <https://www.stat.si/statweb/Field/Index/15/74>

Tabela24: Podatki za izračun olajšav - povprečna slovenska plača 2025

Povprečna slovenska plača za leto 2023 (vir SURS)	Prispevki	Mesečna bruto plača	Letna bruto plača
		2.536,03 €	30.432,36 €
Prispevki	23,10%	622,99 €	7.475,92 €
Dohodnina		306,67 €	3.679,99 €
Regres			1.277,72
Božičnica			638,86
Prispevki ZPIZ	24,35%	617,52 €	7.410,28 €
Davčni limit DPZ	5,844%	148,21 €	1.778,47 €
mesečna plača neto			1.606,37 €
letna plača neto			19.276,45 €

Dohodnina se zaradi pokojninske davčne olajšave zniža. Če nismo imeli nobenih drugih dohodkov razen plače in regresa ter božičnice (oba zadnja v neobdavčeni višini) so bili zneski akontacij dohodnine med letom zaradi davčne olajšave iz DPZ previsoki. Zato nam država pri letnem obračunu vrne, kar smo med letom plačali preveč (prikazano v tabeli 25).

Tabela 25: Vpliv vplačila premije DPZ na dohodnino v primeru povprečne plače (leto 2025)

Premija mesečno	Premija letno	Premija v % od neto plače	Vrnjena dohodnina v €	Premija - vrnjena dohodnina	Vrnjena dohodnina v %
€	€	%	€	€	%
35,00 €	420,00 €	1,38%	109,14 €	310,86 €	25,99%
50,00 €	600,00 €	1,97%	155,94 €	444,06 €	25,99%
100,00 €	1.200,00 €	3,94%	311,94 €	888,06 €	26,00%
148,20 €	*1.778,40 €	5,84%	462,33 €	1.316,07 €	26,00%
200,00 €	**2.400,00 €	7,89%	462,35 €	1.937,65 €	19,26%

* Davčni limit

** Premija je višja od davčnega limita

Vir: FURS in lastni izračuni

3.3.3.4.1.2 Davčni položaj dodatne starostne pokojnine/pokojninske rente iz 2. stebra

V dohodninsko osnovo se všteva samo 50 % zneska dodatne pokojnine. Upravičenec je torej dolžan plačati dohodnino le od polovice zneska dodatne starostne pokojnine.

Akontacija dohodnine (davčni odtegljaj) od mesečnih pokojninskih rent znaša 25 %, razen kadar prejemnik pokojninske rente zahteva znižano stopnjo akontacije dohodnine (ta ne more biti nižja od 16 %).

Davčni odtegljaj v višini 25% se odtegne le v primeru, če je renta večja od 160 evrov (to je takrat, ko je davčni odtegljaj višji od 20 evrov.

Dodatno pokojnino iz drugega stebra lahko prejemajo samo osebe, ki so že upokojene pri ZPIZ-u in so tudi prejemniki pokojnin iz prvega stebra. Zato je pri izračunu obdavčitve pokojninske rente treba upoštevati obe pokojnini: pokojnino iz ZPIZ-a in pokojninsko rento ter tudi vse druge morebitne dohodke upokojenca, če jih ta ima.

Dejanska obdavčitev dodatne pokojnine iz drugega stebra je od primera do primera različna. V nadaljevanju so prikazani trije različni primeri: vzeli smo različne višine ZPIZ-ovih pokojnin v kombinaciji z različnimi višinami pokojninskih rent ob predpostavki, da upokojenec nima drugih dohodkov. Upoštevana je dohodninska lestvica za leto 2025, pokojninska olajšava, seniorska olajšava za starejše od 70 let, in akontacija dohodnine pri pokojnini iz prvega stebra (pri pokojninah, višjih od 1.604 evrov oziroma s seniorsko olajšavo 1.877 evrov) ter akontacija dohodnine v višini 25 % pri dodatnih pokojninah iz drugega stebra. Tabele 26, 27 in 28 prikazujejo učinke obdavčitve pokojninske rente.

Ker je obdavčena samo polovica pokojninske rente, so davčne stopnje pri dodatnih pokojninah nizke: v prikazanih primerih znašajo od 0 % (v primerih, ko je splošna olajšava višja od obdavčljivega dohodka – prvi primer) do 7,30 %.

Tabela 26: Prvi primer: Zagotovljena pokojnina ZPIZ (781,94evrov) + 70 € dodatne pokojnine iz DPZ

	Mesečno	Letno
Pokojnina ZPIZ - 1. steber	781,94	9.383,28 €
Akontacija dohodnine iz pokojnine 1. stebra	- €	- €
Letni dodatek - regres		325,00 €
Dodatna pokojnina - renta - 2. steber	70,00 €	840,00 €
Akontacija dohodnine iz pokojnine 2. stebra	- €	- €
Skupaj dohodki	851,94 €	10.548,28 €
50 % dodatne pokojnine	35,00 €	420,00 €
Skupaj obdavčljivi dohodek 2025	816,94 €	10.128,28 €
1% za DO	7,82 €	93,83 €
Obvezni ZP	37,17	446,04 €
Splošna olajšava	1.125,14 €	13.120,67 €
Splošna olajšava	>	Obdavčljivega dohodka
Dohodnina skupaj		0
Dohodnina v % od dodatne pokojnine		0

Tabela 27: Drugi primer: 1.250 € pokojnine ZPIZ + 120 € dodatne pokojnine iz PDPZ

	Mesečno	Letno
Pokojnina ZPIZ - 1. steber	1.250,00 €	15.000,00 €
Letni dodatek - regres		155,00 €
Akontacija dohodnine iz pokojnine 1. stebra	- €	- €
Dodatna pokojnina - renta - 2. steber	120,00 €	1.440,00 €
Akontacija dohodnine iz pokojnine 2. stebra	- €	- €
Skupaj dohodki	1.370,00 €	16.595,00 €
50 % dodatne pokojnine	60,00 €	720,00 €
Skupaj obdavčljivi dohodek 2025	1.310,00 €	15.875,00 €
Delež pokojnine 1. stebra		95,46%
Delež obdavčljive dodatne pokojnine 2. stebra		4,54%
Splošna olajšava	546,99 €	6.382,12 €
1% za DO	12,50 €	150,00 €
Obvezni ZP	37,17 €	446,04 €
Dohodninska osnova	713,34 €	8.896,84 €
DOHODNINA SKUPAJ	114,13 €	1.423,49 €
	95,46%	1.358,93 €
Pokojninska olajšava	13,50%	2.045,93 €
Doplačilo dohodnine - 1. steber	Upok.olajšava > Dohod. iz pokojnine ZPIZ	0
Dohodnina iz 2. stebra - doplačilo	4,54%	64,56 €
Davčna stopnja pokojnine iz 2. stebra		4,48%

Tabela 28: Tretji primer: 2.000 € pokojnine ZPIZ + 180 € dodatne pokojnine iz PDPZ

	Mesečno	Letno
Pokojnina ZPIZ - 1. steber	2.000,00 €	24.000,00 €
Akontacija dohodnine iz pokojnine ZPIZ - 1. steber	10,22 €	122,64 €
Letni dodatek		155,00 €
Dodatna pokojnina - renta - 2. steber	180,00 €	2.160,00 €
Skupaj dohodki	2.180,00 €	26.315,00 €
50 % dodatne pokojnine	90,00 €	1.080,00 €
Akontacija dohodnine iz dodatne pokojnine - rente - 2. steber	22,50 €	270,00 €
Nakazilo dodatne pokojnine	157,50 €	1.890,00 €
Skupaj obdavčljivi dohodek 2025	2.090,00 €	25.235,00 €
Skupaj plačana akontacija dohodnine	32,72 €	392,64 €
Delež pokojnine 1. stebra		95,72%
Delež obdavčljive dodatne pokojnine 2. stebra		4,28%
Splošna olajšava	438,33 €	5.260,00 €
1% za DO	20,00 €	240,00 €
Obvezni ZP	37,17 €	446,04 €
Seniorska olajšava	131,50 €	1.578,00 €
Dohodninska osnova	1.463,00 €	17.710,96 €
Skupaj dohodnina	303,62 €	3.683,82 €
Dohodnina iz pokojnine 1. stebra	290,63 €	3.526,16 €
Dohodnina iz pokojnine 2. stebra	12,99 €	157,66 €
Pokojninska olajšava	270,00 €	3.260,93 €
Dohodnina 1.steber		265,24 €
Dohodnina 2.steber		157,66 €
Davčna stopnja pokojnine iz 2. stebra		7,30%
Dohodnina skupaj		422,90 €
Že plačana akontacija dohodnine		392,64 €
Doplačilo		30,26 €

Vir: FURS in lastni izračuni

3.3.3.4.1.3 Obdavčitev odkupne vrednosti v primeru enkratnega dviga sredstev

V nasprotju z dodatno starostno pokojnino je enkratni dvig sredstev oziroma enkratno izplačilo odkupne vrednosti zelo obdavčeno. **Izplačilo odkupne vrednosti je v enkratnem znesku možno le:**

1. iz individualnega pokojninskega načrta,
2. iz sredstev kolektivnega pokojninskega načrta, ki jih je imel posameznik na računu 31.12.2012 in/ali
3. če sredstva, privarčevana po 1.1.2013 ne presegajo 12.000 evrov
4. iz sredstev kolektivnega pokojninskega načrta, ki jih je zavarovanec vplačal sam (individualno vplačilo v kolektivno zavarovanje).

Od zneska odkupne vrednosti (sredstev, ki jih ima zavarovanec na osebnem računu) izvajalec obračuna in odtegne najprej izstopne stroške, ki znašajo največ 1 odstotek vrednosti sredstev.

V naslednjem koraku izvajalec izvede t. i. davčni odtegljaj v višini 25 %. Odkupna vrednost, zmanjšana za 25 % davčni odtegljaj, se izplača zavarovancu.

Celotni znesek odkupne vrednosti v letu izplačila poveča davčno osnovo za dohodnino.

To pomeni, da posameznik praviloma preskoči v višji davčni razred in v letu izplačila plača od 26 % do celo 50 % dohodnine (odvisno od višine ostalih dohodkov).

Primer obdavčitve izplačila odkupne vrednosti v primeru posameznika, ki ima na osebnem računu privarčevana sredstva v višini 25.000 evrov in prejema povprečno slovensko plačo (podatki v tabeli 24), je prikazan v tabeli 29.

Tabela 29: Primer obdavčitve enkratnega dviga sredstev – odkupne vrednosti

Letna plača bruto		30.432,36 €
Regres		1.277,72 €
Zbrana sredstva na OR		25.000,00 €
Izstopni stroški	1%	250,00 €
Odkupna vrednost		24.750,00 €
Davčni odtegljaj	25%	6.187,50 €
Izplačilo zavarovancu		18.562,50 €
Skupaj prihodki v 2025		56.460,08 €
Osnova 1		47.706,44 €
Splošna olajšava		5.260,00 €
Osnova 2 - za dohodnino	3. doh.razred	42.446,44 €
	27.089,00 €	5.067,96 €
		6.122,11 €
Dohodnina skupaj	33%	11.190,07 €
Že plačano iz plače		3.679,99 €
Že plačano - davčni odtegljaj		6.187,50 €
		9.867,49 €
Doplačilo		1.322,57 €
Odkupna vrednost - dohodnina		17.239,93 €
Plačana dohodnina iz naslova OV		7.510,07 €
Efektivna davčna stopnja OV		30,34%

Vir: FURS in lastni izračuni

Z enkratnim dvigom privarčevanih sredstev tako posameznik po eni strani uniči svoje pokojninske prihranke (ali vsaj njihov pomemben del), po drugi strani pa plača visoke davke, ki močno znižajo dejansko izplačan znesek. To sta dva močna argumenta, ki govorita proti nenamenski porabi pokojninskih prihrankov iz drugega stebra.

Za razliko od enkratnih dvigov je polovica pokojninske rente neobdavčena, davčne stopnje pokojninske rente pa so nekajkrat nižje od davčnih stopenj enkratnih dvigov.

VPRAŠANJA ZA UTRJEVANJE IN PREVERJANJE ZNANJA

1. Kako je organiziran pokojninski sistem v Sloveniji?
2. Katere institucije (organizacije) predstavljajo prvi in drugi steber v slovenskem pokojninskem sistemu?
3. Kdo je nosilec in izvajalec obveznega pokojninskega zavarovanja (prvega stebra)?
4. Kdo so nosilci prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja?
5. Kdo lahko oblikuje in upravlja pokojninske sklade?
6. Kolikšna sredstva so zbrana v prostovoljnem dodatnem pokojninskem zavarovanju, kakšna je povprečna premija in koliko ima posamezni zavarovanec v povprečju prihranjenega za dodatno pokojnino?
7. Kako je organiziran nadzor nad dodatnim pokojninskim zavarovanjem?
8. Koliko je upokojencev v slovenskem prvem stebru (upokojenci ZPIZ)?
9. Kakšno je razmerje med povprečno plačo in povprečno starostno pokojnino, ki jo izplačuje ZPIZ? Koliko znaša povprečna slovenska pokojnina iz prvega stebra?
10. Kateri so najbolj pomembni elementi izračuna pokojnine iz prvega stebra?
11. Kako je obdavčena pokojnina iz prvega stebra?
12. Na kakšen način država spodbuja zaposlenost starejših, ki so že izpolnili pogoje za upokojitev pri ZPIZ?
13. Na kakšen način lahko preneha dodatno pokojninsko zavarovanje (2. steber)?
14. Kdaj so izpolnjeni pogoji za dodatno starostno/pokojninsko rento?
15. Kaj je značilno za pokojninsko rento in katere so pomembne odločitve v zvezi z njo?
16. Kaj je odkupna vrednost in kdaj se lahko izplača v enkratnem znesku?
17. Kakšne so davčne olajšave v času varčevanja, kdo jih lahko uveljavi in na kakšen način?
18. Kako je obdavčena dodatna starostna pokojnina/pokojninska renta?
19. Kako je obdavčeno izplačilo odkupne vrednosti v enkratnem znesku (primerjajte obdavčitev pokojninske rente in enkratnega zneska v primeru izplačila odkupne vrednosti)?

3.3.4 DISTRIBUCIJA VSEEVROPSKEGA OSEBNEGA POKOJNINSKEGA PRODUKTA (PEPP)

Učni cilj:

Ko bo slušatelj preučil to gradivo, bo vedel:

- kaj je PEPP in zakaj je bil uveden
- kaj so glavne značilnosti PEPP
- kdo so lahko ponudniki PEPP in kakšne pogodbe lahko sklepajo
- kakšne so zahteve in pogoji za distribucijo PEPP
- katere informacije mora dobiti potencialni zavarovanec PEPP, preden sklene pogodbo
- kakšne so posebne značilnosti PEPP, ki jih določajo slovenski predpisi

3.3.4.1 Kaj je vseevropski osebni pokojninski produkt (PEPP)

Vseevropski osebni pokojninski produkt (angl. Pan-European Personal Pension Product – PEPP) je prostovoljni osebni pokojninski produkt. Ta nova vrsta pokojninskega produkta je zasnovana tako, da zagotavlja varčevalcem več izbire ob relativno nizkih stroških in močnem varstvu potrošnikov. Sodobnim mobilnim zaposlenim naj bi PEPP – ob vseh prednostih digitalnega poslovanja – omogočil enostavno in stroškovno ugodno pokojninsko varčevanje, ki naj bi se čim manj spreminjalo tudi v primeru pogostih selitev zaposlenih po različnih državah EU.

PEPP ni nadomestilo, pač pa dopolnitev obstoječih javnih pokojninskih zavarovanj (prvi steber) in zasebnih pokojninskih zavarovanj (drugi steber) v različnih državah ter se uvršča v t. i. tretji steber. Za razliko od obstoječih produktov v tretjem stebru je »evropeiziran« in je (vsaj v teoriji) prenosljiv med državami EU. Izvajanje PEPP je zato lahko v celoti digitalizirano in tako prilagojeno zlasti mlajšim, mobilno intenzivnim zaposlenim. Kljub »evropeizaciji« pa ostaja davčni položaj PEPP v domeni vsake države članice, zato bodo končni finančni učinki tega pokojninskega produkta lahko zelo različni. Med strokovnjaki velja prepričanje, da bo vseevropski osebni pokojninski produkt uspešen le pod pogojem, če bodo zanj veljale davčne olajšave. Evropska komisija je državam članicam priporočila, naj za PEPP zagotovijo ugoden davčni režim. Tako je tudi stališče evropskega nadzornika za zavarovalništvo in pokojnine (angl. The European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA).

Z razširjeno implementacijo EPP se bo tudi v Sloveniji in za slovenske državljane, ki so zaposleni v državah Evropske unije, vzpostavil okvir za dodatno, digitalno podprto, prosto prenosljivo varčevanje v tretjem pokojninskem stebru. Glede na to, da je bil regulativni okvir za PEPP pripravljen marca 2022, je PEPP kot pokojninski produkt šele na začetku. V času priprave tega dela učbenika je v registru EIOPA registriranih le šest PEPP pokojninskih načrtov, ki jih ponuja slovaški Finax⁹, s podračuni v Slovaški, Češki, Poljski in Hrvaški.

3.3.4.2 Zakaj PEPP?

Demografski izzivi, s katerimi se soočajo države EU, zahtevajo učinkovite ukrepe na področju pokojninskih zavarovanj in čim širšo vključenost vseh zaposlenih v različne oblike dodatnih pokojninskih zavarovanj. Kljub tako močni potrebi po dodatnem varčevanju za pokojnine, je večina prihrankov evropskih gospodinjstev na bančnih računih, v dodatna pokojninska zavarovanja v nacionalnih pokojninskih sistemih pa je vključenih le 27 % evropskih zaposlenih¹⁰. Evropska komisija ugotavlja, da **evropski pokojninski trg ne deluje optimalno in da je razširjenost dodatnih, zlasti osebnih pokojninskih zavarovanj, zelo šibka**. Razdrobljen trg dodatnih pokojnin ne deluje v prid večje pokojninske varnosti niti ne spodbuja dodatnega varčevanja za starost. **PEPP naj bi tako prispeval k reševanju demografskih težav, obenem pa zagotovil tudi močan vir zasebnega kapitala za dolgoročne naložbe.**

Šibke možnosti prenosa dodatnih pokojninskih zavarovanj preko državnih meja in nestandardizirani pokojninski produkti predstavljajo veliko omejitev za mobilne državljane EU. Leta 2015 je 11,3 milijona delovno sposobnih državljanov prebivalo v državi članici, ki ni bila država njihovega državljanstva; 1,3 milijona državljanov EU pa je delalo v državi članici, ki ni bila država njihovega prebivališča¹¹.

⁹ Finax: European Pension - Secure a good pension regardless of where your career takes you, Pridobljeno 21.07.2023 iz <https://www.finax.eu/en/products/pepp>

¹⁰ The pan-European personal pension product ("PEPP"). Pridobljeno 21.7.2023 iz: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1941

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1238>

Uredba PEPP odgovarja na potrebe teh ljudi in omogoča oblikovanje osebnega pokojninskega produkta, ki naj bi bil preprost, učinkovit, zanesljiv, varen, cenovno dostopen, pregleden, uporabniško prijazen in prenosljiv po vseh državah EU. Podpirajo ga stroga pravila o varstvu potrošnikov in obveznem personaliziranem poglobljenem svetovanju, ustrezne zahteve glede upravljanja ter možnost distribucije preko spletnih in mobilnih aplikacij.

Prvenstveno je namenjen zlasti mladim in mobilnim delavcem, ki naj bi bili tudi na ta način spodbujeni, da živijo in delajo po vseh državah EU. PEPP kot pretežno standardiziran produkt, ki naj bi bil sčasoma na voljo v vseh državah članicah, bo potrošnikom omogočil, da v celoti izkoristijo notranji trg, saj bodo lahko svoje pokojninske pravice prenesli v tujino. Zaradi manjšega števila ovir za čezmejno zagotavljanje storitev pokojninskega zavarovanja naj bi PEPP povečal konkurenco med ponudniki na vseevropski ravni in ustvaril ekonomijo obsega, kar bi prav tako povečalo koristi varčevalcev.

1.1.1.3 Definicija in glavne značilnosti PEPP

Vseevropski osebni pokojninski produkt– PEPP je prostovoljno osebno pokojninsko varčevanje, ki dopolnjuje nacionalne pokojninske sisteme in sodi v t. i. tretji steber. Pravni temelj za vseevropsko osebno pokojninsko varčevanje je Uredba o Vseevropskem osebem pokojninskem produktu – PEPP (EU 2019/1238¹²), ki pravi:

»Vseevropski osebni pokojninski produkt“ ali „PEPP“ pomeni dolgoročni varčevalni osebni pokojninski produkt, ki ga v okviru pogodbe o PEPP zagotavlja finančno podjetje, ki je do tega upravičeno, in ga varčevalec v PEPP ali neodvisno združenje varčevalcev v PEPP v imenu svojih članov sklene z namenom upokojitve in ga ni mogoče predčasno odkupiti ali pa je to mogoče v zelo omejenih primerih ter je registriran v skladu z uredbo 2019/1238.«

PEPP je osebni pokojninski produkt. To pomeni, da temelji na prostovoljni pogodbi med posameznim varčevalcem in ponudnikom PEPP. Glavne lastnosti pokojninskega produkta PEPP so:

- popolna preglednost produkta vključno s stroški in provizijami, ter
- obveznost zagotavljanja personaliziranih, enostavnih in razumljivih informacij z možno uporabo digitalnih orodij ter elektronskih poti (pred sklenitvijo in med varčevanjem ter pred in po upokojitvi),
- mobilnost oziroma prenosljivost (varčevalci bodo lahko nadaljevali z varčevanjem v istem produktu tudi, ko bodo zamenjali prebivališče v EU),
- možnost zamenjave ponudnika vsakih pet let, z omejenimi stroški,
- močna zaščita varčevalcev,
- možnost ugodne privzete naložbene politike (t. i. osnovni ali basic PEPP), pri kateri so stroški omejeni na 1 % akumuliranega kapitala na leto
- zaščita vloženega kapitala: osnovni PEPP mora zaščititi vloženi kapital varčevalcev¹².

Specifične določbe Uredbe in iz nje izhajajočih delegiranih aktov, vezane na slovenski pravni red, ureja Zakon o izvajanju uredbe (EU) o vseevropskem osebem pokojninskem produktu (ZIUVOOP)¹³. Ta določa, da se lahko v PEPP vključi oseba, ki dopolni starost 15 let.

Pravico do izplačil iz PEPP pa pridobi, ko se upokoji v javnem sistemu (pridobi eno od pokojnin pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije – ZPIZ) ali pridobi poklicno pokojnino (iz Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja) ali, ko dopolni starost 65 let. Izplačilo enkratnega zneska lahko ponudnik PEPP omogoči tudi v primerih, kot so: izguba zaposlitve, prenehanje zakonske zveze, nastanek invalidnosti, itd.

¹² EIOPA (2022). Pan-European Personal Pension Product (PEPP). Pridobljeno 21.7.2023 iz https://www.eiopa.europa.eu/browse/regulation-and-policy/pan-european-personal-pension-product-pepp_sl

¹³ Zakon o izvajanju uredbe (EU) o vseevropskem osebem pokojninskem produktu (ZIUVOOP). Uradni list RS, št. 28/23. Pridobljeno 03. 07.2023 iz <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8496>

Ponudniki PEPP varčevalcem omogočijo eno ali več oblik izplačil:

- rente,
- enkratni znesek,
- postopna izplačila in
- različne kombinacije teh izplačil.

V PEPP lahko varčuje vsaka oseba, ki ima prebivališče v državah evropskega gospodarskega prostora (EGP), ne glede na zaposlitveni status: zaposlen, s krajšim delovnim časom, s polnim delovnim časom, samozaposlen, v kakršni koli obliki sodobne zaposlitve, brezposeln ali dijak oziroma študent. Poleg državljanov, ki se selijo v različne države EU, je PEPP lahko privlačen tudi za samozaposlene posameznike, ki so pogosto šibko pokojninsko zavarovani. PEPP prav tako odgovarja na potrebe multinacionalk, ki imajo svoja podjetja v različnih državah EU in želijo svojim zaposlenim ponuditi enotno, transparentno in prenosljivo pokojninsko varčevanje.

Če varčevalci v PEPP spremenijo prebivališče zaradi selitve oziroma zaposlitve v drugo državo EU, lahko še naprej vplačujejo prispevke v isti PEPP, in sicer tako, da odprejo podračun za PEPP pri istem ponudniku PEPP v svoji novi državi prebivališča (če ima njihov ponudnik PEPP na voljo to možnost) ali pa še naprej vplačujejo prispevke na svoj obstoječi podračun za PEPP. Če njihov ponudnik PEPP ne zagotavlja te možnosti v njihovi novi državi prebivališča, imajo varčevalci v PEPP pravico takoj in brezplačno zamenjati ponudnika PEPP. „Podračun“ pomeni nacionalni razdelek, ki se odpre znotraj vsakega računa za PEPP in ki izpolnjuje pravne zahteve in pogoje za uporabo morebitnih spodbud, ki jih za varčevanje v PEPP na nacionalni ravni določi država članica, v kateri ima varčevalec v PEPP prebivališče. Ponudniki PEPP morajo po prehodnem obdobju treh let odpreti vsaj dva podračuna.

Varčevalec v PEPP lahko zahteva **zamenjavo ponudnika PEPP med fazo varčevanja in fazo izplačevanja** (razen v primeru dosmrtna rente), in sicer se lahko odloči za ponudnika PEPP s sedežem v isti državi članici (nacionalna zamenjava) ali drugi državi članici (čezmejna zamenjava). Varčevalec v PEPP ima pravico zamenjati ponudnika PEPP najmanj pet let od sklenitve pogodbe, v primeru poznejše zamenjave pa pet let od zadnje menjave. Ponudnik PEPP lahko varčevalcu v PEPP dovoli, da ponudnike PEPP zamenja bolj pogosto. Skupni stroški, ki jih lahko zaračuna dosedanji ponudnik, ne smejo presegati 0,5 % prenesenega zneska. Novi ponudnik PEPP pa lahko zaračuna le dejanske upravne in transakcijske stroške storitve zamenjave.

Ponudnik PEPP lahko varčevalcem ponudi do šest naložbenih možnosti, ki pa morajo vsebovati tudi t. i. »osnovni PEPP«. Osnovni PEPP je varen produkt, ki predstavlja standardno naložbeno možnost. Cilj osnovnega PEPP je, da se varčevalcu povrnejo vložena sredstva.

3.3.4.4 Kdo so lahko ponudniki PEPP?

Ponudnik PEPP je finančna institucija, ki ima dovoljenje za oblikovanje PEPP in njegovo distribucijo. Finančne institucije, ki lahko oblikujejo in tržijo/distribuirajo PEPP, so: banke, življenjske zavarovalnice, pokojninske družbe in drugi izvajalci pokojninskih produktov, ki delujejo po pokojninski – IORP direktivi, investicijska podjetja z dovoljenjem za upravljanje portfeljev, družbe za upravljanje in upravitelji alternativnih investicijskih skladov EU (EU UAIS).

Ponudniki in distributerji PEPP morajo biti vpisani v javni centralni register, ki ga vodi EIOPA (glej: <https://pepp.eiopa.europa.eu/>). Registracija ponudniku PEPP omogoča oblikovanje in izvajanje PEPP, distributerju pa distribuiranje/trženje PEPP. Da bi zaščitili potrošnike pred nezaupanja vrednimi PEPP, ta registracija zahteva, da nacionalni nadzorni organi preverijo, ali je PEPP skladen z regulativnimi zahtevami.

Nacionalni nadzorni organ, ki v Sloveniji odloča o skladnosti PEPP in o njegovi primernosti za vpis v javni centralni register pri EIOPA, je Agencija za zavarovalni nadzor – AZN.

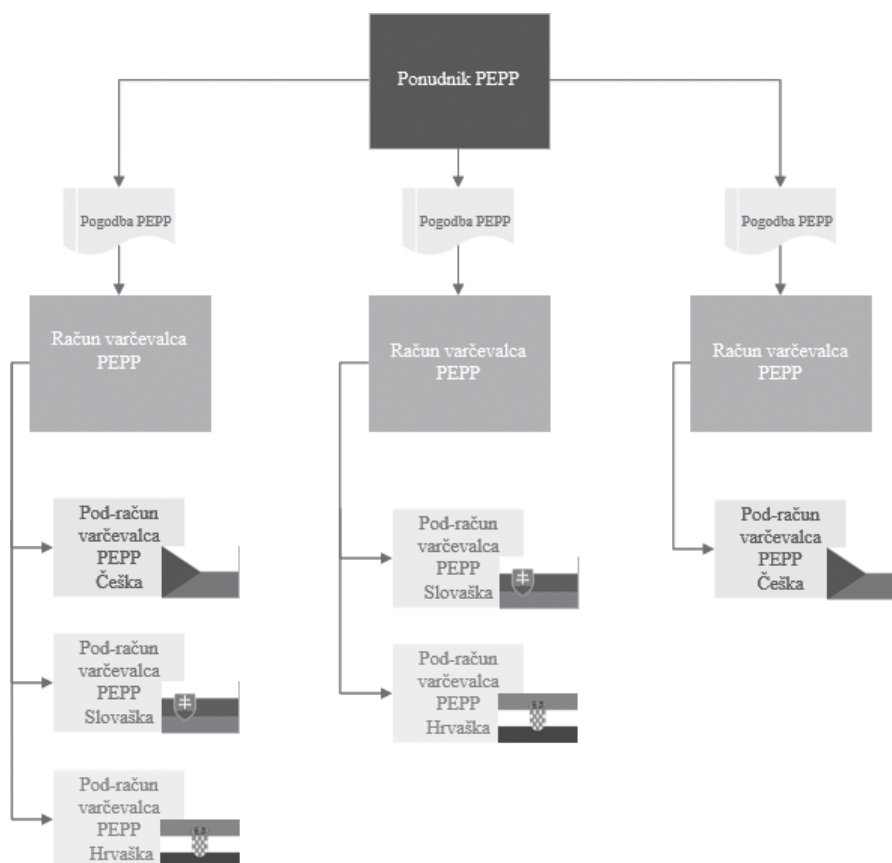
3.3.4.4.1 Pogodba o PEPP

PEPP temelji na prostovoljni pogodbi (t. i. »Pogodba o EPP«) med posameznim varčevalcem (fizično osebo) in ponudnikom PEPP, ki je registriran v registru pri EIOPA. Vsebovati mora glavne značilnosti produkta in ne sme biti v nasprotju nacionalnim, pogodbenim, socialnim, delovnim in davčnim pravom.

Pogodba o PEPP zajema predvsem:

- opis osnovnega PEPP, vključno z informacijami o jamstvu za vloženi kapital ali o naložbeni strategiji, s katero naj bi poskrbeli kapitalsko zaščito,
- opis morebitnih alternativnih naložbenih možnosti,
- pogoje, ki veljajo za spremembo naložbenih (najmanj vsakih pet let mora biti možna brezplačna sprememba naložbenih možnosti),
- če PEPP krije biometrično tveganje, podatke o tem kritju, vključno z okoliščinami, v katerih jih je mogoče uveljaviti,
- opis pokojninskih prejemkov iz naslova PEPP, zlasti možne oblike izplačil in pravico do spremembe oblike izplačila,
- pogoje, povezane s storitvijo prenosljivosti, vključno z informacijami o državah članicah, za katere je na voljo podračun,
- pogoje za storitev zamenjave (prenos sredstev na zahtevo varčevalca),
- kategorije stroškov in skupne stroške, po možnosti izražene kot odstotni delež in kot denarni znesek,
- pogoje v zvezi s fazo varčevanja za podračun države članice, kjer ima varčevalec v PEPP prebivališče,
- pogoje v zvezi s fazo izplačevanja za podračun države članice, kjer ima varčevalec v PEPP prebivališče,
- po potrebi pogoje, pod katerimi se pridobljene ugodnosti ali spodbude vrnejo državi članici, kjer ima varčevalec v PEPP prebivališče.

Slika 42: Model PEPP – čezmejna struktura več podračunov v okviru iste pogodbe

Vir: Prilagojeno po Rabobank, 2019¹⁴ in Malesic, Braico, 2022¹⁵

¹⁴ Bas Van Zenden: Q&A on the new Pan-European Pension Product, Rabobank, junij 2019. Pridobljeno 21.7.2022 na <https://www.rabobank.com/knowledge/d011321183-q-a-on-the-new-pan-european-pension-product>

¹⁵ Malesic, D., Braico, M. (2022): Case Study: Readyng PEPP for Launch. IPE Special Report, februar, 2022. Pridobljeno 20.7.2023 na <https://www.ipe.com/special-reports/case-study-readyng-pepp-for-launch/10057697.article>

3.3.4.4.2 Postopek registracije PEPP

Finančna institucija, ki želi postati ponudnik in/ali distributer PEPP, predloži vlogo za registracijo PEPP Agenciji za zavarovalni nadzor – AZN. Vloga mora vsebovati:

- standardne pogodbene pogoje pogodbe o PEPP, kot jih določa uredba EU 2019/1238
- informacije o identiteti vložnika
- informacije o
 - ureditvi glede portfelja in
 - upravljanja tveganja ter
 - upravnih nalog v zvezi s PEPP
- seznam držav članic, v katerih namerava ponudnik tržiti PEPP
- informacije o identiteti depozitarja
- dokument s ključnimi informacijami o PEPP
- seznam držav članic, za katere bo ponudnik PEPP zmožen takoj odpreti podračun.

AZN mora v treh mesecih od prejema popolne vloge odločiti o registraciji PEPP in o tem obvestiti evropskega nadzornika EIOPA. EIOPA vpiše ponudnika v svoj javni centralni register. Ponudnik/distributer lahko po vpisu v register pri EIOPA začne distribuirati / tržiti PEPP v vseh državah članicah EU, v katerih je odprl podračune. Z eno samo registracijo produkta, ki se odobri na podlagi enotnih pravil, pridobi ponudnik in/ali distributer dovoljenje za čezmejno prodajo na področju celotne EU in samo od njegove propulzivnosti je odvisno, kako široko območje EU bo preko podračunov zajel v svojo ponudbo.

Če AZN ugotovi, da ponudnik/distributer PEPP v pomembnih zadevah krši predpise, lahko registracijo PEPP tudi prekliče in o tem obvesti EIOPA. EIOPA takega ponudnika izbriše iz svojega registra. To pomeni, da ponudnik ne more več tržiti PEPP.

3.3.4.4.3 Zahteve in pogoji glede distribucije PEPP

PEPP so standardizirani in regulirani produkti, ki jih lahko prodajajo ali distribuirajo samo pooblaščen finančna podjetja. „Distribucija PEPP“ pomeni:

- svetovanje,
- predlaganje ali izvajanje drugih pripravljanih opravil pred sklenitvijo pogodb o zagotovitvi PEPP,
- sklepanje takih pogodb ali pomoč pri njihovem vodenju in izvajanju, vključno z zagotavljanjem informacij o eni ali več pogodbah o PEPP v skladu z merili, ki jih stranka PEPP izbere na spletnem mestu ali v drugih medijih, ter
- predložitev prednostnega seznama PEPP, vključno s primerjavo cen in produktov ter morebitnih popustov.

Ponudniki PEPP, ki so dobili pozitivno stališče AZN o registraciji PEPP in so vpisani v javnem centralnem registru pri EIOPA, lahko oblikujejo in/ali distribuirajo (ponujajo/tržijo) PEPP. Banka, zavarovalnica, pokojninska družba ali družba za upravljanje lahko ponuja in distribuira/trži PEPP, ki ga je oblikovala sama (je ponudnik in distributer PEPP), lahko pa tudi distribuira/trži PEPP, ki ga je oblikovala druga finančna institucija. Če distribuira/trži PEPP drugega ponudnika, je »distributer PEPP«. Uredba PEPP določa, da je »distributer PEPP« finančna institucija (glej 3.3.4.4), ki ima dovoljenje za distribucijo PEPP, ki ga ni oblikovala sama ali investicijsko podjetje, ki zagotavlja naložbeno svetovanje, ali zavarovalni posrednik.

Slovenski zakon ZIUVOPP določa pogoje za izvajanje poslov distribucije PEPP: **»Distribucijo PEPP lahko izvaja le fizična oseba, ki je pridobila dovoljenje AZN za opravljanje poslov zavarovalnega zastopanja oziroma posredovanja, pri čemer distribucija zajema storitve, kot so opredeljene za distribucijo zavarovalnih produktov z zakonom, ki ureja zavarovalništvo.«** Predpogoj za pridobitev dovoljenja za distribucijo PEPP je uspešno opravljen preizkus strokovnega znanja, potrebnega za opravljanje poslov distribucije PEPP in izpolnjevanje drugih pogojev, ki jih določa zakon, ki ureja zavarovalništvo. Slovensko zavarovalno združenje organizira izobraževanje ter opravlja preizkuse strokovnega znanja za opravljanje poslov distribucije PEPP.

Ponudniki in distributerji PEPP lahko vse dokumente in informacije strankam PEPP zagotovijo v elektronski obliki. To pomeni »on-line« distribucijo produkta v vseh fazah sklepanja pogodbe, vključno s svetovanjem (t. i. robo advice). To naj bi pritegnilo zlasti mlajše varčevalce, ki so navajeni sklepati posle preko spleta. Skeptiki ob tem poudarjajo, da je digitalni pristop zelo inovativen in privlačen, vendar naj bi PEPP vsaj v začetni fazi potreboval osebni pristop. Stranke PEPP imajo pravico zahtevati brezplačno kopijo dokumentov tudi v papirni obliki.

3.3.4.4 Dokument s ključnimi informacijami PEPP in o obvestilo o pravicah v okviru PEPP

Varčevalci v PEPP prejmejo pred sklenitvijo pogodbe dokument s ključnimi informacijami o PEPP (standardiziran dokument) in vsako leto obvestilo o pravicah v okviru PEPP, ki vsebuje ključne informacije o stanju njihovih prihrankov in obračunanih stroških. Ponudniki PEPP tako zagotavljajo popolno preglednost produkta. Ponudnik PEPP mora dokument s ključnimi informacijami vsaj enkrat letno pregledati in po potrebi spremeniti.

Dokument s ključnimi informacijami o PEPP, ki ga morajo potencialni varčevalci prejeti pred podpisom pogodbe, ni promocijsko gradivo in se nanj tudi ne sme sklicevati. Objavljen mora biti na spletnem mestu ponudnika PEPP v uradnem jeziku države, kjer se distribuira in s posebnimi informacijami o pogojih v zvezi s fazo varčevanja in fazo izplačevanja za konkretno državo članico. Dokument mora biti natančen, pošten in jasen ter ne sme biti zavajajoč. Vsebovati mora tudi sklic na vsa javno dostopna poročila o finančnem stanju ponudnika PEPP in o njegovi solventnosti.

Dokument s ključnimi informacijami mora med drugim vsebovati:

- ime PEPP in informacijo ali gre za osnovni PEPP,
- identiteto in kontaktne podatke ponudnika vključno z registracijsko številko v registru EIOPA,
- izjavo: »Pokojninski produkt, ki je opisan v tem dokumentu, je dolgoročni produkt z omejenimi možnostmi odkupa in iz njega ni mogoče poljubno izstopiti.«,
- opis glavnih značilnosti PEPP, med drugim:
 - njegove dolgoročne cilje in načine, kako se bodo dosegli, vključno z opisom osnovnih instrumentov ali referenčnih vrednosti ter navedbo trgov, v katere vlaga,
- opis ciljne skupine varčevalcev v PEPP, ki naj bi se jim ta PEPP tržil, zlasti v smislu njihove zmožnosti kritja naložbenih izgub in izpolnitve naložbenega obdobja,
- ali je pri osnovnem PEPP na voljo jamstveni kapital,
- opis pokojninskih prejemkov
- opis kritja biometričnih tveganj (kadar jih PEPP krije),
- informacije o prenosljivosti in sklic na javni centralni register EIOPA,
- izjavo o posledicah morebitnega predčasnega izstopa varčevalca iz PEPP in o posledicah prenehanja plačevanja v PEPP,
- informacijo o pravici varčevalca, da zamenja ponudnika in o podračunih, ki so na voljo varčevalcu,
- opis naložbenih tveganj in informacije o možnih izgubah,
- informacijo, da lahko davčno pravo države varčevalca vpliva na dejansko izplačilo,
- informacijo o stroških in
- informacijo o možnostih pritožbe.

V obdobju varčevanje je ponudnik dolžan vsako leto za vsakega varčevalca pripraviti obvestilo o pravicah v PEPP. To obvestilo mora poleg osebnih podatkov varčevalca vsebovati še naslednje informacije:

- o datumu, na katerega se informacije nanašajo in
- najzgodnejši datum, ko se lahko pričnejo izplačila iz PEPP višino prejemka v primeru odkupa pred tem datumom,
- o projekcijah pokojninskih prejemkov iz PEPP,
- o prispevkih, ki jih je varčevalec ali katerakoli tretja oseba (npr. delodajalec) vplačal v zadnjih 12 mesecih,
- o vseh stroških (izraženimi v odstotku in denarju) z oceno njihovega vpliva na končne prejemke iz PEPP,
- o skupnem znesku, ki je na računu izvajalca na dan izdaje obvestila (lahko tudi število in vrednost enot premoženja),
- o pretekli naložbenih rezultatih (uspešnosti) in
- o okoljskih, socialnih in upravljaljskih vidikih.

Za račune PEPP, ki imajo več kot en podračun, je treba te informacije razčleniti po podračunih. Obvestilo o pravicah v PEPP mora vsebovati tudi navedbe, kje in kako lahko dobi varčevalec dodatne informacije, kot so: letna poročila ponudnika, izjavo o naložbeni politiki vključno z vsemi metodami za obvladovanje tveganj, itd.

3.3.4.4.5 Svetovanje z zagotavljanjem osebnega priporočila potencialnim varčevalcem o PEPP v zvezi z upokojitvijo glede na zahteve in potrebe varčevalca

Obvezno personalizirano poglobljeno svetovanje, ki omogoča prihodnjim varčevalcem v PEPP ozaveščeno odločitev in izbiro produkta, ki je najustreznejši glede na njihove potrebe, je ena od temeljnih značilnosti in ugodnosti PEPP. Ponudnik ali distributer PEPP pred sklenitvijo pogodbe o PEPP svetuje potencialnemu varčevalcu v PEPP tako, da mu poda individualno priporočilo, ki pojasnjuje, zakaj je določen PEPP, po potrebi pa tudi določena naložbena možnost, najustreznejša glede na zahteve in potrebe varčevalca v PEPP.

Ponudnik ali distributer PEPP potencialnemu varčevalcu v PEPP zagotovi:

- individualizirane projekcije pokojninskih prejemkov za priporočeni produkt na podlagi najzgodnejšega datuma začetka faze izplačevanja in
- izjavo o omejitvi odgovornosti, v kateri je navedeno, da bi se te projekcije lahko razlikovale od končne vrednosti pridobljenih prejemkov iz naslova PEPP. Če informacije
- o projekcijah pokojninskih prejemkov temeljijo na ekonomskih scenarijih, te informacije vključujejo tudi
 - najboljši ocenjen primer in
 - neugoden primer, ob upoštevanju posebne narave pogodbe o PEPP,
- informacije o prenosljivosti in
- o podračunih, ki so na voljo.

Na začetku faze izplačevanja morajo ponudniki PEPP za varčevalce z osnovnim PEPP zagotoviti obvezno personalizirano poglobljeno svetovanje glede pokojninskega načrtovanja z individualnim priporočilom o optimalni obliki izplačil.

Ponudniki PEPP varčevalcem omogočijo eno ali več oblik izplačil (rente, enkratni znesek, postopna izplačila, kombinacije prej navedenega). Varčevalci v PEPP izberejo obliko izplačil v fazi izplačevanja, ko sklenejo pogodbo o PEPP in ko zaprosijo za odprtje novega podračuna. Oblika izplačil se lahko med podračuni razlikuje.

Če ponudnik PEPP zagotavlja različne oblike izplačil, je varčevalcu v PEPP dovoljeno, da spremeni obliko izplačil za vsak odprt podračun eno leto pred začetkom faze izplačevanja ali na začetku faze izplačevanja ali v času zamenjave ponudnika PEPP. Sprememba oblike izplačila je za varčevalca v PEPP brezplačna.

Ponudnik PEPP za osnovni PEPP na začetku faze izplačevanja varčevalcu v PEPP ponudi individualno pokojninsko načrtovanje glede trajnostne rabe kapitala, privarčevanega na podračunih PEPP, pri čemer mora upoštevati: vrednost zbranih sredstev podračunih PEPP, skupni znesek drugih pridobljenih pravic iz upokojitve in dolgoročne zahteve in potrebe, povezane z upokojitvijo, varčevalca v PEPP. Pokojninsko načrtovanje vključuje individualno priporočilo varčevalcu v PEPP o njegovi optimalni obliki izplačil.

Države članice lahko sprejmejo ukrepe za spodbujanje določenih oblik izplačil in ukrepe za omejevanje izplačil v enkratnem znesku. Take količinske omejitve veljajo samo za sredstva zbrana v državi članic, ki je take omejitve sprejela.

3.3.4.5 Možne prednosti in slabosti PEPP

Uvedba PEPP je del širše agende evropske politike za krepitev unije kapitalskih trgov in spodbujanje ljudi, da več varčujejo za svojo upokojitev. PEPP je močan »evropski brand«, ki se lahko pohvali s **številnimi privlačnimi lastnostmi, kot so: enotno dovoljenje za delovanje po celotni EU, digitalizacija produkta, močna regulacija, obveznost poglobljenega svetovanja, možnost višjih donosov in nizki stroški**. Strokovnjaki pripisujejo PEPP dobre možnosti za dolgoročen uspeh, vendar nekoliko dvomijo v njegov hitri preboj. Ljudje se namreč zelo težko prostovoljno vključijo v pokojninsko varčevanje, če ne dobijo spodbud – finančnih ali vedenjskih.

Med prednostmi PEPP so nizki skupni stroški in zagotavljanje poglobljenega svetovanja. V povezavi z nizkimi stroški pa to lahko tudi slabost: glede na začetni nizki obseg prodaje in dolgo pot do dobičkonosnosti bodo številni ponudniki težko videli komercialne koristi. Po mnenju nekaterih strokovnjakov nizka, 1 % provizija ogroža ekonomsko upravičenost oblikovanja in distribucije PEPP. Zahteva, da morajo ponudniki PEPP ponuditi obvezno poglobljeno svetovanje tudi pomeni, da morajo ponudniki in distributerji PEPP od varčevalcev pridobiti zelo osebne podatke, da bodo ocenili njihove potrebe in jim zagotovili prilagojeno priporočilo, zakaj bi bil določen PEPP zanje najbolj primeren, ter izdelali prilagojeno projekcijo pokojninskih prejemkov. Pridobivanje informacij od potencialnih varčevalcev je zato lahko dolgotrajno, zahtevani proces personaliziranega poglobljenega svetovanja pa drag in ni zelo združljiv s hitrim spletnim trženjem.¹⁶ Pričakujemo lahko, da bo digitalizacija v povezavi z umetno inteligenco sčasoma premotila te ovire in omogočila stroškovno učinkovitost produkta.

Pokojninski produkti so neločljivo povezani s socialno politiko in davčnimi predpisi držav članic, zato se lahko končni rezultati varčevanja v PEPP zelo razlikujejo. Predpogoj za poslovno uspešnost PEPP je zato ugoden davčni položaj, ki bi PEPP izenačil z nacionalnimi osebnimi pokojninskimi produkti. Neugoden ali nejasen davčni položaj PEPP v državah članicah EU predstavlja veliko, morda celo ključno oviro za razširitev in distribucijo tega pokojninskega produkta. Odsotnost davčnih spodbud in raznolikost davčnih režimov v EU tudi otežujeta prenosljivost PEPP.

PEPP naj bi bil enostaven in pregleden, vendar je njegova shema precej zapletena. Težav z razumevanjem PEPP nimajo le potencialni varčevalci, pač pa tudi potencialni ponudniki, ki želijo razviti uspešne in za varčevalce učinkovite poslovne modele PEPP.¹⁷

Optimistični zagovorniki PEPP po drugi strani poudarjajo, da predstavlja PEPP zaradi potenciala ekonomije obsega in možne digitalizacije distribuiranja ter izvajanja pokojninskega varčevanja velikansko priložnost za vse morebitne ponudnike – priložnost, kot je doslej finančne institucije še niso imele. **PEPP bi lahko s svojimi potrošniku prilagojenimi okviri zagotavljal moderno, digitalno podprto pokojninsko platformo po meri sodobnega, mobilnega in finančno izobraženega Evropejca, ki išče priložnosti za delo in bivanje po celotni EU.** Kot tak naj bi PEPP lahko predstavljal tudi model za prenovu pokojninske direktive IORP.

¹⁶ Moreolo Svaluto Carlo, Rust Susanna: The jury is still out on PEPP: industry views. IPE Special Reports, februar, 2022. Pridobljeno 20.7.2023 na <https://www.ipe.com/special-reports/the-jury-is-still-out-on-pepp-industry-views/10057694.article>.

¹⁷ Moreolo Svaluto Carlo, Rust Susanna: The jury is still out on PEPP: industry views. IPE Special Reports, februar, 2022. Pridobljeno 20.7.2023 na <https://www.ipe.com/special-reports/the-jury-is-still-out-on-pepp-industry-views/10057694.article>.

VPRAŠANJA ZA UTRJEVANJE ZNANJA

1. Kaj pomeni »Vseevropski osebni pokojninski produkt“ ali PEPP?
2. Katere so glavne značilnosti PEPP?
3. V kateri steber sodi PEPP?
4. Kaj je pogodba o PEPP?
5. Kdo so lahko ponudniki PEPP?
6. Kdo lahko izvaja posle distribucije PEPP v Sloveniji?
7. Kdo lahko varčuje v PEPP?
8. Kakšno starost mora v Sloveniji dopolniti posameznik, da lahko sklene pogodbo o PEPP?
9. Kaj pomeni personalizirano poglobljeno svetovanje v okviru PEPP?
10. Kaj mora vsebovati dokument s ključnimi informacijami PEPP?
11. Kdaj mora ponudnik/distributer PEPP izročiti dokument s ključnimi informacijami o PEPP (standardiziran dokument)?
12. Kaj mora vsebovati obvestilo o pravicah v okviru PEPP?
13. Kako je z zamenjavo ponudnika PEPP v fazi varčevanja in izplačevanja?
14. Katere oblike izplačil iz PEPP lahko omogočijo ponudniki?
15. Kateri pogoji veljajo v Sloveniji za izplačila iz PEPP?

LITERATURA IN VIRI:

1. ATVP. Podatki o sredstvih pokojninskih skladov. Pridobljeno 30.6.2026 iz <https://www.atvp.si/podatkovno-ogledalo/vzajemni-pokojninski-skladi/>.
2. Bloomberg Adria. (2024). Nizke pokojninske rente: (Pre)mladi varčujejo (pre)konservativno. Pridobljeno 31. 5. 2024 iz <https://si.bloombergadria.com/posel/kariera/54918/kako-visoke-so-pokojninske-rente/news/>.
3. Bas Van Zenden: Q&A on the new Pan-European Pension Product, Rabobank, junij 2019. Pridobljeno 21.7.2022 na <https://www.rabobank.com/knowledge/d011321183-q-a-on-the-new-pan-european-pension-product>.
5. Davies, R. (2013). Occupational Pensions - 'Second pillar' provision in the EU policy context Pridobljeno 6. 6. 2019 iz [http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130589/LDM_BRI\(2013\)130589_REV1_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130589/LDM_BRI(2013)130589_REV1_EN.pdf).
6. 6. 2019 iz [http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130589/LDM_BRI\(2013\)130589_REV1_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130589/LDM_BRI(2013)130589_REV1_EN.pdf).
7. Giarini, O. (2009). The Four Pillars, the Financial Crisis and Demographics – Challenges and Opportunities The Geneva Papers. Pridobljeno 15. aprila 2013 na spletnem naslovu: www.palgrave-journals.com/gpp/.
8. EC. (2018). The 2018 Pension Adequacy Report: Current and Future Income Adequacy in Old Age in the EU, Volume I, II. Pridobljeno 7. 6. 2019 iz <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8084&furtherPubs=yes>.
9. =en&pubId=8084&furtherPubs=yes.
10. EC.(2024). 2024 Pension Adequacy Report : current and future income adequacy in old age in the EU. Volume 1, 2. Publications Office, 2024. Pridobljeno 30.6.2026 iz <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/c854e35f-2eb1-11ef-a61b-01aa75ed71a1>.
11. EIOPA (2022). Pan-European Personal Pension Product (PEPP). Pridobljeno 21.7.2023 iz https://www.eiopa.europa.eu/browse/regulation-and-policy/pan-european-personal-pension-product-pepp_sl.
12. EU.(2017). European Pillar of Social Rights – booklet. Pridobljeno 31. 5. 2022 iz https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_en.pdf.
13. EU. (2018a). The 2018 Ageing Report - Economic & Budgetary Projections for the 28 EU Member States (2016-2070). Institutional Paper 079 Pridobljeno 16.6.2019 iz https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip079_en.pdf.
14. EU. (2018b). The 2018 Ageing Report: Country Fiches. Pridobljeno 14. 6. 2019 iz https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/2018-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2016-2070_en.
15. EU. (2019). Uredba (EU) št. 2019/1238 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o vseevropskem osebnem pokojninskem produktu (PEPP). Pridobljeno 21.7.2023 iz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1238>.
16. EU. (2021a). Atlas of Demography Factsheet. Pridobljeno 10.5.2022 iz https://knowledge4policy.ec.europa.eu/atlas-demography_en.
17. EU. (2021b). Green Paper On Ageing - Fostering solidarity and responsibility between generations. Pridobljeno 14. 5. 2024 iz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0050>.
18. EC (2022). The pan-European personal pension product (“PEPP”). Pridobljeno 21.7.2023 iz https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1941.
19. GBD. (2024). Global age-sex-specific mortality, life expectancy, and population estimates in 204 countries and territories and 811 subnational locations, 1950–2021, and the impact of the COVID-19 pandemic: a comprehensive demographic analysis for the Global Burden of Disease Study 2021. Pridobljeno 14. 5. 2024 iz [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(24\)00476-8/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(24)00476-8/fulltext).
20. Finax, 2023. European Pension - Secure a good pension regardless of where your career takes you, Pridobljeno 21.07.2023 iz <https://www.finax.eu/en/products/pepp>.
21. FURS.(2023). Lestvica za odmero dohodnine in olajšave 2022. Pridobljeno 10.6.2022 iz https://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/dohodnina/letna_odmera_dohodnine?type=atom%27A%3D0%3D71ec66bef8b9a42b279e430bd6ca7aaf%3D4ddd47e293e5ad1c61459ba2ba8aa30c1611#c4618.
22. FURS.(2022b). Mednarodna obdavčitev pokojnin. Ljubljana, maj 2022.Pridobljeno 10.6.2022 iz <https://>

- www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/mednarodno_obdavcenje?type=0c5022atopatop#c4654ILO. (2018). The ILO Multi-Pillar Pension Model: Building Equitable and Sustainable Pension Systems - Social Protection for All Issue Pridobljeno 13.6.2019 iz <https://www.social-protection.org/gimi/RessourcePDF.action?id=55234>.
23. Insurance Europe (2017). A Blueprint for Pensions - Saving enough, saving well, saving wisely. Pridobljeno 21.07.2023 iz <https://www.insuranceeurope.eu/publications/474/a-blueprint-for-pensions/>.
24. IPE. (2018). UK: Shifts in Longevity. Pridobljeno 18.6.2019 iz <https://www.ipe.com/pensions/pensions/briefing/uk-shifts-in-longevity/10026864.article>.
25. Malačič, J.(2022). Demografske razmere v Sloveniji: Trendi, razmere in politika(e). Pridobljeno 10.6.2022 iz <https://www.youtube.com/watch?v=JhMgB6lUXdA>.
26. Malesic, D., Braico, M. (2022): Case Study: Readyng PEPP for Launch. IPE Special Report, februar, 2022. Pridobljeno 20.7.2023 na <https://www.ipe.com/special-reports/case-study-readyng-pepp-for-launch/10057697.article>.
27. Moreolo Svaluto Carlo, Rust Susanna: The jury is still out on PEPP: industry views. IPE Special Report, februar, 2022. Pridobljeno 20.7.2023 na <https://www.ipe.com/special-reports/the-jury-is-still-out-on-pepp-industry-views/10057694.article>.
28. MDDSZ. (2016). Bela knjiga o pokojninah. Pridobljeno 14.06.2019 iz http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/dpd/2Bela_knjiga_o_pokojninah.pdf
29. MDDSZ. (2019). Dodatno pokojninsko zavarovanje. Pridobljeno 24.06.2019 iz http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/pokojninsko_in_invalidsko_zavarovanje/dodatno_pokojninsko_zavarovanje/.
30. MDDSZ. (2023). Dodatno pokojninsko zavarovanje. Pridobljeno 30. 5. 2024 iz <https://www.gov.si/teme/prostovoljno-dodatno-pokojninsko-zavarovanje/>
31. Natixis.(2021) Global Retirement Index. Pridobljeno 10.6.2022 iz <https://www.im.natixis.com/us-offshore/research/2021-global-retirement-index>.
32. OECD. (2011). Pensions at a Glance 2011: Retirement-Income Systems in OECD and G20 Countries. Pridobljeno 17.6.2019 iz <http://www.oecd.org/pensions/pensionsataglance2011.htm>
33. OECD. (2012). OECD Roadmap for the Good Design of Defined Contribution Pension Plans. Pridobljeno 16.6.2019 iz <https://www.oecd.org/pensions/designingfundedpensionplans.htm>.
34. OECD. (2013). Design and Delivery of Defined Contribution (DC) - Pension Schemes, Policy Challenges and Recommendations. Pridobljeno 16.6.2019 iz <https://www.oecd.org/daf/fin/private-pensions/DCPensionDesignHighlights.pdf>.
35. OECD. (2018). OECD Pensions Outlook 2018.
36. OECD. (2019). Risk that Matter: Main Findings from the 2018 OECD Risks that Matter Survey. Pridobljeno 14.6.2019 iz <https://www.oecd.org/social/risks-that-matter.htm>
37. OECD.(2021)- Pensions at a Glance 2021. Pridobljeno 11.5.2021 na https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/pensions-at-a-glance-2021_ca401ebd-en.
38. OECD (2022), OECD Reviews of Pension Systems: Slovenia, OECD Reviews of Pension Systems, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/f629a09a-en>.
39. Papež, M.(2021).Ali bo sprememba starosti in dobe? Če tega ne bo, ne bo reforme.- intervju. Ljubljana, Delo, 17. april 2021.
40. Papež, M.(2025).Predvidena reforma pokojninskega in invalidskega zavarovanja (seminar). Tax-Fin_Lex, Ljubljana, oktober 2025.
41. Portal GOV.SI (2023). Vseevropski osebni pokojninski produkt (2023). Pridobljeno 03.07.2023 iz <https://www.gov.si/teme/vseevropski-osebni-pokojninski-produkt-pepp/SURS>. (2010). Demografska podoba Slovenije 2008. Pridobljeno 15.5.2012 na spletnem naslovu <https://www.stat.si/doc/pub/DemografskaPodobaSlovenije2008.pdf>.
42. Sklep o spremembah in dopolnitvah Sklepa o pogojih, potrebnih za opravljanje poslov zavarovalnega zastopanja oziroma posredovanja. Uradni list RS, št. 54/23. Pridobljeno 03.07.2023 iz <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2023-01-1642/sklep-o-spremembah-in-dopolnitvah-sklepa-o-pogojih-potrebniha-opravljanje-poslov-zavarovalnega-zastopanja-oziroma-posredovanja>.
43. SURS. (2025). Podatki, pridobljeni 15. 6. 2025 iz <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17/95>.
-

44. SZZ.(2025). Statistični podatki o DPZ od 2007 do 2025.
45. Prijatelj, J.(1998). Problemi veljavnega pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji in predlagane rešitve reforme. Ljubljana: Mednarodna konferenca Pokojninski sistemi in njihove spremembe v EU in Sloveniji na pragu 21. stoletja, september 1998.
46. Thyssen, M. (2018). Speech at Conference »Pension Adequacy in a Changing Society«, Brussels. Pridobljeno iz https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/thyssen/announcements/speech-conference-pension-adequacy-changing-society-brussels_en.
47. UMAR. (2017). Strategija dolgožive družbe. Pridobljeno 7. 6. 2019 iz http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/UMAR_SDD.pdf.
48. UMAR. (2023). Stanje na področjih Strategije dolgožive družbe. Pridobljeno 14. 5. 2024 iz https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/2023_10_Kajzer/Stanje_na_podrocju_SDD.pdf. UVD.(2021). Urad vlade RS za demografijo. Pridobljeno 7. 6. 2022 iz <https://www.gov.si/drzavni-organi/vladne-sluzbe/urad-vlade-za-demografijo/>.
49. WB. (1994). Averting the Old Age Crisis: Policies to Protect the Old and Promote Growth. Washington, DC: World Bank.
50. Wong, W. (2010). Shrinking Societies: The Other Population Crisis. Pridobljeno 24. 8. 2010 na spletnem naslovu: <http://www.businessweek.com>.
51. WTF. (2021). COVID-19 has caused the largest cut to life expectancy since WWII. Pridobljeno 5. 2024 iz <https://www.weforum.org/agenda/2021/09/covid-19-pandemic-life-expectancy-health-us/>
52. Zakon o izvajanju uredbe(EU) o Vseevropskem osebem pokojninskem produktu(ZIUVOOP). Uradni list RS, št. 28/23. Pridobljeno 03. 07.2023 iz <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8496>.
53. Zakon o interventnih ukrepih za razvoj Slovenije – ZIURS. Državni zbor RS. Pridobljeno 8.7.2026 iz https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/zakonodaja/izbran/!ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8zivSy9Hb283Q0N3E3dLQwCQ7z9g7w8nAwnMz1w9EUGAWZGgS6GDn5BhsYGwQHG-pHEaPfAAdwNCBOPx4FUfiNL8gNDQ11VFQEAAAXcoa4!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?uid=2839512CD88EFC3DC1258DF50028F3B5&db=pre_zak&mandat=X&tip=doc.
54. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju Slovenije – ZPIZ-2. Pridobljeno 30. 6. 2026 iz <https://www.iusinfo.si/zakonodaja/zpiz-2>.
55. ZPIZ (20225a). Letno poročilo 2025. Pridobljeno 10. 6. 2026 iz <https://www.zpiz.si/cms/content2019/2letna-poroila019>.
56. ZPIZ (2025b). Finančni načrt za leto 2026. Pridobljeno 14.5.2026 iz <https://www.zpiz.si/cms/?ids=content2019&inf=68#FINAN%C4%8CNI%20DOKUMENTI>.
57. ZPIZ. (2022). Mesečni statistični pregled, april 2021. Pridobljeno 10. 6. 2025 iz <https://www.zpiz.si/cms/content2021/meseni-statistini-pregled-2021>.
58. ZPIZ. (2025c).
59. ZPIZ. (2026). Mesečni statistični pregled, april 2026. Pridobljeno 31. 5. 2026 iz <https://www.zpiz.si/cms/content2019/msp-april-2024>
60. ZPIZ. Uveljavljanje pravic. Pridobljeno 30. 6. 2026 iz <https://www.zpiz.si/cms/?ids=content2019&inf=1193#x1>.